

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

JSRC ISSN 2697-6552 [Print]
ISSN 2822-1117 [Online]

**JOURNAL OF SOCIAL,
RELIGION AND CULTURE**

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566
Vol. 4 No. 1 January - June 2023

089 783 2122

jsrc2563@gmail.com

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
Journal of Social Religion and Culture

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2566
Vol. 4 No. 1 January-June 2023

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษาของนักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เจ้าของ มูลนิธิบูร เพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา
กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170
โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะ
สาขาวิชา การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระมงคลธรรมวิภาณ, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านวิจัยและนวัตกรรม
พระมหาสุเทพ สุปณฺธิโต, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระมหาสามารถ จานิสฺสโร, ดร.

กองบรรณาธิการ

พระครูปลัดสุวัฒนสังจคุณ, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ชาตรี ชุมเสน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร. พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.ท. หญิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร. เกียรติไกร พินยารัก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร. ละอองดาว เตชะวิญญูธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ดร. วรณา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระปรัชญา จิตธมโม	พระชัยสิทธิ์ อคฺควณโณ
นางสาวณทิพรดา ไชยศิลป์	

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระมหาอุดร มากดี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาอรรัง จิตปัญโญ, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระจักรพัทธ์ จุกกภทโท, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. ทิพนมาศ เสวตวรโชติ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชโคราช
ผศ.ดร. อธิ์รุ่งกูร วรบำรุงกุล	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ผศ.ดร. ชาตรี ชุมเสน	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
ผศ.ดร. เมธา หริมเทพาธิป	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร. อานนท์ เมธีวรฉัตร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.ท. ทนุญ ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกร	คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ผศ.ดร. ในตะวัน กำหอม	คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
ดร. โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ	คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
ดร. ศรุตานนท์ ซอบประดิษฐ์	คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
ดร. สุชาสินี แสงมุกดา	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. กรุณา มธูลาภรังสรรค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธร
ดร. จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร. วรธนา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร. อภิรัฐ เจาะจง	ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
ดร. แมนมิตร อาจหาญ	โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
ดร. บัวบุษรา อัครศรุตพิงศ์	นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. ปวีร์ศรี โชติพงษ์วิวัฒน์	นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา
ดร. สมเจต หลวงกัน	นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัยและบทความวิชาการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2566 โดยส่งเขปในเบื้องต้น วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาและประเด็นที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ก็อยู่ในกลุ่มเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความเหล่านี้มีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะระดับของกลุ่มบทความที่มาจากกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม บทความทุกบทความยังคงไว้ ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินคุณภาพ บทความทุกบทความกองบรรณาธิการให้ความสำคัญในแง่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสาขาวิชาทางการศึกษาเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ตลอดระยะเวลาที่วารสารดำเนินการนี้มีบทความที่หลากหลายส่งเข้ามาเพื่อขอตีพิมพ์ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ้อยแถลงตามระบบต่อไป จากบทความที่ส่งมามากมายพบว่า การพิจารณาคัดเลือกเป็นไปอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ บทความที่ได้รับการคัดเลือกจึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย และบทความวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาของประเทศชาติต่อไป โดยบทความวิจัย และบทความวิชาการ ประจำฉบับนี้มีประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษามหาสารคาม” โดย ปติญากร ไชยอยู่, รสรินทร์ อรอมรัตน์ และวีระ วงศ์สรรค์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “(1) ประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษามหาสารคาม มีประสิทธิภาพ (E1) เท่ากับ 83.20 (E2) เท่ากับ 85.33 (2) ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสาธิต คิดเป็นร้อยละ 71.79 และ (3) ความพึงพอใจของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษามหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี” โดย จรรยา หอยสังข์ และรสรินทร์ อรอมรัตน์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “(1) ประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.33/85.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี (E.I.) เท่ากับ 0.7429 คิดเป็นร้อยละ 74.29 และ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$)”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการโดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว)” โดย บุศราพร อรรถวุฒิกุล, สุเทพ อ่วมเจริญ และสรินทร์ อรอมรัตน์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “1) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่สร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 82.80/81.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีค่าเท่ากับ 0.74 หมายความว่า ภายหลังจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 74 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว) ที่มีต่อการเรียนโดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ” โดย ฉัฐญา ละม้ายแข สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 2) ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และ 3) เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร” โดย กฤติน พรหมมา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80, 2) ความก้าวหน้าทางการเรียน วิชาดนตรีสากล คิดเป็นร้อยละ 72.00 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้น ปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก”

บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา” โดย ธนัชพร อุทธา, วีระ วงศ์สรรค์ และธนาตล สมบูรณ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี ผลจากการวิจัยพบว่า “(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (2) ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน มีความก้าวหน้าทางการเรียนมากกว่าร้อยละ 50 และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด”

บทความวิชาการเรื่อง “การพัฒนากระบวนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้พุทธศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม” โดย พระมหาชินนทร์ ลิขสิทธิ์พันธ์ สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลจากการศึกษาพบว่า “สังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในยุคปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงมีความหลากหลายมากขึ้นจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญเน้นทำได้จริงเกิดสมรรถนะผู้เรียนได้ โดยบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการกิจกรรม การใช้สื่อ ตลอดจนการวัดและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาทางวิชาชีพของนิสิตมีจุดมุ่งหมายสำคัญสามารถนำทักษะ ความรู้ความสามารถ จากการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน สร้างความสมบูรณ์สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สถิติปัญหา จุดอ่อน จุดแข็งในตัวผู้เรียนช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถให้สูงขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมและหลากหลายเนื่องจากการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ มีการแบ่งงานกันทำเป็นกลุ่มได้เห็นถึงความร่วมมือที่สามารถนำไปวัดพฤติกรรมกลุ่มตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้”

บทความวิชาการเรื่อง “การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนา” โดย พระปลัดบุญช่วย จิตจิตโต (ยังสามาร), พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน) และพระนพดล ปภัสสรวิโส (ปันมะ) คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลจากการศึกษาพบว่า “ประชาชนในชุมชนมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามด้วยการเสริมจุดแข็ง เช่น การรักษาประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา และเสริมจุดอ่อนให้แข็งแรงเพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชาชน โดยมีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนใดชุมชนหนึ่งจึงทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ ซึ่งแต่ละสังคมจะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ดังเช่นชุมชนชาวพุทธล้านนา หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 8 จังหวัดของภาคเหนือที่นับถือศาสนาพุทธ พัฒนาการในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนาจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญ อันจะนำไปสู่การสร้างหลักการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนาได้ตรงตามความต้องการของชุมชนและสังคมที่เคลื่อนตัวอย่างรวดเร็ว ถือได้ว่าเป็นนโยบายพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชาชนในชุมชนด้วยพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดสังคมไทยที่มีประสิทธิผลสูงและมั่นคง จากการพัฒนาจากตนเองไปสู่ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก เป็นการสร้างศรัทธาที่มีแนวทางที่ดีจนเกิดการพัฒนาของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน”

บทความวิชาการเรื่อง “การสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต” โดย พระพิทักษ์ บุญทอง สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลจากการศึกษาพบว่า “การที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น พลเมืองในประเทศต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง หากเราทุกคนทำหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี ความเป็นพลเมืองดีของนิสิต คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องทำได้อย่างครบถ้วน สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่ได้กำหนดไว้ มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ล่องลະเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นถือได้ว่าพลเมืองเป็นส่วนสำคัญของสังคม ได้แก่ (1) ให้ทราบถึงบรรทัดฐานของสังคม (2) รู้จักการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น (3) ต้องเคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย ตามที่สังคมได้วางไว้

(4) ปรับทัศนคติและค่านิยมที่ดีในสังคม และยังต้องมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพื่อพัฒนาสังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า เชื่อว่าคุณภาพความเป็นพลเมืองดีของนิสิตจะเจริญก้าวหน้าไปทางดีขึ้น อย่างแน่นอน จึงนำหลักการพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้หลักตามพระพุทธศาสนามาบูรณาการมี 4 ประการ คือ (1) สันติสนทนา ในการอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน เห็นจริง (2) สมာปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง (3) สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังคึกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ และ (4) สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้”

บทความวิชาการเรื่อง “แนวทางการสอนตามหลักปัญญา 3” โดย พระยุง ชยานนโท (ชวน) นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลจากการศึกษาพบว่า “มนุษย์ต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตให้ปราศจากความทุกข์มากที่สุด ให้สามารถอยู่รอดอย่างสง่างาม มีความสุข มีความเข้าใจในเหตุผล รู้ดีชั่ว รู้คิด รู้วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการ สิ่งใดเป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ การเรียนรู้เป็นความหมายอย่างหนึ่งของการศึกษาที่จะฝึกตัวเองพัฒนาชีวิตตนเอง ให้มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้อย่างดีในสังคม ซึ่งชีวิตของมนุษย์นั้นโดยปกติ จะสัมพันธ์กับโลกใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น (2) ด้านจิตใจ ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น และ (3) ด้านปัญญา ได้แก่ การพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เพื่อให้สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องดีและไม่ดี”

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระมหาสามารถ ฐานิสฺสโร, ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
<p>1 การพัฒนาชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม</p> <p>The Development of Instructional Package on Venue Decoration Arts Subjects “Pleated Basic Pattern Around the Table” by Demonstration, High Vocational 1 Students, Mahasarakham Commercial Technology College.</p> <p>ปติญากร ไชยอยู่, รสรินทร์ อรอมรรรัตน์ และวีระ วงศ์สรรค์</p>	1
<p>2 การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระซู่ จังหวัดอุบลราชธานี</p> <p>The Development of Reading and Spelling Skills on Thai Subjects by Computer Assisted Instruction for Prathomsuksa 1 Students, Bandongrachu School, Ubonratchathani Province Prathomsuksa.</p> <p>จรรยา หอยสังข์ และรสรินทร์ อรอมรรรัตน์</p>	15
<p>3 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการโดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว)</p> <p>The advantages of Learning Innovation on Operators Processing Order Subjects by Inquiry Based Learning (5Es) For Secondary 2 Student, Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao).</p> <p>บุศราพร อรรถวุฒิกุล, สุเทพ อ่วมเจริญ และรสรินทร์ อรอมรรรัตน์</p>	25
<p>4 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ</p> <p>The Development of English Learning Achievement on Food and Drink by CLT Teaching method for Primary 3 Students, Anuban Watphichaisongkram School, Samut Prakan Province.</p> <p>ฉัฐญา ละม้ายแข</p>	35

5	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียง เมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร The Development Academic Achievement in Music of Major Scale by Using Keyboard Skill Exercises for Secondary Student 2, Wat Sothon Wararam Worawihan School. กฤติน พรหมมา	45
6	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา The Development of Academic Achievement in Physics Subject about Working and Energy by Using the 5Es of Inquiry-Based Learning for Secondary 4 Students Phanasuksa School. ธนัชพร อุทธา, วีระ วงศ์สรรค์ และชนาดล สมบูรณ์	55
7	การพัฒนาระบบการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะ การเรียนพุทธศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม Cooperatives Learning Development for 21 st Century for Group of Social and Culture. พระมหาชนินทร์ ลิขสิทธิ์พันธ์	73
8	การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนา Creation of the Identity of the Lanna Buddhist Community. พระปลัดบุญช่วย จิตจิตโต (ยังสามารถ), พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน) และพระนพดล ปกสุสรวิโส (ปันมะ)	83
9	การสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต Buddha's Method System to Support Students Good Civic the Faculty of Education. พระพิทักษ์ บุญทอง	80
10	แนวทางการสอนตามหลักปัญญา 3 Teaching Method According to the Three Wisdoms. พระยุ่ง ชยานนโท (ชวน)	104
	จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	116
	หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	118

การพัฒนาชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ
ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1
วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม

The Development of Instructional Package on Venue Decoration Arts
Subjects “Pleated Basic Pattern Around the Table”
by Demonstration, High Vocational 1 Students,
Mahasarakham Commercial
Technology College.

ปติญากร ไชยอยู่

Patiyakorn chaiyoo

รสรินทร์ อรอมรัตน์

Rossarin Onamornrat

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: patiyakorn.mctc@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 5 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 10 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) หาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม (2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้น ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคามที่มีต่อการเรียนด้วยชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง ประชากรเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้น ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการสอน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ (3) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี

พัฒนวิชาการมหาสารคาม มีประสิทธิภาพ (E1) เท่ากับ 83.20 (E2) เท่ากับ 85.33 (2) ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสาธิต คิดเป็นร้อยละ 71.79 และ (3) ความพึงพอใจของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนวิชาการมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ชุดการสอน, วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่, นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1

Abstract

The objectives of this research were to: (1) find the efficiency of the Instructional Package on Venue Decoration Arts subject by demonstration for High Vocational 1 students, Mahasarakham Commercial Technology College; (2) examine the effectiveness index of Instructional Package on Venue Decoration subject by demonstration for High Vocational 1 students, Mahasarakham Commercial Technology College; and (3) study of the satisfaction of students at Mahasarakham Commercial Technology College from learning by using of the Instructional Package on Venue Decoration subject by demonstration method. This research was a quasi-experimental research. The population consisted 15 High Vocational 1, Mahasarakham Commercial Technology College; semester 1 academic year 2021. The instruments used were (1) lesson plan; (2) achievement test; and (3) assessment of students. The statistics used to analyze data were percentage, mean and standard deviation

The results of the study were as follows: (1) The efficiency of the Instructional Package on Venue Decoration Arts subject by demonstration for high vocational 1 students were E1 at 83.20 and E2 at 85.33 (2) examine the effectiveness index of Instructional Package on Venue Decoration subject by demonstration for High Vocational 1 students, Mahasarakham Commercial Technology College; was 0.7179 which meant that their learning progress had increased 71.79%; and (3) The overall satisfaction on learning by using of the Instructional Package of the students were at high level.

Keywords: Instructional Package, Venue Decoration Arts subject, High Vocational Year 1 students.

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อผลิตและพัฒนาคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติ หรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551: 3) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องกำหนดแผนปฏิรูป เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็งทันต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านทั้งภายในและภายนอก เพื่อสนองตอบแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้บรรลุเป้าหมายของ

การพัฒนา คือ ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทยในมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 ระบุว่า การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2563 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ โดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือและทักษะฝีมือรวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคมและสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ตามความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมให้มีการประสานความร่วมมือ เพื่อจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน สถานศึกษา หน่วยงาน สถานประกอบการและองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้วิทยาลัยในสังกัดฯ สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นเองได้ โดยยึดกรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษาที่กำหนดให้ผู้ผ่านการศึกษาหรือฝึกอบรมมีสมรรถนะที่ตรงตามมาตรฐานอาชีพหรือมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพ ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ สถานประกอบการ ชุมชนซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ. 2563 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรมที่ผู้เรียนนั้นจะต้องศึกษาเกี่ยวกับงานด้านการโรงแรม เช่น งานการบริการส่วนหน้า ทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพพร้อมด้วยคุณธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์รวมทั้งสามารถประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จตรงตามสาขาวิชา (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2563)

การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสาธิต โดยใช้ชุดการสอนวิชาศิลปะการจัดตกแต่งสถานที่ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา การสอนวิธีนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถทำในสิ่งนั้นได้ถูกต้อง และยังเป็นการสอนให้นักเรียนได้ใช้ทักษะในการสังเกต และถือว่าเป็นการได้ประสบการณ์ตรงวิธีหนึ่ง วิธีสอนแบบสาธิตนี้จึงเหมาะสำหรับ จุดประสงค์การสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบสาธิต เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการปฏิบัติ เรื่องการจัดตกแต่งสถานที่ เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสาธิต ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในรายวิชาการจัดตกแต่งสถานที่ พบนักเรียนในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ขาดทักษะการจัดตกแต่งสถานที่ การจับผ้า การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการจัดตกแต่งสถานที่ในบริเวณต่างๆ ทำให้การฝึกทักษะการปฏิบัติในรายวิชานี้ออกมาได้ไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ จึงสนใจที่จะศึกษาการจัดการจัดตกแต่งสถานที่ด้วยรูปแบบสาธิตเพื่อนำผลวิจัยไปพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา เพื่อทำให้มีทักษะและเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตกแต่งสถานที่ และคิดเป็นลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน เพิ่มพูนคุณธรรมสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ให้นักศึกษาตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนและผู้อื่น ตลอดจนสามารถปรับตัวให้ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้ วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง 2563 สาขาวิชาการโรงแรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีเนื้อหาสาระที่ใช้ในการฝึกอบรมประกอบด้วย 1) ลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ 2) ลายผีเสื้อ 3) ลายโบ 4) ลายเฟือง 5) ลายสับประรด 6) ลายดอกตกแต่ง และ 7) ลายระย้า แต่การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดการสอน หมายถึง สื่อการสอนสำเร็จรูปเฉพาะหน่วย ประกอบด้วย สื่อการสอน บทเรียน คู่มือครู แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน อันมีเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง และตรง ตามจุดประสงค์ การเรียนรู้ (Good, 1973: 306) ชุดกิจกรรมเป็นระบบการผลิตและการนำสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กันและมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน สื่อการเรียนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อความเร้าความสนใจในขณะที่ อีกอย่างใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา และอีกอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดการเสาะแสวงหา อันจะนำไปสู่ความเข้าใจลึกซึ้งและป้องกันการเข้าใจความหมายผิดสื่อการเรียนเหล่านี้เรียกอีกประการหนึ่งว่า สื่อประสม ที่เรานำมาใช้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีการ เปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (คณะอนุกรรมการพัฒนาการ สอนและผลิตัวสอ อุปกรณ์การสอนคณิตศาสตร์, 2524: 249)

วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ หมายถึง วิชาที่ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการจัดตกแต่งสถานที่ การจัดตกแต่งห้องอาหาร ห้องจัดเลี้ยง ห้องประชุม บริเวณสาธารณะของโรงแรม การเลือกวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และฝึก ปฏิบัติการจัดตกแต่งสถานที่ เนื้อหาประกอบด้วย 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับศิลปะการตกแต่งสถานที่ 2) องค์ประกอบของศิลปะ 3) การตกแต่งห้องต่างๆ 4) การออกแบบผัง (lay out) 5) วัสดุอุปกรณ์ในการตกแต่งสถานที่ 6) การผูกผ้า และจับจีบผ้า 7) การบำรุงรักษาอุปกรณ์ในการจัดตกแต่งสถานที่

รูปแบบสาธิต หมายถึง การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอน หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่งใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการแสดงหรือกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับการบอก อธิบาย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต กระบวนการขั้นตอน การสาธิตนั้นๆ แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสาธิต การจัดการเรียนรู้แบบนี้จึงเหมาะสมสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็นขั้นตอนของการปฏิบัติ เช่น วิชาพลศึกษา นาฏศิลป์ ศิลปะศึกษา กานงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นต้น (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตชุดการสอนพึงพอใจ หากชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าชุด

การสอนนั้นมีคุณค่าที่จะนำไปสอน และค้ำค้ำกับการลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพ ทำโดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประเมิน พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) การประเมินพฤติกรรม ต่อเนื่องจะเป็นการกำหนดค่าของประสิทธิภาพ E1 ซึ่งเป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ และประเมิน พฤติกรรมขั้นสุดท้ายจะกำหนดค่าเป็น E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่องเป็น การประเมินผลพฤติกรรมย่อย หลายพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เรียกว่า กระบวนการ (Process) ของผู้เรียน โดยสังเกตจากรายงานกลุ่ม การรายงานบุคคลหรือจากการปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนทำ กิจกรรมอื่นๆ ที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้ ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผลลัพธ์ (Product) ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากผลการสอบหลังเรียน และสอบปลายปีและปลายภาค

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนโดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและ คะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนเมื่อมีการประเมิน สื่อการสอนที่ ผลิตขึ้นจะดูประสิทธิผลทางการสอนและการวัดผลประเมินผลสื่อการสอนนั้นตามปกติ การประเมินความ แตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนการ ทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมในการหาค่า ดัชนีประสิทธิผล

นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว และการโรงแรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 (ปวส.) วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ มหาสารคาม จำนวน 1 ห้องเรียน ปวส. 106/2 จำนวน 15 คน

วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการมหาสารคาม หมายถึง วิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่ตั้งเลขที่ 8 ถนน นาเชือก-ปอพาน ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบ โตะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี พาณิชยการมหาสารคาม ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมการสาธิต 2) ขั้นตอนก่อนสาธิต 3) ขั้นสาธิต 4) ขั้นปฏิบัติตามใบงาน 5) ขั้นประเมินทักษะการปฏิบัติ 6) ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 7) อภิปรายสรุปผลการเรียนรู้ ชุดการสอนประกอบด้วย แบบฝึกปฏิบัติ แบบทดสอบ โดยใช้ แนวความคิดของ อ.ทศนา แคมมณี เรื่องวิธีการสอนแบบสาธิต ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ตามภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

.....การพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะ การตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิตสำหรับ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม วิธีการสอนแบบสาธิต ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่
1) ขั้นตอนเตรียมการสาธิต 2) ขั้นตอน ก่อนสาธิต 3) ขั้นตอนสาธิต 4) ขั้นตอนปฏิบัติ ตามใบงาน 5) ขั้นตอนประเมินทักษะการปฏิบัติ 6) ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 7) อภิปรายสรุปผลการเรียนรู้

ตัวแปรตาม

.....1. ประสิทธิภาพชุดการสอน วิชาศิลปะ การตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม
2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน วิชาศิลปะ การตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม
3. ความพึงพอใจของนักศึกษาวิชา การโรงแรมที่มีต่อการเรียน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่อง ลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม
2. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่
3. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดฝึกการเรียนการสอนใน รูปแบบกิจกรรมการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ
4. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ชุดฝึกการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบโต๊ะด้วย รูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการ มหาสารคาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างชุดฝึกการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบ โต๊ะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี พณิชยการ มหาสารคาม มีวิธีการดังนี้

1.1.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ กิจกรรมการปฏิบัติ เรื่องการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับ จีบรอบ

โตะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี
พาณิชย์การมหาสารคาม

1.1.2 ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 ประเภทวิชา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เนื้อหา จุดประสงค์การ
เรียนรู้ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 และกำหนดรูปแบบของกิจกรรม
โดยผู้วิจัยได้ออกแบบชุดกิจกรรมการปฏิบัติ เรื่องการพัฒนาชุดการวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่อง
ลายพื้นฐานจ้บจ้บรอบโตะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1
วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชย์การมหาสารคามขึ้นโดยใช้ทักษะความสามารถของตน ผสมผสานกับความคิด
สร้างสรรค์ และศิลปะการตกแต่งสถานที่

1.1.3 สร้างชุดการเรียนการสอนศิลปะการตกแต่งสถานที่ ในรูปแบบกิจกรรมการปฏิบัติ
เรื่อง การพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจ้บจ้บรอบโตะด้วยรูปแบบ
สาธิต สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชย์การ
มหาสารคาม

2.1 การหาคุณภาพชุดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ ในรูปแบบกิจกรรม
การปฏิบัติ เรื่องการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจ้บจ้บรอบโตะด้วย
รูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชย์การ
มหาสารคาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นเสนอให้ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และชุดการเรียนการสอน
รายวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ ประเมินหาคุณภาพชุดการสอน โดยการสร้างแบบประเมินด้าน
คุณภาพชุดกิจกรรมชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยเปรียบเทียบการประเมินของเบสท์
(Best, 1986) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดี
- 3 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

จากนั้นหาค่าเฉลี่ยและนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับดี

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับต้องปรับปรุง

แผนการสอน

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการสอนที่เป็นเอกสารสำหรับครูผู้สอนเพื่อใช้จัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนา
ชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจ้บจ้บรอบโตะด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษา
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชย์การมหาสารคาม โดยมีขั้นตอนการ
ดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 ประเภทวิชา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1
 - 1.2 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1
 - 1.3 วิเคราะห์เนื้อหาและผลการเรียนรู้ เพื่อเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.4 จัดทำแผนการสอน เรื่องการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม โดยเนื้อหาที่ใช้ในการ จัดทำแผนการสอน 1 แผน คือแผนการสอนที่ 5 เรื่อง การผูกผ้าและจับจีบผ้า
2. การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 นำแผนการสอนเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ
 - 2.2 นำแผนการสอนเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบจาก ครูที่ปรึกษาแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ตรงประเด็นและครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ชุดการเรียนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม
 - 3.1 การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ชุดการเรียนการสอนเรียนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องการจัดตกแต่งสถานที่ เพื่อการประกอบอาชีพ สำหรับนักศึกษาสาขาการโรงแรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1
 - 3.1.1 ศึกษาเอกสารวิธีสร้างแบบทดสอบชุดการเรียนการสอน
 - 3.1.2 สร้างแบบทดสอบชุดการเรียนการสอน
 - 3.2 หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ชุดการเรียนการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม
 - 3.2.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่เรียกว่าหา IOC โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
 - 3.2.2 หาความยากง่าย (หา P) อยู่ระหว่าง 0.2-0.8
 - 3.2.3 หาอำนาจจำแนก (หา r) ต้องมากกว่า 0.2
 - 3.2.4 หาความเชื่อมั่น โดย Kr-20
4. การสร้างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคาม
 - 4.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ
 - 4.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดการ ประเมินผล และวิธีการสร้างแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบสอบถาม
 - 4.1.2 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ โดยกำหนดรายการประเมิน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านชุดการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการปฏิบัติ ในการประเมินความพึงพอใจที่มีชุดการพัฒนาชุด

การสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม มีลักษณะการตอบ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2542)

วัตถุประสงค์

- 5 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดี
- 3 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับต้องปรับปรุง

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับดีมาก
- ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับดี
- ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับพอใช้
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ชุดการสอนที่คุณภาพระดับต้องปรับปรุง

4.1.3 นำประเมินความพึงพอใจเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข

4.1.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านเนื้อหา 1 คน และด้านการวัดการประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบลักษณะของข้อความ ความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ซึ่งมีเกณฑ์การ ประเมิน ดังนี้

- +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินความพึงพอใจสอดคล้องกับ
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินความพึงพอใจสอดคล้องกับ
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินความพึงพอใจสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

4.1.5 นำแบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

4.2 การหาคุณภาพ

4.2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ที่เรียกว่า IOC โดยให้ ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ช่วยตรวจสอบ IOC ต้องมีค่ามากกว่า 0.5

4.2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) ต้องมีค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.75

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ โดยทำการทดลองกับนักศึกษา ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม จำนวน 15 คน ผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ก่อนเรียนของนักเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ก่อนใช้ชุดการเรียน การสอนในรูปแบบกิจกรรมการปฏิบัติ

2. ให้นักศึกษาดำเนินการเรียนการสอน การเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้ใช้ชุดการสอนวิชาศิลปะ การตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

3. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน หลังจากการเรียนรู้ชุดการเรียนการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม

4. ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามการวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาชุดการเรียน การสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม แล้วนำผลไป วิเคราะห์ทางสถิติ

5. นำคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยชุดการเรียน การสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับ นักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม ที่ได้มา วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการปฏิบัติ วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลาย พื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม วิเคราะห์โดยการหาคะแนนรวมทั้งหมดของการทดสอบก่อน การทดลอง/หลังการทดลองและคะแนนเต็มรวม ทั้งหมด แล้วนำเข้าสู่สูตรการหาประสิทธิภาพ (E.I.)

2. การหาความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา วิเคราะห์โดยการหาคะแนนรวมทั้งหมดของ การทดสอบก่อนการทดลอง/หลังการทดลองและคะแนนเต็มรวมทั้งหมดแล้วนำเข้าสู่สูตรการหา ประสิทธิภาพ (E.I.)

3. การหาความพึงพอใจของนักศึกษา ที่มีต่อชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่อง ลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบ โต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี พัฒนาการมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการมหาสารคาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.20/85.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ดัชนีประสิทธิผลของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบ โต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยี พัฒนาการมหาสารคาม (E.I.) เท่ากับ 0.7179 แสดงว่าชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่อง ลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1

วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ด้วยรูปแบบสามมิติ ได้ร้อยละ 71.79

3. ความพึงพอใจ วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ โดยรวม อยู่ในระดับดีมาก คือ ข้อที่ 2, 3, 4 และ 5 ตามลำดับส่วนหัวข้ออื่นๆ ความพึงพอใจระดับดี คือ ข้อที่ 1 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า นักศึกษาที่เรียนโดยใช้ชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ ด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 มีความพึงพอใจโดยรวมดีมาก

อภิปรายผล

จากการวิจัยการพัฒนาชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.20/85.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนด อาจจะเป็นเพราะว่าชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะ ด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ ที่พัฒนาแล้วมีการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และวัตถุประสงค์ของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ รวมทั้งกำหนด เนื้อหาสาระให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน เวลา ความสนใจ และระดับความสามารถของนักศึกษาที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ โดยมีรูปแบบขั้นตอนการใช้ชุดฝึกที่ชัดเจน ผ่านการตรวจสอบและการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ นอกจากนี้ ยังมีการนำชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยรวมทั้งสิ้น 3 ขั้นตอน คือ การทดลองเชิงเดี่ยว แบบเชิงกลุ่ม และทดลองแบบภาคสนาม เพื่อหาข้อบกพร่องและคุณภาพของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ที่สร้างขึ้น สอดคล้องกับทศนา เขมมณี (2554: 318-381) เรื่องวิธีการสอนแบบสามมิติแล้วพบว่า ชุดการสอนที่ดีต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของชุดการสอน วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ เรื่องลายพื้นฐานจับจีบรอบโต๊ะด้วยรูปแบบสามมิติ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการศึกษาศาสตร์ มีค่าเท่ากับ (E.I.) เท่ากับ 0.7179 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจจะเป็นเพราะชุดการสอนที่พัฒนาขึ้น มีใบความรู้ ใบงาน คำชี้แจงในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ก่อนการจัด การเรียนการสอน สร้างความน่าสนใจ ตัวอักษร รูปภาพที่มีความชัดเจน กิจกรรมเรียนรู้ในชุดการสอน

วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ ประกอบด้วยกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถของนักศึกษา เนื้อหาที่น่าสนใจ และชุดการสอนให้โอกาสนักศึกษาได้ทำกิจกรรมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามลำดับขั้นตอนยังสอนให้นักศึกษารู้จักเชื่อมโยงความรู้ที่เคยเรียนมาๆ ได้ใช้ประโยชน์ในการจัดตกแต่งสถานที่ในงานที่ต่างๆ ได้ ชุดการสอนนี้ นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกันเป็น กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันโดยแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม ยังทำให้นักศึกษา แต่ละกลุ่มได้ตั้งเป้าหมายร่วมกันซึ่งเป้าหมายของกลุ่มจะทำให้ นักศึกษาเกิดแรงจูงใจที่จะช่วยให้ สมาชิกในกลุ่มคนอื่นๆ ให้เรียนได้เหมือนกัน สามารถที่จะตอบคำถามหรือทำแบบทดสอบได้ เหมือนกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ร่วมกันตั้งไว้ ทุกคนในกลุ่มจะพยายามที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ละคนจะต้องรับผิดชอบต่อตนเองและรับผิดชอบต่อกลุ่มตนเองด้วย สอดคล้องกับจุฬาลักษณ์ กองพิลา (2553: 91) พบว่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยชุดกิจกรรมการปฏิบัติเป็นชุดสื่อประสมที่มีกิจกรรมและสื่อที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่ จึงทำให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น ส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3. ความพึงพอใจทางการเรียนรู้วิชาศิลปะการตกแต่งสถานที่ด้วยรูปแบบสาธิต สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการมหาสารคามโดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านด้านเนื้อหา 2) ด้านชุดการสอน 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบการปฏิบัติ 4) ด้านบรรยากาศในการเรียน และ 5) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับดี คือ ด้านเนื้อหา สำหรับด้านอื่นๆ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับรักษ์สุดา ทรัพย์มาก (2548: 195) กิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต่างให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อให้กลุ่มของตนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักศึกษาได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน และครูผู้สอนได้ใช้การเสริมแรง เช่น ให้รางวัล ยกย่องชมเชย ซึ่งทำให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจและพึงพอใจในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการปฏิบัติ ครูควรจัดเวลาให้มีการยืดหยุ่นและเหมาะสม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความรู้พื้นฐาน เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน และควรศึกษารายละเอียดของชุดการเรียนล่วงหน้า เช่น ขั้นตอนและวิธีการใช้ชุดการเรียน และการเตรียมสื่อต่างๆ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ในการใช้ชุดกิจกรรมการปฏิบัติ จะช่วยให้ครูทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีความชัดเจนของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษาในการส่งความรู้ บรรยากาศที่ดีใน การเรียน วิธีการถ่ายทอดความรู้และมีการใช้สื่อการสอนช่วยในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระแก่ผู้เรียนได้อย่างชัดเจน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น มีส่วนร่วมในการอภิปราย สรุปผล โดยครูผู้สอนนั้นมีบทบาทในการนำเข้าสู่บทเรียนและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นตอน และชี้แนะให้ คำปรึกษา

และควรส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาจใช้คำถามเพื่อกระตุ้นความคิดของผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จัก การสังเกต การคิดวิเคราะห์ และกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาชุดการสอน สำหรับครูกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบอื่นๆ เช่น รูปแบบการเรียนการสอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนาชุดการสอนให้กับนักศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียนให้มีความหลากหลายมากขึ้น

บรรณานุกรม

จุฬาลักษณ์ กองพิลา. (2553). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

ทิตินา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2542). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 125 ตอนที่ 43ก 5 มีนาคม 2551.

รักษ์สุดา ททรัพย์มาก. (2548). การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้วิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานและการประเมินตาม สภาพจริง. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด.* กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

Best W. John. (1986). *Research in Education.* Boston MA.: Allyn and Bacon.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education.* 3rd ed. New York: McGraw-Hill.

การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

The Development of Reading and Spelling Skills on Thai Subjects by
Computer Assisted Instruction for Prathomsuksa 1 Students,
Bandongrachu School, Ubonratchathani
Province Prathomsuksa.

จรรยา หอยสังข์

Janya Hoysang

รสรินทร์ อรอมรรัตน์

Rossarin Onamornrut

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: pongsatron.boonsa2@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 3 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 13 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงกึ่งทดลอง ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนนักเรียน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ (3) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.33/85.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี (E.I.) เท่ากับ 0.7429 คิดเป็นร้อยละ 74.29 และ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$)

คำสำคัญ: การอ่านสะกดคำ, บทเรียนคอมพิวเตอร์, โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

The objectives of this research were to: (1) study the development of reading and spelling skills on Thai subjects by computer-assisted instruction for Prathomsuksa1 students, Bandongrachu School, Ubonratchathani province to meet the criteria 80/80; (2) examine the effectiveness index of development of reading and spelling skills on Thai subjects by computer-assisted instruction for Prathomsuksa 1 students, Bandongrachu School, Ubonratchathani province; and (3) study of satisfaction of reading and spelling skills on Thai subjects by computer-assisted instruction for Prathomsuksa 1 students, Bandongrachu School, Ubonratchathani province. This research was a quasi - experimental research. The population consisted of Prathomsuksa 1 students, studying in the second semester of the academic year 2021 Bandongrachu School, Ubonratchathani province were 25 students. The research instrument consisted of (1) computer-assisted instruction on the reading and spelling in Thai subject, (2) achievement test academic, and (3) satisfaction questionnaires. The statistics used to analyze data were percentage, mean and Standard Deviation.

The major research findings revealed that: (1) computer-assisted instruction for the development of reading and spelling skills in Thai subjects for Prathomsuksa 1 students, Bandongrachu School, Ubonratchathani province, the efficiency was 84.33/85.00 which according to the specified criteria; (2) the effectiveness index the of learning with computer assisted instruction in spelling Thai words for Prathomsuksa 1 students (E.I.) 74.29 percentage; and (3) the satisfaction of the Prathomsuksa1, Bandongrachu School, Ubonratchathani province. toward the studying with computer-assisted instruction the overall were at the highest level.

Keywords: Reading and spelling, Computer, Bandongrachu School Ubonratchathani Province.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตใจสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ยังมุ่งให้ผู้เรียนเกิด สมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความ

ถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันมิได้มุ่งหวังให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว หากมุ่งหวังให้นักเรียนนำความรู้ความสามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี รวมทั้งต้องรักษาภาษาไทยในฐานะที่เป็นสมบัติของชาติด้วย (กรมวิชาการ, 2546) ซึ่งภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (กรมวิชาการ, 2545) และเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้และรายวิชาต่างๆ หากการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ดีหรือนักเรียนไม่มีความสามารถในการใช้ภาษาตามที่หลักสูตรกำหนดในแต่ละระดับชั้นจะทำให้การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ หรือรายวิชาอื่นๆ ไม่ดีตามไปด้วย (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543) ตลอดจนเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของการศึกษา การนำหลักสูตรภาษาไทยมาใช้โดยเน้นให้เป็นไปตามธรรมชาติ มิใช่ว่าจะเกิดผลดีเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทยเท่านั้นกลับจะเอื้อประโยชน์ให้แก่ทุกวิชาอีกด้วย เพราะการเรียนรู้จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการฟัง พูด อ่าน และเขียนเป็นหลักอยู่แล้ว เนื่องจากภาษาไทยเป็นลมหายใจของการศึกษานั้นเอง การฉันทน์รัตน์ แสงวงษ์ (2550: 27) ความหมายของการอ่านสะกดคำ คือ การเข้าใจ หนังสือด้วยการสังเกต พิจารณาและถ่ายทอดความรู้ความคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน การตีความจาก การอ่านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ความจำเป็น สำหรับมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะการอ่านจะทำให้เรา ได้รับความรู้ข่าวสาร ทำให้เรามีความคิดที่กว้างขวางขึ้น และยังก่อให้เกิดความเพลิดเพลินใจด้วย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กำหนดให้ภาษาไทยอยู่กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ซึ่งมีสมรรถนะสำคัญพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยกำหนดให้ผู้เรียนทุกคน ทุกระดับชั้น ได้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ 5 สาระ คือ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้เสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสร้างความเป็นเอกภาพของชาติ และความจงรักภักดีเพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติการเรียนการสอนภาษาไทยจึงต้องสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และสอนภาษาไทยให้คนรักการอ่าน การเขียน ที่จะแสวงความรู้และประสบการณ์สอนภาษาไทย เพื่อให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องในฐานะเป็นวัฒนธรรมทางภาษา ให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในภาษาไทยดังนั้นการสอนภาษาไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนขยายประมวลค่าทั้งการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียนให้มาก (กรมวิชาการ, 2545) ทักษะการอ่านจึงจัดได้ว่าเป็นทักษะภาษาที่สำคัญมาก ดังที่ ทศนีย์ ศุภเมธี (2542) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นทักษะที่นักเรียนจะฝึกซำกว่าทักษะอื่นๆ เด็กจะต้องมีความพร้อมโดยฝึกทักษะการฟัง การพูด และการเขียนได้ก่อนจึงเริ่มฝึกทักษะการอ่านซึ่งสอดคล้องกับ จิราภรณ์ จันทา (2543) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นการเรียบเรียงความคิดอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้อ่านต้องรู้จักเรียบเรียงประโยคให้ได้ความที่สามารถสื่อสารได้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิด ของข้อความนั้นๆ ดังนั้น เวลาจะสื่อสารโดยการอ่านควรระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะถ้าเขียนผิดการตีความหมายย่อมผิดตามไปด้วย การเขียนยังเป็นการสื่อสารที่ถาวร ชัดเจน คงทน สามารถทดสอบและใช้เป็นหลักฐานได้

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การอ่านมีความสำคัญมากโดยต้องคำนึงถึงการอ่านสะกดคำเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะถ้าสะกดผิดความหมายของคำก็จะเปลี่ยนไปและทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายต่างไปจากผู้อ่านต้องการ ทำให้การติดต่อสื่อสารเกิดผิดพลาดเข้าใจคลาดเคลื่อนสื่อความหมายไม่ตรงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านสะกดคำในมาตราตัวสะกดต่างๆ นับว่าเป็นปัญหาอีกอย่างหนึ่ง หากผู้อ่านไม่ถูกต้องจะทำให้สื่อความหมายผิดพลาดไม่ตรงตามความต้องการ การสอนทักษะการอ่านจะต้องเน้นทักษะการอ่านตัวสะกดให้ถูกต้อง เพราะการสะกดคำให้ถูกต้องจะทำให้อ่านหนังสือออก และเขียนหนังสือได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาต่างๆ การอ่านสะกดคำจึงมีความจำเป็นและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในทักษะการอ่าน

จะเห็นได้ว่าจัดเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านการอ่านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า สาเหตุที่นักเรียนอ่านภาษาไทยไม่ถูกต้องอาจเป็นเพราะว่า นักเรียนส่วนมากยังไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างภาษาพูดกับภาษาเขียน จึงนำภาษาพูดซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นอีสาน มาใช้ในการอ่าน และการขาดทักษะพื้นฐานทางภาษา อันได้แก่ การอ่านคำในมาตราตัวสะกดต่าง ซึ่งกลุ่มคำเหล่านี้มีหลักเกณฑ์ทางภาษาที่ค่อนข้างยาก นักเรียนอาจเกิดความสับสนทำให้อ่านผิดอยู่เสมอ ส่วนในด้านการสอน พบว่า ผู้สอนไม่ปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของนักเรียน ใช้วิธีบรรยาย สาธิต เน้นเนื้อหา ความจำ รวบรวมกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนหาคำตอบ ไม่ใช่กลวิธีที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนจึงเบื่อหน่ายและไม่สนใจการเรียน ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การอ่านภาษาไทย จึงทำให้เกิดปัญหาการอ่านภาษาไทยที่ไม่ถูกต้อง ขาดความแม่นยำในหลักเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งหากไม่ดำเนินการแก้ไขในระดับพื้นฐาน จะเป็นปัญหาต่อเนื่องเรื้อรัง ในระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้นซึ่งการศึกษาในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เกิดความรู้กับผู้เรียน ที่มีความรู้อันเป็นสากลและมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต นอกจากนี้ยังกำหนดในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพและมีประโยชน์ เหมาะสมกับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี โดยสร้างเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ปีการศึกษา 2564 รัฐบาลได้นำคอมพิวเตอร์พกพา (แท็บเล็ต) เข้ามาในการจัดการเรียนการสอนจะมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ได้นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะในการสะกดคำวิชาภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี มีค่าไม่น้อยกว่า 0.5 ขึ้นไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง บทเรียนชุดฝึกความสามารถในการสะกดคำภาษาไทยที่นำเสนอด้วยคอมพิวเตอร์ทั้งข้อความ ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียง และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับชุดฝึกต่อเนื่อง เนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่อง มาตราตัวสะกด ทั้ง 8 มาตรา คือ มาตราตัวสะกดแม่ก แม่กน มาตราตัวสะกดแม่กน มาตราตัวสะกดแม่กม มาตราตัวสะกดแม่เกย มาตราตัวสะกดแม่เกอว มาตราตัวสะกดแม่กม มาตราตัวสะกดแม่กต และมาตราตัวสะกดแม่กบ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมขึ้นเอง โดยใช้โปรแกรม พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

ทักษะการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นถ้อยคำและความคิด แล้วนำความคิดนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในหนังสือแบบเรียนกลุ่มสาระวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560)

ตัวสะกด หมายถึง พยางค์ที่ประกอบอยู่ท้ายสระและมีเสียงประสมเข้ากับสระทำให้เสียงของคำแตกต่างกันตามตัวพยางค์ที่นำมาประกอบ (กรมวิชาการ, 2546) ในที่นี้หมายถึงตัวสะกดตรงตามมาตราทั้ง 8 มาตรา คือ มาตราตัวสะกดแม่กน มาตราตัวสะกดแม่กม มาตราตัวสะกดแม่เกย มาตราตัวสะกดแม่เกอว มาตราตัวสะกดแม่กม มาตราตัวสะกดแม่กต และมาตราตัวสะกดแม่กบ

ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หมายถึง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกความสามารถในการสะกดคำวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) ได้มาจากการนำคะแนนจากการประเมินความสามารถในการสะกดคำของผู้เรียนทุกคนในระหว่างเรียน ในแต่ละกิจกรรมมารวมกัน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยเทียบกับคะแนนเต็มแล้วคิดเป็นร้อยละ 80

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) ได้มาจากการนำคะแนนที่ได้จากผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทุกคนมารวมกัน จากนั้นหาค่าเฉลี่ยร้อยละเทียบกับคะแนนเต็มแล้วคิดเป็นร้อยละ 80

ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง อัตราความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู ตำบลยางใหญ่ อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านดงกระชู ตำบลดงกระชู อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะในการสะกดคำภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี
2. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 8 แผน
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยและทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี
2. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในระหว่างการเรียนวิชาภาษาไทย และให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนการทดลองสอนการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี
3. จัดเตรียมการเรียนการสอนกลุ่มสาระภาษาไทย เรื่องมาตราตัวสะกดตรงตามมาตรา ทั้ง 8 มาตรา ประกอบด้วย มาตราตัวสะกด ทั้ง 8 มาตรา คือมาตราตัวสะกดแม่กง มาตราตัวสะกดแม่กน มาตราตัวสะกดแม่กม มาตราตัวสะกดแม่เกย มาตราตัวสะกดแม่เกอว มาตราตัวสะกดแม่กก มาตราตัวสะกดแม่กด และมาตราตัวสะกดแม่กบ
4. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบกับการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนพร้อมทดสอบย่อยในแต่ละครั้งเป็นการทบทวนความรู้ แล้วเก็บคะแนนเพื่อนำไปวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (E1) โดยใช้เวลาในการสอน 16 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 4 ชั่วโมง
5. เมื่อนักเรียนเรียนจบแล้วทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านกระบวนการหาคุณภาพมาแล้ว ค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น จำนวน 20 ข้อ เก็บคะแนนเป็นข้อมูลไว้ หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (E2)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อฝึกทักษะในการสะกดคำวิชาภาษาไทย

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี” สามารถนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
คะแนนก่อนเรียน	25	30	47.29
คะแนนหลังเรียน	25	30	83.33

จากตารางที่ 1. พบว่าประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 25 คน มีคะแนนก่อนเรียนโดยรวมคิดเป็นร้อยละ (E1) 47.29 และ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยรวม คิดเป็นร้อยละ (E2) 83.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 แสดงว่า ผลการใช้วิธีการสอนของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้สูงขึ้นได้

2. ผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี

ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ค่าดัชนีประสิทธิผล	
คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	E.I.	ร้อยละ
227	47.29	400	83.33	0.6838	68.38

จากตารางที่ 2. จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน คะแนนเต็ม 30 คะแนน ผลรวมคะแนนของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 227 คะแนน ผลรวมคะแนนของการทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 400 คะแนน เมื่อคำนวณโดยใช้สูตรดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ได้เท่ากับ 0.6838 คิดเป็นร้อยละ 68.38 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี มีความสามารถในการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยเข้าใจเพิ่มขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย

จำนวนนักเรียน	μ	S.D.	ระดับความคิดเห็น
25	4.43	0.76	มาก

จากตารางที่ 3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.43$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.76 แสดงว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. จากสรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชูด จังหวัดอุบลราชธานี มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.25/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทย ที่มีทำให้นักเรียนเกิดการ

เรียนรู้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาทุกระดับ อีกทั้งผู้สร้างชิ้นนั้นผ่านขั้นตอนอย่างมีระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มตามการวิเคราะห์หลักสูตรและการศึกษาจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนสอนภาษาไทยโดยอาศัยแนวคิด และ ทฤษฎีของนักการศึกษาหลายท่านศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการทดลองใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กล้วย มาศจรัส (2550: 19) ที่กล่าวว่า หลักการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องมีลักษณะ ดังนี้ 1) ต้องสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของนักเรียนตามลำดับขั้นการเรียนรู้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ต้องอาศัยรูปภาพพจใจผู้เรียน และเรียงเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก เพื่อช่วยให้ให้นักเรียนมีกำลังใจที่จะทำแบบฝึกทักษะ 2) มีจุดประสงค์ที่แน่นอนว่าจะฝึกทักษะด้านใดแล้ว จัดเนื้อหาให้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ 3) ต้องคำนึงถึงความสามารถแล้วจึงทำแบบฝึกทักษะ 4) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดีต้องมีคำชี้แจงง่ายๆ สั้นๆ ที่นักเรียนอ่านเข้าใจและทำแบบฝึกทักษะได้ด้วยตนเอง 5) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนต้องมีความถูกต้อง ครูต้องพิจารณาให้รอบคอบ ทดลองทำด้วยตนเองเสียก่อน อย่าให้มีข้อผิดพลาด 6) ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะแต่ละครั้งต้องเหมาะสมกับช่วงเวลาและช่วงความสนใจ และ 7) แบบฝึกทักษะควรมีหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

2. จากดัชนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำวิชาภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 0.6838 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม รูปแบบของการจัดในบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีลำดับขั้นตอนที่กระตุ้นให้นักเรียนได้พัฒนาความคิด และทำความเข้าใจในเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านสะกดคำอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น จึงทำให้มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนวิชาภาษาไทยให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนงเยาว์ ทองกำเนิด (2558: 5) ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในการสะกดคำวิชาภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง มีระดับคะแนนสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านดงกระชู จังหวัดอุบลราชธานี ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา สุนทรราช (2554: 96) ได้ศึกษาการบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนการอ่านสะกดคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 2.86$, S.D. = 0.28)

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- การุณันท์ รัตนแสนวงษ์. (2550). คำศัพท์เฉพาะทางดนตรีที่ปรากฏในสังคมและวัฒนธรรมชาวมอญในเขตพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. *รายงานการวิจัย*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการพัฒนาสื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว
- จิราภรณ์ จันทา. (2543). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสามารถในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ ประกอบด้วย การเสริมต่อการเรียนรู้โดยอาศัยสื่ออรรถลักษณะกับการสอนตามคู่มือครู. *ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวัลย์ มาศจรัส (2550). *นวัตกรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร
- ทัศนีย์ ศุภเมธี. (2542). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- นริศรา สุนทรราช. (2554). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นงเยาว์ ทองกำเนิด. (2558). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อำเภอเขาชะเมา จังหวัดระยอง. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต*, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการโดยการเรียนรู้
แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว)

The advantages of Learning Innovation on Operators Processing Order
Subjects by Inquiry Based Learning (5Es) For Secondary 2 Student,
Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao).

บุศราพร อรรถวุฒิกุล

Butsaraporn Atthawuttikul

สุเทพ อ่วมเจริญ

Sutep Uamcharoen

รสรินทร์ ออมรรัตน์

Rossarin Onamornrat

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: butsarapornah@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 3 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 2 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 60 และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่มีต่อการเรียนโดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ของโรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) จำนวนนักเรียน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบฝึกทักษะเรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และ แบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่สร้างขึ้นมีค่าเท่ากับ 82.80/81.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ 2) ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น มีค่าเท่ากับ 0.74 หมายความว่า ภายหลังจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 74 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: นวัตกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es), มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2

Abstract

The objectives of this research were 1) to find the efficiency of learning innovations in the processing order of operators, the computational science course for Secondary 2 students at Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao) meets the criteria of 80/80 2) to study the effectiveness index of learning innovations to met the criteria of 60 percent, and 3) to study the opinions of students in Secondary 2 at Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao) towards learning by using learning innovations on the subject of processing order of operators. Pre-experimental research was the sample group used in this research was 20 students in Secondary 2/1 of Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao), obtained by using a simple random sampling method. The research instruments consisted of a skill exercise on processing order of operators, a learning management plan, an achievement test, and an opinion questionnaire. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, and Standard Deviation.

The major research findings revealed that 1) the efficiency of learning innovations on the execution order of the generated operators was 82.80/81.50, which was higher than the specified 80/80 threshold. 2) The learning innovation effectiveness index was 0.74, indicating that 74 percent of secondary 2 students improved their learning outcomes after engaging in innovative learning. 3) The opinions of Secondary 2 students at Phutthasatkoson School (Wat Wang Yao) towards Inquiry-Based Learning learning by using learning innovations show that the processing order of the operators as a whole was at a high level.

Keywords: Learning Innovation Inquiry-Based Learning (5Es), Secondary 2 Students.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้ และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลายเหมาะสมกับระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีด้วยกัน 4 สาระการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) สาระวิทยาศาสตร์ชีวภาพ 2) สาระวิทยาศาสตร์กายภาพ 3) สาระวิทยาศาสตร์โลกและอวกาศ และ 4) สาระเทคโนโลยี ซึ่งวิทยาการคำนวณเป็นรายวิชาในสาระเทคโนโลยี เป็นวิชาที่เรียนรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอน และเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาททางการศึกษามากขึ้น ในยุค 4.0 เด็กไทยต้องมีทักษะด้านการคิดวิธีการแก้ปัญหาและการแก้ปัญหาเชิงวิเคราะห์ สามารถใช้จินตนาการมองปัญหาด้วย

ความคิดเชิงนามธรรม ซึ่งจะช่วยให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน และมีลำดับวิธีการคิด ยื่น ภู่วรรณ (2561) กล่าวถึง ความสำคัญของวิชาวิทยาการคำนวณต่อการพัฒนาเด็ก และการพัฒนา ประเทศทั้งในปัจจุบันและอนาคต การคิดเชิงคำนวณ (computational thinking) คือ การสอนให้เด็กคิด และเชื่อมโยงปัญหาต่างๆ เป็นจนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ เป็นการสอนให้รู้จักเทคนิควิธีการ ต่างๆ เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่อยู่ในชีวิตประจำวัน ให้เด็กได้เรียนรู้รอบด้าน และประยุกต์ สร้างสรรค์งานได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2560: 123) วิชา วิทยาการคำนวณ (Computing science) เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ ซึ่งเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่ง ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ซึ่งอยู่ในมาตรฐาน ว 4.2 ตัวชี้วัดที่ ม. 2/2 ซึ่งจะเกี่ยวกับการออกแบบขั้นตอน การทำงาน และการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน มีรายละเอียดของเนื้อหา ดังนี้ ตัวดำเนินการทาง คณิตศาสตร์ ตัวดำเนินการสำหรับกำหนดค่า ตัวดำเนินการเปรียบเทียบ ตัวดำเนินการตรรกะ และลำดับ การประมวลผลของตัวดำเนินการ การจัดการเรียนการสอน มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มี ความสามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็น ระบบ ซึ่งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จะมุ่งเน้นการออกแบบและการเขียนโปรแกรมอย่างง่าย ฝึกแก้ไข ปัญหาทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไปพร้อมๆ กัน เป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ จึงจำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ มีประสบการณ์ จากการใช้ปฏิบัติจริง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าหา ความรู้ เกิดองค์ความรู้ใหม่ ได้พัฒนากระบวนการคิด ดังที่การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวด 4 มาตรา 24 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544: 14) ได้ให้แนวทางไว้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความ สนใจและความถนัดของนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การ จัดการ การเผชิญสถานการณ์จริงการจัดเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อ คุณภาพผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน บางคนมีความสนใจในการเรียนและเรียนรู้ได้ เร็ว ในขณะที่บางคนขาดแรงจูงใจในการเรียน จึงไม่ให้ความสนใจต่อการเรียน และเรียนรู้ได้ช้า ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่มี คุณภาพช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติของผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ จะพบว่านวัตกรรมการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการนำมาแก้ปัญหาหรือพัฒนานักเรียน ไม่ว่าจะเป็นชุดการ สอน แบบฝึกทักษะ หรือวิธีการสอนใหม่ๆ ที่ครูนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนหรือ เนื้อหามากขึ้น นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาเป็นแบบฝึกทักษะ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วย ให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี จะทำให้ผู้เรียนเห็นความเป็นรูปธรรมของสิ่งที่ครูสอน และเพิ่มพูน ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนให้เด่นชัดและง่ายขึ้น ยังช่วยเพิ่มบรรยากาศของการสอนให้น่าสนใจ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนานวัตกรรมการ เรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ โดยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยนำนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไว้มาใช้ในการจัดการเรียน การสอน ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว)

เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณ ในปีการศึกษา 2563 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปรัชญา ธงพานิช (2563: 12) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมาประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ ทำให้มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และ สุนันทา สันโศรก (2563: 43) การจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้หรือนวัตกรรมทางการศึกษาทำให้นักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอน หรือกลุ่มนักเรียนด้วยกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดหรือทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น ดังนั้นการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดและแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งยังได้ฝึกทักษะการการคิดที่เป็นลำดับขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปพัฒนา นักเรียนต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 60
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนโดยใช้นวัตกรรม การเรียนรู้เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) มี 2 จำนวน 41 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยวิธีการจับสลากจากนักเรียน 2 ห้อง ได้นักเรียนมา 1 ห้อง คือ ห้องเรียน ม.2/1 จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 20 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว)

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ ตามเกณฑ์ 80/80

2) ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ ร้อยละ 60

3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ

3. ด้านเนื้อหา

3.1 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับชนิดของตัวดำเนินการต่างๆ หลักการทำงาน และลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการต่างๆ ในภาษาไพทอน แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) หลักการขั้นตอนในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ

3.2 เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้วัตรกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ด้านระยะเวลา

การวิจัยนี้ กำหนดระยะเวลาระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2564 ถึงเดือนมีนาคม 2565

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.1 นวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) จำนวน 5 ชุด รวม 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย

- 1) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ตัวดำเนินการทางคณิตศาสตร์
- 2) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ตัวดำเนินการสำหรับกำหนดค่า
- 3) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ตัวดำเนินการเปรียบเทียบ
- 4) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ 4 ตัวดำเนินการตรรกะ
- 5) นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ 5 ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) รายวิชาวิทยาการคำนวณ จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย

- 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ตัวดำเนินการทางคณิตศาสตร์ 2 ชั่วโมง
- 2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ตัวดำเนินการสำหรับกำหนดค่า 2 ชั่วโมง
- 3) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ตัวดำเนินการเปรียบเทียบ 2 ชั่วโมง
- 4) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ตัวดำเนินการตรรกะ 2 ชั่วโมง
- 5) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ 2 ชั่วโมง

1.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เรื่อง ลำดับการประมวลผลตัวดำเนินการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งใช้ในการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเป็นแบบทดสอบชุดเดิม

1.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 3) ด้านบรรยากาศการเรียน

2. การตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (reliability)

การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาทางวิจัย ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อพิจารณา ปรับปรุงให้สอดคล้องและเหมาะสมกับขอบเขตและเนื้อหาที่กำหนดไว้

2.2 การตรวจสอบความสอดคล้องและเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับของการประมวลผลของตัวดำเนินการ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และ

แบบสอบถามความคิดเห็นให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับขอบข่ายที่กำหนดไว้แล้วเสนอที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบ แก้ไข นำเสนอนวัตกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว) โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ แล้วนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของนวัตกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความคิดเห็นทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.77 และ 0.59

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

1. ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม และภาระงานการเรียนรู้ ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

3. พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยสังเคราะห์และเขียนเป็นเอกสารที่พร้อมทั้งสร้างแบบทดสอบเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้ ที่นักเรียนจะต้องสร้างสรรค์ ชิ้นงาน และกำหนดเกณฑ์ และแปลความหมายของคะแนนตามเกณฑ์ (Tanner and Tanner, 1980, อ้างถึงใน Glickman และคณะ, 2014) และดำเนินการพัฒนาคุณภาพ ดังนี้

3.1 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนรู้ และแบบตรวจสอบคุณภาพข้อสอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และประเด็นคำถามความคิดเห็น ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form)

3.2 ส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินคุณภาพนวัตกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบ ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าวัดตรงให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดได้ไม่ตรง และให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจ จากการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 สรุปว่ามีความเที่ยงตรงสามารถนำไปใช้ได้

4. หลังจากปรับปรุงแล้วนำนวัตกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาการคำนวณมาแล้ว จำนวน 21 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ผลการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.2-0.8 มีอำนาจจำแนกระหว่าง 0.20-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่น $K-R 20 = 0.77$ ได้จากการคำนวณโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อสอบ EVANA

5. การรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ในรายวิชาวิทยาการคำนวณตามนวัตกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น และเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงและสร้างความเข้าใจ ร่วมกันในการเรียนการสอนในรายวิชาและวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล ผู้วิจัยวิเคราะห์คะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียนด้วยค่าเฉลี่ยร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่สอง ขยายผลการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้

นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพแล้ว ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มขยายผล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 20 คน โดยดำเนินการดังนี้

1) ชี้แจงให้นักเรียนให้ทราบจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้และทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาวิทยาการคำนวณ ก่อนเรียน

2) การดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 10 ชั่วโมง

3) ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

4) ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้ เมื่อการเรียนการสอนสิ้นสุด

5) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ

4. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความคิดเห็น จึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

วัตกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อการเรียนที่เป็นแบบฝึกทักษะที่ใช้เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดตามลำดับขั้นตอนของการประมวลผลของตัวดำเนินการ ซึ่งมีความสำคัญในการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะการคิดอย่างมีลำดับขั้นตอนเพิ่มขึ้น มีจำนวน 5 ชุด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งใช้สำหรับการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยี (วิทยาการคำนวณ) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ หมายถึง ลำดับการทำงานของเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่ใช้ในการดำเนินการกับตัวแปร หรือค่าต่างๆ ตัวดำเนินการแต่ละตัวจะมีลำดับของการประมวลผลก่อนและหลังในการเขียนโปรแกรมในภาษาไพทอนที่แตกต่างกัน

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้องเรียน ม.2/1 จำนวน 20 คน ของโรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว) ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้นวัตกรรมการเรียนรู้เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิทยาการคำนวณ เพื่อฝึกให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดที่มีลำดับขั้นตอน ทักษะการวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และเป็นแนวทางให้แก่ผู้สอน เพื่อนำไปพัฒนาความสามารถในการส่งเสริมความรู้ความสามารถที่เหมาะสมต่อไป

2. ครู โรงเรียนพุทธศาสนิกศัล (วัดวังยาว) สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้

สรุปและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีค่าเท่ากับ 82.80/81.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์

1.2 ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) หลังเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ ทำให้นักเรียนร้อยละ 74 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

2. อภิปรายผล

2.1 จากผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 แสดงว่า นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นนวัตกรรมเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนในรายวิชาวิทยาการคำนวณชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ ฤทธิ์เดช (2557: 1) ที่พบว่านักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01

2.2 จากผลการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผลของนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ รายวิชาวิทยาการคำนวณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 60 แสดงว่า ประสิทธิภาพจากการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำให้นักเรียนร้อยละ 74 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ เป็นวิธีที่ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดที่เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนจึงทำให้ผลต่อพัฒนาการที่ดีขึ้นของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร ภูทอง (2558: 573) ที่พบว่าการใช้ชุดการสอน สอนนักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ .01

2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านวัตกรรมเรียนรู้ที่สร้างขึ้นและมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ จึงสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้มากขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติผ่านกระบวนการกลุ่ม ค้นหาคำตอบอย่างอิสระจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และแบบฝึกทักษะที่ช่วยในการทบทวนความรู้หลังจากการเรียนรู้ จึงทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) ที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรัชญา ธงพานิช (2563: 12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม รายวิชา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน ได้ศึกษาความคิดเห็นของ

นักศึกษาที่มีต่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อนวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ ในภาพรวมเห็นด้วยในระดับมาก จะเห็นได้ว่านวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยใช้ นวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ ให้ได้ประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนควรจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) และให้ความสำคัญกับขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ในแต่ละขั้นตอน ครูผู้สอนสามารถนำขั้นตอนเหล่านี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยที่ครู จะต้องไม่สอนข้ามขั้นตอน หรือขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไปไม่ได้ เพราะจะส่งผลกับการพัฒนาทักษะ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ในขณะที่มีการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และ ทักษะที่ได้ไปใช้ในการเรียนในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ของรายวิชาวิทยาการคำนวณ และสามารถนำไปใช้ ในชีวิตจริงได้

2) ในการแบ่งเนื้อหา ครูผู้สอนควรแบ่งให้เป็นไปตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ให้ครบทุกขั้นตอน

3) ควรศึกษาการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ที่เน้นการพัฒนาในชั้นขยายความรู้เพื่อให้นักเรียนได้ พัฒนาทักษะการเชื่อมโยงความรู้ การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยนำรูปแบบการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ ในรายวิชาวิทยาการคำนวณ

บทสรุป

จากปัญหาของงานวิจัยที่เกิดจากเนื้อหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณที่ค่อนข้างยากและ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลาย จึงทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในบทเรียนที่ค่อนข้างน้อย ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาดังกล่าวของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ และรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่ผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งผลการวิจัยในการ พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการด้วยการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพุทธศาสนโกศล (วัดวังยาว) พบว่า ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการ มีคุณภาพเป็นไปตาม เกณฑ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนรวมกับการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) สามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลดีต่อผู้เรียนเนื่องจากช่วยให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติเองผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ทั้งการเรียนแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม ลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่สำคัญ เมื่อครูผู้สอนมีนวัตกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพและ การจัดการเรียนการสอนที่ดีแล้ว จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการใช้นวัตกรรม การเรียนรู้ออนไลน์ เรื่องลำดับการประมวลผลของตัวดำเนินการที่เป็นชุดการสอนและแบบฝึกทักษะ จะสามารถ ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้สูงขึ้นได้

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2546). *การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ณรงค์ ฤทธิเดช. (2557). การพัฒนานวัตกรรมการสอนชุดทดลองแรงกระทำ และตำแหน่งแรงกระทำ บนพื้นผิวภายใต้ของเหลวเพื่อบูรณาการใช้ในการเรียนรู้วิชาการทดลองเครื่องกล (31012003). *รายงานการวิจัย, วิทยาลัยเทคนิคตรัง, สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.*
- ปรัชญา ธงพานิช. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ รายวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในชีวิตประจำวันด้วยกระบวนทัศน์การเรียนรู้ NPU Teaching and Learning Paradigm. *วารสารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 33(1), 12-25.*
- ปาริฉัตร ภู่ทอง. (2559). การพัฒนาชุดการสอนสำหรับครูโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนพัฒนาทำางิน. *วารสารวิชาการ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(3), 573-587.*
- ยีน ภู่วรรณ. (2561). *วิทยาการคำนวณ คืออะไร? วิชาบังคับพื้นฐานใหม่ล่าสุดสำหรับเด็ก พร้อมบทสัมภาษณ์จากผู้ก่อตั้ง.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://school.dek-d.com/blog/kidcoding/computational-science/> [24 มกราคม 2561].
- สุนันทา สิ้นไทรก. (2563). นวัตกรรมการเรียนการสอนด้วยห้องเรียนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom และสื่อเทคโนโลยี วิชาภาษาไทย เรื่อง การสร้างคำสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *รายงานการใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอน, กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย, โรงเรียนทรายมูลวิทยา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 1 ภาคเหนือ.* กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- Tanner, D., & Tanner, L. (1980). *Curriculum development: Theory into practice.* Columbus, OH: Merrill.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink
โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

The Development of English Learning Achievement on Food and Drink
by CLT Teaching method for Primary 3 Students, Anuban
Watphichaisongkram School, Samut Prakan Province.

ฉัฐญา ละม้ายแห

Chattaya Lamaikae

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานครบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: angelaibzy@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 14 มีนาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม 3) ศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 40 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่มด้วยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 2) ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และ 3) เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิธีการสอนแบบ CLT, โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop the learning achievement of English subject on Food and Drink of primary 3 students meet the criteria 80 percent, 2) to study the progress of English language learning on Food and Drink, and 3) to study the attitudes of primary 3 students towards the management of teaching English subjects on Food and Drink. Research methodology was Quasi-Experimental Designs. Samples are primary 3/3, total 40 students obtained via the simple randomization method uses the classroom as a random sampling unit by drawing lots. The instruments used for data collection were 1) 5 lesson plans on Food and Drink, a total of 10 hours 2) The achievement test on Food and Drink 20 items and 3) Attitudes towards learning English subjects on Food and Drink by the CLT teaching method. The statistics used for data analysis were percentage, Mean, and Standard Deviation. Major Findings: 1) English learning achievement on Food and Drink by CLT teaching method for Primary 3 students meet the specified criteria 80, 2) English learning progress on Food and Drink higher than the specified standard, and 3) The attitudes of Primary 3 students towards the management of teaching English subjects on Food and Drink at very good level.

Keywords: Achievement, CLT teaching method, Anuban Watphichaisongkram School.

บทนำ

ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมยุคปัจจุบัน เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ สร้างความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) หนึ่งแนวการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาในลักษณะและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยการจัดสื่อการเรียนการสอนหรือกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกัน และรู้จักถ่ายโอนประสบการณ์ที่ตนเคยพบเห็นในห้องเรียนไปสู่สถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ (Littlewood, 1981) ฉะนั้นแนวคิดดังกล่าวจึงเน้นที่การสื่อความหมายให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกับจุดประสงค์ที่ตนต้องการ มีการส่งเสริมให้แสดงออกทางภาษาโดยใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย และเพื่อให้การสื่อสารดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภัทรา อักษรานุเคราะห์, 2536)

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาชั้นนั้น ให้เน้นทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจึงเป็นการใช้ภาษาระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร แต่โดยปกติโอกาสที่ผู้เรียนจะได้ฝึกประสบการณ์นอกห้องเรียนเป็นไปได้น้อยมาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้มากที่สุด (กรมวิชาการ, 2539) ซึ่งการส่งเสริมให้มีความสามารถดังกล่าวมีวิธีการทำได้หลายวิธีด้วยกัน วิธีหนึ่งซึ่งมีประสิทธิภาพ คือ การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) จะมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ มีการนำภาษาไปใช้ได้จริงตามหน้าที่ของภาษาในการสื่อความหมาย

โดยมีเป้าหมายที่การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสภาพสังคม ดังนั้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ จะมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกใช้ภาษาให้มาก และให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ (Learning Strategies) ที่เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Style) เป็นของตนเอง (กรมวิชาการ, 2545)

อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าการเรียนรู้ภาษาอังกฤษยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารและค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศนี้ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) นักเรียนส่วนมากยังไม่สามารถฟังภาษาอังกฤษได้อย่างเข้าใจ พูดภาษาอังกฤษได้น้อยหรือไม่ได้เลย ความสามารถในการอ่านและการทำความเข้าใจเนื้อเรื่องยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ รู้คำศัพท์น้อย และไม่สามารถเขียนภาษาอังกฤษได้อย่างถูกต้อง เป็นการสิ้นเปลืองและได้ผลไม่คุ้มค่า (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2519) และจากข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (O-net) วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 เมื่อปีการศึกษา 2562 คิดเป็นร้อยละ 40.86 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 (ผล SAR ชั้นพื้นฐานการศึกษา: 2562) ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดมาจากนักเรียนไม่สามารถอ่านและเขียนข้อสอบภาษาอังกฤษได้ เนื่องจากไม่รู้จักคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับทศ สวัสดิ์พาณิชย์ (2564) ที่ระบุว่าปัญหาจากการเรียนวิชาภาษาอังกฤษนั้นเกิดมาจากนักเรียนขาดทักษะกระบวนการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้จากกิจกรรมที่หลากหลาย นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกทางภาษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทางด้านทักษะการสื่อสารได้อย่างเป็นธรรมชาติตามศักยภาพของผู้เรียนอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ มากกว่าร้อยละ 50

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิธีการสอนแบบ CLT หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน เขียน โดยใช้กลวิธีการสอนเพื่อการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อเป็นของจริง การเรียงประโยคที่จัดเรียงประโยคอย่างสับสน เกมทางภาษา ภาพ ชุดเรื่องราว และบทบาทสมมติเพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาประกอบด้วยเรื่อง Fruit, Vegetable, Food, Drink และ Healthy/Unhealthy food โดยมี 3 ขั้นตอนในการสอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation) เป็นการเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ ผู้เรียนโดยใช้สื่อที่เป็นของจริง เช่น รูปภาพ สื่อสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ แล้วเสนอเนื้อหาทางภาษา โดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่าน จากนั้นกระตุ้นการเรียนรู้โดยการตรวจสอบความเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านโดยใช้ คำถามให้ผู้เรียนตอบคำถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นฝึก (Practice) เป็นการฝึกแบบควบคุมโดยให้ผู้เรียนฟังตัวอย่างภาษาจากเทปหรือครูผู้สอน จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกออกเสียงโดยฝึกพร้อมกันทั้งชั้นหรือฝึกทีละครั้งห้องแล้วผู้สอนสุ่มให้ผู้เรียนฝึกเป็นรายบุคคล โดยผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนว่าใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่

ขั้นที่ 3 ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาโดยอิสระ โดยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมแบบต่างๆ ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียน มาแล้วมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการทำกิจกรรม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง คะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 15 ข้อ

ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง ร้อยละของผลต่างของคะแนนทดสอบวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

เจตคติต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ หมายถึง ความคิดเห็น ความรู้สึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่แสดงออกมาหรือพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งวัดได้จากการตอบแบบสอบถามวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT จำนวน 10 ข้อ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 3 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 120 คน เป็นห้องเรียนปกติที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาไทย ซึ่งนักเรียนทั้งหมดมีความสามารถด้านภาษาอังกฤษแบบคละความสามารถ (เก่ง กลาง อ่อน)

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 ห้องเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 40 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Food and Drink จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย 5 เรื่อง 1) Fruit 2) Vegetable 3) Food 4) Drink และ 5) Healthy / Unhealthy food
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง Food and Drink จำนวน 15 ข้อ
3. แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT ตามแนวคิดของ Likert scales 5 ตัวเลือก ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในห้องเรียน เป็นหน่วยการสุ่มด้วยวิธีจับฉลาก ได้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/3 จำนวน 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Food and Drink จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง Food and Drink จำนวน 15 ข้อ (3) แบบวัดเจตคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT

การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลคะแนนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) และเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .20-.80 และค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าระหว่าง .20 ขึ้นไปมาใช้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.64 หาคุณภาพแบบวัดเจตคติ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.85

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ทำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยและทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

2. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในระหว่างการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ก่อนการทดลองสอนภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink ด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม

3. ผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม ใช้เวลาในการสอนรวมทั้งสิ้น 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบประจำบทเรียนแต่ละชุดแบบฝึกและบันทึกผลการสอบในทุกบทเรียน

4. เมื่อสิ้นสุดการทดลองสอนตามกำหนด ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แล้วบันทึกผลเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. นำคะแนนที่เก็บรวบรวมได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

2. การหาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT วิเคราะห์โดยการหาคะแนนรวมทั้งหมดของการทดสอบก่อนการทดลอง/หลังการทดลองและคะแนนเต็มรวมทั้งหมด แล้วนำเข้าสู่สูตรหาความก้าวหน้าทางการเรียน สูตรหาความก้าวหน้าทางการเรียน $= E.I. \times 100$

3. การหาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT มาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ” สามารถนำมาสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
คะแนนก่อนเรียน	40	15	2.75	18.33
คะแนนหลังเรียน	40	15	13.38	89.17

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม $\bar{x} = 13.38$ คิดเป็นร้อยละ 89.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80 แสดงว่า ผลการใช้วิธีการ

สอนแบบ CLT สามารถส่งเสริมผลการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้สูงขึ้นได้

2. ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		ค่า E.I.	ค่าความก้าวหน้า (E.I.×100)
		ก่อนเรียน	หลังเรียน		
40	15	110	535	0.8673	86.73

จากตารางที่ 2 พบว่า ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ มีคะแนนความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 86.73 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 50 แสดงว่า ผลการใช้วิธีการสอนแบบ CLT สามารถส่งเสริมความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้สูง ขึ้นได้

3. ผลการวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink

จำนวนนักเรียน	\bar{x}	S.D.	การแปลผล
40	4.26	0.72	ดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Food and Drink มีค่าเฉลี่ยของเจตคติเท่ากับ 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.72 แสดงว่า เจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ” สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 18.33 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food

and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 89.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ โดยวิธีการสอนแบบ CLT สามารถกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบโดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้แบบ CLT และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ CLT มีความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสนุกสนาน การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับเนื้อหา เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ซึ่งเครื่องมือต่างๆ ได้พัฒนาตามขั้นตอนผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและดำเนินการแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพให้ได้เครื่องมือที่มีคุณภาพก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด มีความสอดคล้องใกล้เคียงกับงานวิจัยของ อรวรรณ ศรีบุญเพชร (2012) เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Personal Identification โดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโพ้นเมืองประชารัฐ “ดร. ก่อ สวัสดิ์พานิชย์อนุสรณ์” อ. อาจสามารถ จ. ร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 75.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 70

2. จากผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT มีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 86.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ร้อยละ 50 เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT เป็นการสอนคำศัพท์ โครงสร้างของประโยคต่างๆ ที่สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน มีการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกมหรือเพลง นักเรียนมีความสนุกสนานรู้สึกตื่นเต้น จึงทำให้นักเรียนชอบและมีความสุข ในขณะที่การสอนนักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะการฟัง การพูดภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอ มีการทำกิจกรรมการจับคู่ เช่น มีการทำกิจกรรมบทบาทสมมติให้พูดโต้ตอบกันในสถานการณ์ต่างๆ การทำงานกันเป็นคู่ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการสอนของ ชไมพร ชาญวิจิตร (2559) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง English in Daily Life ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ที่มีผลต่อความสามารถด้านการฟัง การพูด และความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลกิตติยา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง English in Daily Life ด้วยวิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) เท่ากับ 0.5459 คิดเป็นร้อยละ 54.59 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในระดับสูง

3. จากผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยของเจตคติเท่ากับ 4.26 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยใช้วิธีการสอนแบบ CLT เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ทำให้

บรรยากาศในการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี นักเรียนมีจิตใจ อารมณ์ที่พร้อมในการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะทางการฟัง-พูด ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง จากข้อมูลในแบบวัดเจตคติ พบว่า นักเรียนเห็นว่าการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นวิชาที่สนุกสนาน เพลิดเพลินใจ และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียน วิชาภาษาอังกฤษไปใช้ในระดับชั้นที่สูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญชนก หงษ์เวียงจันทร์ (2561) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ด้วยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ประกอบเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดงเกลือวิทยา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า นักเรียนมีเจตคติในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ด้วยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ประกอบเพลง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยของเจตคติเท่ากับ 3.82 แสดงว่านักเรียนมีเจตคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนอนุบาลวัดพิชัยสงคราม จังหวัดสมุทรปราการ สามารถจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษ เรื่อง Food and Drink โดยวิธีการสอนแบบ CLT ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3
2. ในขั้นการฝึกครูควรให้คำแนะนำ และสร้างกำลังใจให้กับนักเรียนที่เรียนอ่อนและในการทำ กิจกรรมฝึกควรให้นักเรียนที่เรียนอ่อนจับคู่กับนักเรียนที่เรียนเก่ง

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรรณิการ์ กาญจนดา. (2557). *การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามารถในการฟัง พูดภาษาอังกฤษและแรงจูงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชไมพร ชาญวิจิตร. (2559). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง English in Daily Life ตามแนวการสอน ภาษาเพื่อการสื่อสาร (CLT) ที่มีผลต่อความสามารถด้านการฟัง การพูด และความมั่นใจใน การใช้ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต, สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธัญชนก หงษ์เวียงจันทร์. (2561). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการสอนภาษาเพื่อการ สื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ประกอบเพลงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รณียาภรณ์ สุขเกษม. (2554). *การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่เน้น การฟัง-พูดและการเสริมแรงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. ปริญญาวิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2553). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สุวีริยา สาส์น.

- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กทม.: ประสานการพิมพ์.
- สุขุมารดี ข้าหิรัญ. (2537). *วิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). *การสอนทักษะภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษาคณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). *วิธีสอนภาษาอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรวรรณ ศรีบุญเพชร. (2012). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Personal Identification โดยใช้การจัดการเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทุมพร จามรมาน. (2549). *การพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Choi, Seonghee. (2000). *Teaching English as a Foreign Language in Korean Middle Schools: Exploration of Communicative Language Teaching through Teachers' Beliefs and Self-reported Classroom Teaching Practices*. *Dissertation Abstracts International*. 60(08): 2838-A.
- Escola, Yvonne Henke. (1980). Certain Effects of Selected Activities of Communicative Competence Training on the Development of German: A Case Study. *Dissertation Abstracts International*. (Typed).
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill Book Inc.
- Ojeda, Fernando Arturo. (2005). The Role Word Games in Second Language Acquisition: Second Language Pedagogy, Motivation and Ludic Tasks. *Dissertation Abstracts International*. 65(8), 2969-A.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกลโดยใช้
แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

The Development Academic Achievement in Music of Major Scale by
Using Keyboard Skill Exercises for Secondary Student 2,
Wat Sothon Wararam Worawihan School.

กฤติน พรหมมา

Krittin Promma

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: krittin1036@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 16 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหารที่มีต่อการเรียนวิชาดนตรี เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด การวิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเดี่ยว ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนมัธยมชั้นปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.67-1.00 ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 2) ความก้าวหน้าทางการเรียน วิชาดนตรีสากล คิดเป็นร้อยละ 72.00 3) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี, บันไดเสียงเมเจอร์สเกล, โรงเรียนวัดโสธรวราราม

Abstract

The purposes of this research were: (1) to improve the academic achievement of music subject of secondary student 2 Wat Sothon wararam Worawihan school by using

electric keyboard learning skills practice, with the criteria 80 percent, (2) to study education progress by using the keyboard music learning skills practice form for Mathayomsuksa 2 students at Wat Sothon Wararam Worawihan school, and (3) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 2 students at Wat Sothon Wararam Worawihan school towards music learning on the subject of the major scale by using the keyboard music learning skills exercises. The research methodology was a quasi-experimental research. The population of Mathayomsuksa 2 Wat Sothonwararam Worawihan School the second semester of the academic year 2021 totaling 15 students. and in this research, the researcher studied the whole population. The research instruments consisted of Training set, The education progressed, Achievement test and The satisfaction. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation Statistical significance at the level 0.67-1.00. This research found that (1) The music learning achievement represents 81.33 percent, which is 80 percent higher than the specified criteria. (2) The education progressed the effectiveness index (E.I.) was 72.00 and (3) The satisfaction of the second-year students the overall satisfaction of the students was the high level.

Keyword: Academic Achievement in Music, Major Scale, Wat Sothon Wararam Worawihan School.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กล่าวถึง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้ถูกระบุว่า เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือนำไปประกอบอาชีพได้

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีผลให้สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระต่างๆ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและได้แสดงออกอย่างอิสระดนตรีถูกจัดอยู่ในสาระการเรียนรู้ศิลปะให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าทางดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็น 8 กลุ่ม ซึ่งสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน สาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม มีดังนี้ (1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา (6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กล่าวมาทั้ง 8 กลุ่มสาระ ดนตรีจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ดนตรีเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน เป็นสุนทรียศาสตร์ที่สามารถสัมผัส และรับรู้ได้จากกระบวนการรับฟัง มนุษย์ได้ประดิษฐ์คิดค้นสร้างดนตรีขึ้นมาโดยอาศัยเสียงเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดนตรีได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งบันไดเสียง หมายถึง กลุ่มของตัวโน้ตที่มีระดับเสียงที่ต่างกันเรียงกันเป็นลำดับขึ้นจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงซึ่งเรียกว่า โไล่เสียงขาขึ้นจากเสียงสูงลงมาเสียงต่ำซึ่งเรียกว่าโไล่เสียงขาลง โดยไม่มีการข้ามขั้นบันไดเสียงมีหลายชนิดโดยแต่ละชนิดมีระยะห่างของโน้ตในแต่ละขั้นแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้างของบันไดเสียงนั้นๆ บันไดเสียงที่เป็นหลักในดนตรีตะวันตกมี 2 ประเภท ได้แก่ บันไดเสียงไดอาโทนิค และบันไดเสียงโครมาติก (ณชา โสคติยานุรักษ์, 2542: 51) และการศึกษาบันไดเสียงจึงเป็นเรื่องพื้นฐานที่จัดได้ว่ามีความสำคัญยิ่งในการนำไปใช้ในทักษะทางดนตรี และทฤษฎีดนตรี เมื่อมีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องของบันไดเสียง จะสามารถต่อยอดในการศึกษาเนื้อหาสาระทางทฤษฎีในระดับสูงขั้นได้ การเรียนรู้เรื่องของบันไดเสียงจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในการศึกษาสาระดนตรี

สำหรับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระดนตรี จำเป็นต้องมีความเข้าใจในเรื่องของบันไดเสียง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานในการศึกษารายวิชาดนตรีสากล เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และประกอบอาชีพได้ตามแต่ละโอกาสของผู้เรียน แต่เนื่องด้วยปัญหาของการศึกษา คือ ผู้เรียนไม่มีความรู้ว่าจะต้องเริ่มต้นจากเรื่องอะไร ขาดการวางแผนของบทเรียนในระยะยาว และขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในการสอน ซึ่งจัดว่าเป็นปัญหาที่พบเจอได้บ่อยครั้งในทุกสถานศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ วิชาดนตรีสากล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ดนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ขึ้นมาเพื่อกำหนดให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ อย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ที่มีต่อการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด

สมมติฐานของการวิจัย

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะ การเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร มากกว่าร้อยละ 50

นิยามศัพท์เฉพาะ

แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด หมายถึง สื่อหรือแบบเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับลักษณะการ พัฒนาการของเด็ก โดยสื่อการสอนจะใช้เครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดเป็นหลักในการเรียนการสอน

ดนตรีสากล หมายถึง ดนตรี เครื่องดนตรี และแนวดนตรีที่นิยมแพร่หลายไปทั่วโลก เป็นที่ แพร่หลายจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการบันทึกทำนองเพลงที่เป็นแบบแผนเดียวกันโดยใช้สัญลักษณ์ที่ เรียกว่า โน้ตสากล และใช้กับเครื่องดนตรีสากลที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับอย่าง กว้างขวางในปัจจุบัน

บันไดเสียง หมายถึง โน้ต 5-12 ตัว ที่เรียงกันตามลำดับจากเสียงต่ำไปเสียงสูง และจากเสียง สูงไปเสียงต่ำ มีโครงสร้างที่มีการกำหนดช่วงห่าง ของเสียงจากตัวโน้ตหนึ่งไปอีกตัวโน้ตหนึ่งอย่างเป็น ระบบ ในทฤษฎีดนตรีสากลสามารถจำแนกบันไดเสียงออกเป็น 2 ประเภท คือ บันไดเสียงไดอาโทนิค และบันไดเสียงโครมาติก

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวราราม วรวิหาร ที่มีต่อชุดฝึกทักษะ เรื่องบันไดเสียง โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนที่จะทำให้นักเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสามารถวัดได้โดยการแสดงออกมาทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย

ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน

ความก้าวหน้าทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นของผู้เรียน โดยพิจารณาจากผลต่างของคะแนนสอบก่อนเรียน และหลังเรียนเทียบกัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แผนการเรียนวิชาดนตรี โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน และการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน วัดโสธรวรารามวรวิหาร

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
2. ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนที่เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

วิธีการดำเนินงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. ชุดการสอน เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
2. แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกลโดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเดียว ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 แผนการเรียนวิชาดนตรี โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยตั้งนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.67-1.00

การหาคุณภาพของชุดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่มีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป และค่าความยากง่าย 0.20-0.80 จำนวน 15 ข้อ พร้อมทั้งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 พบว่า ค่าอำนาจจำแนก (R) มีค่าตั้งแต่ 0.35 ขึ้นไป ความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.38-

0.76 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 คุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ ความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดลองดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร เพื่อทำการทดลองเก็บข้อมูล
2. ทำการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียน เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกลเก็บคะแนนก่อนเรียนเพื่อบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนทดสอบหลังเรียน
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ดนตรีประเภทคีย์บอร์ดประกอบการสอน จำนวน 3 แผน ระยะเวลา 10 ชั่วโมง
4. ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. นำคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ

1. หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความก้าวหน้าทางการเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แปลผลความพึงพอใจ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การหาค่าร้อยละ

ตารางที่ 1 แสดงผลการหาค่าเฉลี่ย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

แบบทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละค่าเฉลี่ย	S.D.
คะแนนก่อนเรียน	15	15	75	5.00	33.33	2.04
คะแนนหลังเรียน	15	15	183	12.20	81.33	2.21

จากตารางที่ 1 พบว่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยก่อน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร คิดเป็นร้อยละ 33.33 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร คิดเป็นร้อยละ 81.33

สรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความก้าวหน้า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

คะแนนเต็ม (15)	ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ก่อนเรียน)		ผลรวมของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (หลังเรียน)		ประสิทธิผล	ความก้าวหน้า ทางการเรียน
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ		
จำนวนนักเรียน 15 คน	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	ประสิทธิภาพ	ร้อยละ
คะแนนเต็มรวม 225	75	33.33	183	81.33	0.72	72.00

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียน วิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.33 และความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 72.00

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ

ตารางที่ 3 ผลรวมความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผลความพึงพอใจ
รวม	4.46	0.15	มาก

จากตารางที่ 3 ผลรวมความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่าความพึงพอใจจากแบบสอบถาม คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.46 และ S.D. เท่ากับ 0.15 การแปลผลความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีสากลประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวราราม พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 81.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 มีวิจัยสอดคล้อง ภาณุพงษ์ สุขทวารักษ์ (2019) เรื่อง ชุดฝึกทักษะการเล่นเมโลเดียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดผาสุการาม (สุวรรณวิทยาคาร) จังหวัดชลบุรี พบว่า (1) ชุดฝึกทักษะการเล่นเมโลเดียน สำหรับนักเรียนชั้นศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดผาสุการาม (สุวรรณ

วิทยาการ) จังหวัดชลบุรี มีประสิทธิภาพ 80.73/85.78 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (2) นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ คิดค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ 85.78 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกทักษะการเล่นเมโลเดียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดผาสุการาม (สุวรรณวิทยาการ) จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.34 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญาณี มุ่งพิงกลาง (2019) เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานมีประสิทธิภาพ 93.13/86.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. จากผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าทางการเรียนโดยใช้ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 72.00 แสดงให้เห็นว่าการนำเครื่องดนตรีประเภทคีย์บอร์ดมาประกอบการสอน อีกทั้งยังประกอบไปด้วยชุดฝึกทักษะมีการจัดเรียงเนื้อหาที่ผู้เรียนควรทราบอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับวิธีการสอนดนตรีของ โซลตาล โคดาย (Zoltan Kodaly, 1882-1967) มีหลักการสอนดนตรีโดยการจัดลำดับเนื้อหา และกิจกรรมดนตรีให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยมีขั้นตอนจากง่ายไปหายาก และยังสอดคล้องกับ ดนัย กัณห์รักษ์ (2019) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะในด้านการอ่าน การเขียนโน้ตสากล ที่ผลส่งต่อการปฏิบัติเครื่องดนตรีขลุ่ยรีคอร์เดอร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้ทำการทดสอบโดยใช้แบบทดสอบการเขียน อ่านโน้ตสากล และการปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ด ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การอ่าน และปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดคิดเป็นร้อยละ 100.00, 97.50 ส่งผลให้การปฏิบัติเครื่องดนตรีคีย์บอร์ดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกลโดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวราราม มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องของ ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และนักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองในท้ายชั่วโมง นักเรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้จริง จากการได้ศึกษาตามเนื้อหาที่จัดขึ้นของแบบฝึกทักษะ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเฉพาะด้านมากขึ้น สอดคล้องกับ อรรถพร คำคม (2546: 29) ได้สรุปว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทศนคติหรือระดับความพึงพอใจของบุคคลต่อกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกิจกรรมนั้นๆ โดยเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยมและประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ระดับของความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมนั้นๆ สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้นได้ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับ ฮอร์นบี้ (2000) ที่กล่าวว่าความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกที่ดีเมื่อประสบความสำเร็จหรือได้รับสิ่งที่ต้องการให้เกิดความรู้สึกที่พอใจ

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ชุดการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ร้อยละ 80

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร มีพื้นฐานในเรื่อง บันไดเสียง เมเจอร์สเกล ที่ถูกต้อง เหมาะสม และนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ครูผู้สอน นักเรียน สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรีสากล เรื่อง บันไดเสียงเมเจอร์สเกล โดยใช้แบบฝึกทักษะการเรียนดนตรีประเภทคีย์บอร์ด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้เรียนที่ได้ศึกษาในเรื่องของบันไดเสียง ควรจะเกิดความเข้าใจ มีพื้นฐานที่ถูกต้องและสามารถนำไปศึกษาในเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกันได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น

2. การนำเครื่องดนตรีไปใช้ประกอบการสอน ควรจะสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อีกทั้งยังเป็นการแสดงให้ผู้เรียนรับรู้เสียงของตัวโน้ตบนบันไดเสียงที่มีความแตกต่างกันได้อย่างชัดเจน

3. เนื่องจากเป็นการเรียนที่มีการปฏิบัติ ควรนำเครื่องดนตรีมาใช้ในการประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพที่เกิดความเข้าใจได้ตรงกัน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2549). *ทฤษฎีดนตรี*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

दनัย กัณห์รักษ์. (2562). การพัฒนาทักษะในด้านการอ่าน การเขียนโน้ตสากล ที่ผลส่งต่อการปฏิบัติ เครื่องดนตรีขลุ่ยรีคอร์เดอร์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียนปทุมพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *รายงานการวิจัย*. โรงเรียนปทุมพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาณุพงษ์ สุขทนารักษ์. (2564). การสร้างชุดฝึกทักษะการเล่นเมโลเดียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดผาสุการาม (สุวรรณวิทยาคาร) จังหวัดชลบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(1). มกราคม-เมษายน 2564.

อัญญาณี มุ่งพิงกลาง (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของประโยคระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 5(1), 87.

อรรถพร คำคม. (2546). การให้บริการสินเชื่อของธนาคารอาคารสงเคราะห์ : ศึกษาจากความคิดเห็นของผู้ใช้บริการฝ่ายกิจการสาขากรุงเทพและปริมณฑล. *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*.

Hornby, A. F. (2000). *Advance learner's dictionary*. 6th ed. London, England: Oxford University.
Kodaly, Zoltan. (1974). *The Selected Writhing of Zoltan Kodaly*. Budapest: Corvine.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

The Development of Academic Achievement in Physics Subject about Working and Energy by Using the 5Es of Inquiry-Based Learning for Secondary 4 Students Phanasuksa School.

ธนัชพร อุทธา

Thanatchaporn Uttha

วีระ วงศ์สรรค์

Weera Wongsan

ชนาดล สมบูรณ์

Tanadol Somboon

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Educational Curriculum and Instruction,

Educational Faculty, Bangkokthonburi, University

E-mail: muiuttha13@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 17 เมษายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 25 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 26 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80 (2) ศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา (3) ศึกษาความพึงพอใจในการเรียนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง งานและพลังงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพนาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวนนักเรียน 33 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) บทเรียนวิชาฟิสิกส์ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) แผนการจัดการเรียนรู้ (4) แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (2) ความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง

งานและพลังงาน มีความก้าวหน้าทางการเรียนมากกว่าร้อยละ 50 และ (3) นักเรียนมีความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: วิชาฟิสิกส์, กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es), โรงเรียนพนาศีกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to the develop of academic achievement in Physics subjects about working and energy by using the 5Es of inquiry-based learning for secondary 4 students Phanasuksa School to meet the 80 percent criteria; (2) to study the progress of achievement; and (3) to study satisfaction with studying physics subject work and energy by using the 5Es of inquiry-based learning for secondary 4 students Phanasuksa School. The sample group used in this research are for secondary 4/4 students in the second semester of the academic year 2021 at Phanasuksa School a total of 33 students obtained by random group and the instrument used in the research were. (1) Physics lesson; (2) Physics learning achievement test; (3) satisfaction form; and (4) a questionnaire Physics learning management plan. The statistics used for analysis were: percentage, mean, Standard Deviation, and effectiveness index.

The findings indicated that: (1) Physics academic achievement subjects about working andEnergy by using the 5Es of inquiry-based learning for secondary 4 students Phanasuksa School meet the criteria of not less than 80%; (2) The progress of achievement in Physics subjects about working and energy by using the 5Es of inquiry-based learning for secondary 4 students Phanasuksa School achieved more than 50% academic progress; and (3) Students were satisfied with the Physics course on Working and Energy by using the 5Es of inquiry-based learning for secondary 4 students Phanasuksa School at the highest level.

Keywords: Physics, the 5Es of Inquiry-Based Learning, Phanasuksa School.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2543 และ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545) กำหนดให้มีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ ที่เน้นการ เชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1)

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ที่ผู้เรียน จำเป็นต้องเรียนเป็นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตหรือศึกษาต่อในวิชาชีพที่ ต้องใช้วิทยาศาสตร์ได้โดยจัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาแต่ละสาระในแต่ละระดับชั้นให้มีการ

เชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะที่สำคัญทั้งทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ ด้วยกระบวนการสืบเสาะหา ความรู้สามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ ตรวจสอบได้ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ตระหนักถึงความสำคัญ ของการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มุ่งหวังให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนมากที่สุด จึงได้จัดทำตัวชี้วัด และ สาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ขึ้น เพื่อให้สถานศึกษา ครูผู้สอน ตัวชี้วัดและสาระการ เรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตลอดจนหน่วยงานต่างๆ ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหนังสือ เรียนคู่มือครูสื่อประกอบการเรียนการสอนตลอดจนการวัด และประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี (2542) ได้กำหนดแนว ทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้นกระบวนการจัด การศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การปฏิรูปกระบวนการ เรียนรู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, 2542) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึด หลักให้ผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางก็จำเป็นต้องอาศัยหลักการรูปแบบการสอน วิธีสอนและเทคนิค การสอนที่หลากหลายเข้าไปมีส่วนร่วมช่วย (ทิตานา แคมมณี, 2545)

รายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานในวิชาฟิสิกส์ ที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ.2564) สาเหตุประการหนึ่ง ก็คือนักเรียน ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเดิมที่เป็นพื้นฐานของเรื่องใหม่ รวมถึงการมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน การสอน ดังนั้นการเรียนรู้ที่จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ด้นั้น นักเรียนจะต้องเรียนรู้ด้วย ตนเอง ทำความเข้าใจ และปฏิบัติจนเกิดความรู้ความเข้าใจในระบบคิดของตนเอง จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาฟิสิกส์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา พบว่า เรื่องงานและ พลังงานเป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นปัญหาในการเรียน และจากการที่ได้ศึกษารายงานผลการเรียนของนักเรียน พบว่านักเรียนไม่สามารถทำความเข้าใจในสิ่งที่โจทย์ถามได้หรือวิเคราะห์ขั้นตอนการแสดงวิธีคิด หาคำตอบได้ในเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยจะเห็นได้จากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นสามัญ (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ทดสอบโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนพนาศึกษา ผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 26.51 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ คือ ร้อยละ 50 อาจเป็นผลมาจากบทเรียนมีเนื้อหาเยอะและมีความยาก เวลาที่ใช้ในการเรียนมีน้อยส่งผลให้การจัดการเรียนเนื้อหาหลักๆ ไปอย่างรวดเร็ว ไม่ได้ลงมือทำ แบบฝึกหัดมากนัก โดยนักเรียนมักจะท่องจำเนื้อหามากกว่าการฝึกทำแบบฝึกหัดด้วยตัวเองและไม่มี ความกระตือรือร้นที่จะหาคำตอบด้วยตัวเอง จึงทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการของเรื่องที่ เรียนและทักษะในการแก้โจทย์ไม่เพียงพอสำหรับการสอบในแต่ละครั้ง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ออกมา ในแต่ละครั้งจึงอยู่ในเกณฑ์ต่ำผู้วิจัยจึงหาวิธีการจัดการเรียน การสอนที่จะนำมาใช้แก้ปัญหา

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ส่งผลดีต่อนักเรียน ต้องยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง สร้างแรงจูงใจ ความสนใจ เพื่อที่นักเรียนจะเอาใจใส่ในการเรียนทุกๆ เรื่อง ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม

และโอกาสในการลงมือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาได้ เกิดการเชื่อมโยงความรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้นำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน 5Es (The 5Es of Inquiry-Based Learning) มาใช้และส่งเสริมให้ครูได้นำไปใช้สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความรู้หรือเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมหาแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง แล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาและศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเอง การเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ใน 5 ขั้นตอนนี้เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสนับสนุนให้ผู้เรียนแสดงบทของตนเองให้เต็มที่เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ครูได้นำไปใช้สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความรู้หรือเชื่อมโยงความรู้ที่มีอยู่เดิมหาแนวทางแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง แล้วนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาและศึกษาค้นคว้าลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเองเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเกิดกระบวนการทักษะทางวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 80
2. เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา ที่ได้รับการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน (5Es) มีความก้าวหน้าทางการเรียนมากกว่าร้อยละ 50

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

กำหนดเนื้อหาตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง งานและพลังงาน

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนพนาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 200 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

การจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

3.2.2 ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

3.2.3 ความพึงพอใจการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา

3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2564 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษาให้ดีขึ้น
2. ทำให้ทราบความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา
3. ทำให้ทราบความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา
4. ผลการวิจัยครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย ด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และวิเคราะห์ ซึ่งวัดได้จากคะแนนในการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

ความก้าวหน้าทางการเรียน หมายถึง อัตราการเพิ่มคะแนนผลต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)

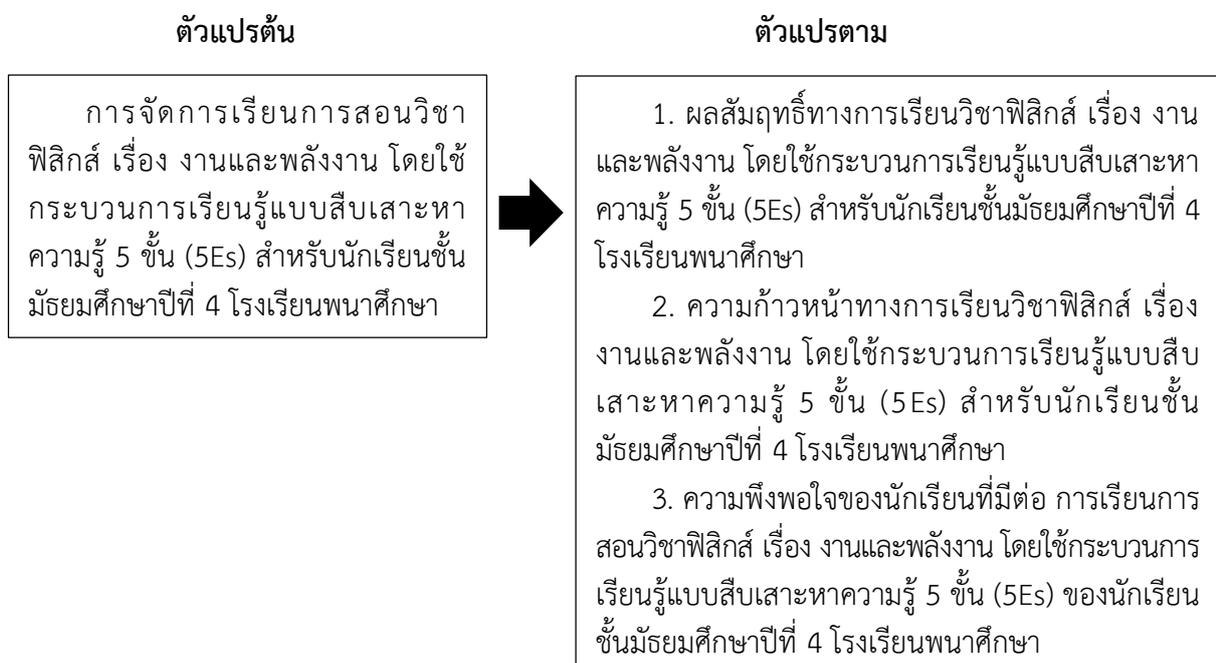
ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) หมายถึง ความรู้สึกชอบและความสนใจของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน ซึ่งวัดความพึงพอใจของนักเรียน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งแบบสอบถามดังกล่าวใช้เกณฑ์วัดระดับความพึงพอใจแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ

รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) หมายถึง รูปแบบที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ใช้ในการจัดการสอนโดยประกอบไปด้วย 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้ สถานการณ์หรือกิจกรรมบางอย่างที่น่าสนใจ โดยผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้ในหัวข้อนั้น
2. สำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นการทำความเข้าใจในประเด็นที่ สนใจจะศึกษาแล้ววางแผนดำเนินการสำรวจตรวจสอบ ผ่านการปฏิบัติการทดลองด้วยตนเองเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
3. อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการ สำรวจตรวจสอบแล้ว มาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ
4. ขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายเหตุการณ์อื่นๆ
5. ประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม สร้างแบบจำลองทางความคิด เพื่อประเมินว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยกำหนดเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังแผนภาพที่ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย

1. บทเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน
2. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ชุดบทเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การสร้างบทเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน มีขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 1.1 ศึกษารายละเอียดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 1.2 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่อง งานและพลังงาน จากหนังสือและเอกสารคู่มือการจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 สร้างชุดบทเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบไปด้วย เนื้อหา แบบฝึกหัด
 - 1.4 นำชุดบทเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ให้ครอบคลุม ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ เป้าหมาย จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์มาปรับแก้ไข
2. แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) การสร้างมีแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง งานและพลังงาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ขั้นตอนการสร้างดังนี้
 - 2.1 ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มาตรฐาน ว 2.3 เข้าใจความหมายของพลังงาน การเปลี่ยนแปลงและการถ่ายโอนพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสสารและพลังงาน พลังงานในชีวิตประจำวัน ธรรมชาติของคลื่น ปฏิกิริยาที่เกี่ยวข้องกับเสียง แสง และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
 - 2.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ซึ่งผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ดังตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es)

ขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es)	ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es)
1. ขั้นสร้างความสนใจ	เป็นขั้นที่ครูนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์เกี่ยวกับงานที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักเรียน จากนั้น ครูใช้คำถามนำกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ เกิดความอยากรู้อยากเห็น ยั่วยุ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา
2. ขั้นการสำรวจและค้นหา	เป็นขั้นที่ให้นักเรียนตรวจสอบปัญหาหรือสถานการณ์ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบ ค้นหารวบรวมข้อมูล หรือใช้วิธีการต่างๆ ในการหาคำตอบด้วยตัวเอง
3. ขั้นการอธิบาย	เป็นขั้นที่ให้นักเรียนนำคำตอบของปัญหาหรือสถานการณ์ที่ได้จากการสำรวจและค้นหามาอภิปราย ตรวจสอบ หาข้อสรุป หรือนำเสนอในรูปแบบที่หลากหลายเช่น ตาราง แผนภาพ
4. ขั้นการขยายความรู้	เป็นขั้นที่ครูส่งเสริมให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปเชื่อมโยงสู่สถานการณ์ในชีวิตประจำวันโดยครูยกตัวอย่างสถานการณ์ในชีวิตประจำวันและให้นักเรียนนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่ครูกำหนด หรือให้นักเรียนนำเสนอสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่สามารถนำความรู้ในเรื่องที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้
5. ขั้นการประเมิน	เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ที่นักเรียนได้รับโดยการถาม-ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างครูและนักเรียน หรือนักเรียนและนักเรียน

2.3 วิเคราะห์รายละเอียดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง งานและพลังงาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีรายละเอียดดังตาราง 3.2

ตารางที่ 3.2 การวิเคราะห์ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้

แผน	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน(คาบ)
1	1. บอกความหมายของงานในวิชาฟิสิกส์ได้ 2. วิเคราะห์และคำนวณงานของแรงคงตัวจากสมการและพื้นที่ใต้กราฟระหว่างแรงกับตำแหน่งได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	งานเนื่องจากแรงคงตัว	2
2	1. บอกความหมายของงานในวิชาฟิสิกส์ได้ 2. วิเคราะห์และคำนวณงานของแรงไม่คงตัวจากสมการและพื้นที่ใต้กราฟระหว่างแรงกับตำแหน่งได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	งานเนื่องจากแรงไม่คงตัว	2

แผน	จุดประสงค์การเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน(คาบ)
3	1. บอกความหมายของกำลังและความสัมพันธ์ระหว่างกำลังกับงานได้ 2. คำนวณหาปริมาณที่เกี่ยวข้องกับกำลังได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	กำลัง	2
4	1. บอกความหมายพลังงานกล พลังงานจลน์และพลังงานศักย์ได้ 2. ทดลองและคำนวณหาปริมาณที่เกี่ยวข้องกับพลังงานได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	4. พลังงานกล 4.1 พลังงานจลน์ 4.2 พลังงานศักย์	6
5	1. บอกความหมายของกฎการอนุรักษ์พลังงานกลได้ 2. คำนวณหาปริมาณที่เกี่ยวข้องกับกฎการอนุรักษ์พลังงานกลได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	5. การอนุรักษ์พลังงานกล	3
6	1. อธิบายประสิทธิภาพของเครื่องกลและหลักการทำงานของเครื่องกลแบบต่างๆ ได้ 2. คำนวณหาปริมาณต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการได้เปรียบเชิงกลจากเครื่องกลอย่างง่ายได้ 3. ใฝ่เรียนรู้และเป็นผู้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน	6. เครื่องกล	3
รวม			18

2.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ในขั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) เรื่อง งานและพลังงาน เป็นจำนวน 6 แผน ซึ่งแต่ละแผนประกอบไปด้วย

1. ผลการเรียนรู้
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์การเรียนรู้
4. สาระการเรียนรู้
5. สมรรถนะสำคัญ
6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์
7. ค่านิยม/คุณธรรม
8. ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21
9. ภาระ/ชิ้นงาน
10. กิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es)
 - ขั้นการสร้างความสนใจ (Engagement)
 - ขั้นการสำรวจและค้นหา (Exploration)
 - ขั้นการอธิบาย (Explanation)
 - ขั้นการขยายความรู้ (Elaboration)
 - ขั้นการประเมิน (Evaluation)

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้สาระสำคัญ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ระยะเวลา เนื้อหา และภาษาที่ใช้แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

การหาคุณภาพ

1. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมสารนิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบบประเมินแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อสำหรับผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

และมีวิธีการพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้เหมาะสมน้อยที่สุด

ซึ่งค่าเฉลี่ยของคะแนนประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อควรมีคะแนนเฉลี่ย 3.51 คะแนนขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 102-103) โดยผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า แผนการจัดการจัดการเรียนรู้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด โดยมี $\bar{x} = 4.83$ และ $S.D. = 0.15$

2. นำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้เนื้อหา เรื่อง งานและพลังงาน ซึ่งมีลักษณะและขั้นตอนดังนี้

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศีกษา แบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาจุดประสงค์มาตรฐานการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาเรื่อง งานและพลังงาน

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบแบบปรนัยจากตำราเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างการวิเคราะห์แบบทดสอบ แนวทางการวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการวิทยาศาสตร์ งานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์

3. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยสร้างแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ทำถูกให้ 1 คะแนน ทำผิดให้ 0 คะแนน

5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน ที่สร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุง

3.2 การหาคุณภาพ

1) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน จำนวน 30 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item objective congruence) โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้หรือวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ หรือวัดได้ไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ซึ่งข้อสอบที่ดีควรมีค่า IOC ของแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.5 โดยผลการประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน จำนวน 30 ข้อ มีค่า IOC ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/5 โรงเรียนพนาศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

3.1) หาความยากง่าย (P) และ ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบรายข้อแล้วคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.2-0.8 และ ค่าอำนาจจำแนกที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

3.2) คัดเลือกข้อสอบที่มีความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 30 ข้อ ที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ พบว่า ข้อสอบที่ได้มีความยากง่ายที่มีค่าตั้งแต่ 0.39-0.59 ซึ่งเป็นค่าความยากง่ายที่เหมาะสม และมีค่าอำนาจจำแนกที่มีค่าตั้งแต่ 0.22-0.43 แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้สูตร KR-20 โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

4) จัดทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานให้เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. แบบสอบถามความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

4.1 ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ

4.2 กำหนดหัวข้อที่เป็นพฤติกรรมและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบทบาทผู้สอน ด้านบทบาทผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 20 ข้อ ซึ่งกำหนดเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท โดยมีค่าระดับความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ 5 = พึงพอใจมากที่สุด 4 = พึงพอใจมาก 3 = พึงพอใจปานกลาง 2 = พึงพอใจน้อย และ 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจกับเกณฑ์การแบ่งที่กำหนดไว้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

4.3 นำแบบประเมินความพึงพอใจให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาความครอบคลุมในด้านต่างๆ ของนักเรียน ด้านการใช้ภาษา ความถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่ายและนำมาปรับปรุงแก้ไข

การหาคุณภาพ

4.4 นำแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านเนื้อหา และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องภาษาที่ใช้และหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-objective congruence : IOC) ได้ค่า IOC ทุกข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.81

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนพนาศึกษา เพื่อทำการทดลองตามแผนที่กำหนดไว้
2. ผู้วิจัยวิเคราะห์ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน จากการสอบถามครูผู้สอนที่เคยจัดการเรียนรู้ เรื่อง งานและพลังงาน ในโรงเรียนพนาศึกษา รวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะจากครูและนักเรียน

3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทราบ และอธิบายถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและผู้วิจัย

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง งานและพลังงาน จำนวน 30 ข้อ ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 90 นาทีแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

5. ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

6. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ครบตามแผนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน จำนวน 30 ข้อ ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 90 นาที และทำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความพึงพอใจ จำนวน 20 ข้อ

7. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ

2. หาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) โดยการใช้สูตรหาค่าความก้าวหน้า

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (อับดุลเลาะ อุมาร์, 2560)

ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา พบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนร้อยละ 67.00 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบทบาทผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทผู้เรียน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษาสามารถมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษาคะแนนระหว่างการทำทดลองวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 82.55 คะแนนผลสัมฤทธิ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยรวมคิดเป็นร้อยละ 81.11 ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษามาตรฐานตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาตราฐาน ว 2.3 เข้าใจความหมายของพลังงาน การเปลี่ยนแปลงและการถ่ายโอนพลังงาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสสารและพลังงาน พลังงานในชีวิตประจำวัน ธรรมชาติของคลื่น ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเสียง แสง และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ซึ่งผู้วิจัยใช้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น ประกอบไปด้วย 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นการสำรวจและค้นหา 3) ขั้นการอธิบาย 4) ขั้นการขยายความรู้ และ 5) ขั้นการประเมิน สามารถประกอบการเรียนการสอน On Site, Online และ On hand ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติ บัญญัติ (2562: 81) จากการศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 78.87/77.36 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

2. ความก้าวหน้าทางการเรียนเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา คิดเป็นร้อยละ 65.08 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าความก้าวหน้าทางการเรียนเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา สามารถพัฒนาความก้าวหน้าทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงานได้ ร้อยละ 65.08 เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อคำถามหรือข้อสงสัย เกิดความคิด และแสวงหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาประมวลคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ อับดุลละ อุมาร์ (2560) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องสมดุลเคมี ก่อนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 11.06 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.94 (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องสมดุลเคมี หลังการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 18.84 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.04 (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) เมื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องสมดุลเคมีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อคำถามหรือข้อสงสัย เกิดความคิด และแสวงหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาประมวลคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้มากขึ้น ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ความพึงพอใจทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง งานและพลังงาน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพนาศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบทบาทผู้สอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านบทบาทผู้เรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน โดยได้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.63, 4.59 และ 4.53 คะแนนตามลำดับ ในส่วนด้านบทบาทผู้เรียน นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดเท่า นั้น โดยได้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.31 คะแนน เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) เป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตัวผู้เรียนเอง และยังสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการ

สำรวจตรวจสอบ การทดลอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎี และยังเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย ครูผู้สอนมักจะใช้คำถามหรือสื่อการสอนต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตหรือเกิดข้อสงสัยขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและฝึกกระบวนการตั้งคำถาม ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการสำรวจตรวจสอบ เพื่อหาคำถามผ่านการทดลอง จากนั้นก็นำผลการทดลองมาวิเคราะห์และใช้เป็นหลักฐานในการอธิบายและลงข้อสรุป ซึ่งสอดคล้องกับ อับดุลเลาะ อุมาร์ (2560) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบหาความรู้ (5Es) มีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) จากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) อยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.52 คะแนน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้านบทบาทผู้สอน และด้านการจัดการเรียนการสอน โดยได้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.61, 4.60 และ 4.54 คะแนนตามลำดับ ส่วนด้านบทบาทผู้เรียนนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.33 คะแนน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) มากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered learning) เน้นให้ผู้เรียนได้กระทำหรือลงมือปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตัวผู้เรียนเอง (Learning by doing) และสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการสำรวจตรวจสอบ การทดลอง และการสร้างแบบจำลองทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิด หลักการและทฤษฎีและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมาย เริ่มจากการตั้งคำถาม ครูผู้สอนมักจะใช้คำถามหรือสื่อการสอนต่างๆ ให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตหรือเกิดข้อสงสัยขึ้นภายในตนเอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและฝึกกระบวนการตั้งคำถาม ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการสำรวจตรวจสอบเพื่อหาคำตอบผ่านกระบวนการทดลอง จากนั้นลงมือปฏิบัติการทดลองแล้วนำผลการทดลองมาวิเคราะห์และใช้เป็นหลักฐานในการสร้างคำอธิบายและสังเคราะห์ออกมาเป็นแบบจำลองและคำอธิบายของตนเอง โดยมีครูผู้สอนคอยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก และคอยให้คำแนะนำในการเรียนรู้ โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ในขั้นนี้ครูจะกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การตั้งคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย หรือการใช้สื่อต่างๆ แล้วกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อคำถามขึ้น และบางครั้งครูกระตุ้นความสนใจของนักเรียนด้วยการสาธิตโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสาธิต เป็นต้น โดยครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเท่าเทียมกันในการตั้งคำถาม

ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ในขั้นนี้ครูจะให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการทดลองเป็นกลุ่ม ซึ่งสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทดลองทุกครั้ง โดยผู้เรียนจะแบ่งหน้าที่สลับกันในแต่ละครั้งของการทดลอง ทำให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมและมีโอกาสเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติการทดลอง

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ในขั้นนี้นักเรียนแต่ละกลุ่มต้องนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และนำเสนอในรูปแบบต่างๆ เช่น ตาราง รูปภาพ เป็นต้น จากนั้นครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลการทดลอง โดยครูคอยตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนตอบ

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ในขั้นนี้ครูจะยกตัวอย่างหรือสถานการณ์อื่นๆ เพื่อที่นักเรียนจะได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการศึกษามาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์อื่นๆ ได้ ดังนั้น ในขั้นนี้นอกจากที่นักเรียนจะได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่นๆ แล้ว ยังเป็นการตรวจสอบว่าอีกว่าองค์

ความรู้ที่นักเรียนค้นพบนั้นมีข้อบกพร่องหรือขัดแย้งหรือผิดไปจากทฤษฎีหรือไม่อย่างไร โดยครูจะให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพูดคุยและอภิปรายถึงประเด็นดังกล่าว จากนั้นครูจะตั้งคำถาม และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน

ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล ขั้นนี้ครูจะให้นักเรียนทำกิจกรรมการทดลอง เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนทุกคนมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตนักเรียนในขณะดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ ตรวจสอบผลงานต่างๆ ของนักเรียน บันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ทุกครั้ง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้มาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้นี้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) นั้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับสถานการณ์และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ครูผู้สอนควรยืดหยุ่นเรื่องเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ มีการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนควรมีการเสริมแรงเพื่อแสดงให้เห็นว่า ความคิดของนักเรียนมีคุณค่า มีประโยชน์ กล่าวชมเชย เมื่อนักเรียนตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการกระตุ้นผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนมากยิ่งขึ้น

3. ผลจากการวิจัย ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนวิชาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) กับวิธีการเรียนรู้แบบอื่นๆ เพิ่มเติม

2. ควรมีการพัฒนาการเรียนวิชาฟิสิกส์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5Es) ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ หรือระดับชั้นอื่นๆ

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาฟิสิกส์ เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในด้านต่างๆ เช่น ด้านเนื้อหา ด้านการวัดและด้านการประเมินผล ต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2564). *ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐานวิชาวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถานทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ทิศนา แคมมณี. (2545). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุงยศ ดวงมาลา. (2530). *การสอนวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา*. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ภาพ เลหาไพบูลย์. (2542). *แนวการสอนวิทยาศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ณัฐริกา ผายเมืองสูง. (2558). *ความก้าวหน้าทางการเรียนและมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง โมล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวัฏจักรการเรียนรู้แบบสืบเสาะ 5 ชั้น ผสมผสานกับเทคนิคกลุ่มแข่งขันในชั้นประเมินผล*. คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ณัฐวดี บุญรัตน์. (2562). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมแบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับชุดกิจกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*.
- อติวัฒน์ นาวารัตน์. (2559). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ชั้น (5Es) ที่มีต่อทักษะการเชื่อมโยงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนคณิตศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- อับดุลเลาะ อุมาร์. (2560). *ผลของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่องสมมูลเคมีที่มีต่อแบบจำลองทางความคิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอน วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.

การพัฒนากระบวนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้
พุทธศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม

Cooperatives Learning Development for 21st Century for Group
of Social and Culture.

พระมหาชนินทร์ ลิขสิทธิ์พันธ์

Phramaha Chanin Ligkhasittipan

สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

The Social Studies section of Mahachulalongkornrajavidyalaya

E-mail: Chanin.new2563@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 20 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 23 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted): 25 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

สังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในยุคปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงมีความหลากหลายมากขึ้นจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถที่เชี่ยวชาญเน้นทำได้จริงเกิดสมรรถนะผู้เรียนได้ โดยบูรณาการในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นการนำผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ การสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการกิจกรรม การใช้สื่อ ตลอดจนการวัดและประเมินผลมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม เป็นการพัฒนาทางวิชาชีพของนิสิตมีจุดมุ่งหมายสำคัญสามารถนำทักษะความรู้ความสามารถ จากการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนสร้างความสมบูรณ์สร้างให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถวิเคราะห์ผู้เรียนได้ทั้งรูปแบบการเรียนรู้ สถิติปัญญา จุดอ่อน จุดแข็งในตัวผู้เรียนช่วยให้เกิดการพัฒนาความรู้ความสามารถให้สูงขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนและจัดประสบการณ์ทางการเรียนได้เหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมและหลากหลายเนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ มีการแบ่งงานกันทำเป็นกลุ่ม ได้เห็นถึงความร่วมมือที่สามารถนำไปวัดพฤติกรรมกลุ่มตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือ, ศตวรรษที่ 21, สังคมศึกษา

Abstract

At the present-day social has changed rapidly. So that, right now education have more complex then 21st century learning also. Therefore, integration for many sciences as expertise emphasize for learner's competency by mean of integration with Social and Culture. That means taking output of learning result cooperative learning activities management media using then evaluation to develop learning efficiency. On the other hand, from the

example and model cooperative development for social subject as emphasize with social and culture as absolutely with learner's entertainment and no boring. There were have working group ac concern for teenage behavior and according to learner's desirable.

Then when consider from the cooperatives learning for skill development from group of social and culture. That means students' professional development as focus for their skill and competency with learning integration management by perfectly for teachers. They could be analyzed learners by lessons technique wisdom weakness strength from learners. Therefore, students were improved more themselves to using for managing and experience as suitable for learning outcome. Therefore, they were been perfectly and more for learning funny no boring friendly for group of teamwork. They could know to cooperative then measuring for behavior according to characteristic desirable for them too.

Keyword: Cooperatives Learning, 21st Century, Social Studies.

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สังคมปัจจุบันเป็นสิ่งมุกคั่วสารข้อมูลซึ่งความรู้ต่างๆ เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอการที่ผู้เรียนจะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงจึงจำเป็นต้องเป็นผู้รู้การแสวงหาความรู้ การศึกษามีบทบาทสำคัญในการอยู่ร่วมกับสังคม ผู้สอนจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในอนาคต โดยผู้สอนควรพิจารณารายวิชา และหัวข้อที่ตนเองจะสอน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนว่าต้องพัฒนาผู้เรียนด้วยเทคนิคอะไร อย่างไร เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคมและการทำงานกลุ่ม รวมทั้งทักษะในการสื่อสาร

ซึ่งวิธีการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้มีหลากหลายวิธีให้ผู้สอนเลือก เช่น การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) การเรียนแบบโครงการ (Project-based Learning) การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative/Collaborative Learning) การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) หรือสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เทคนิคการใช้ Concept Mapping และเทคนิคบทบาทสมมติ (Role Playing Model) เป็นต้น

บทความนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาและวัฒนธรรม โดยมุ่งหวังว่าภายหลังการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เพื่อเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับหัวข้อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นความหมาย รูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ

บทบาทผู้สอนในการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูต้องกำหนดจุดประสงค์บทเรียนอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ จุดประสงค์ของเนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกันมีการวางแผนการจัดกลุ่ม

นักเรียนก่อนสอน โดยจัดนักเรียนให้ละความสามารถ นักเรียนมีลักษณะนิสัยต่างๆ ปนกันไป ครูควรจัดให้โดยไม่ให้นักเรียนเลือกกลุ่มเอง และนักเรียนควรอยู่ในกลุ่มนานจนกว่ากลุ่มจะประสบความสำเร็จ การเปลี่ยนกลุ่มบ่อยไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการทำงานกลุ่มซึ่งไปสู่จุดประสงค์ร่วมกัน ครูต้องเตรียมบทเรียนและสื่อการสอนในการสอนบางครั้งครูแจกข้อมูลเหมือนกันให้ทุกคนในกลุ่ม แต่บางครั้งครูก็แบ่งข้อมูลเป็นส่วนๆ ให้แต่ละคนได้อ่านข้อมูลแต่ละส่วนที่ไม่เหมือนกัน (Jigsaw) นอกจากนั้นครูยังต้องกำหนดจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนแบบร่วมมือในด้านความรับผิดชอบรายบุคคลอธิบายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน นั่นคือการอธิบายงานและอธิบายจุดประสงค์อย่างชัดเจน โดยใช้วิธีการที่หลากหลายวิธี เช่น การให้คะแนนการทำงานสำเร็จ การทำงานที่ดีขึ้นกว่างานชิ้นเดิม ควบคุมการทำงานของนักเรียน ครูอาจสอดแทรกในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือการทำงานของนักเรียน สอนทักษะการทำงานร่วมกัน วัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกันของนักเรียน สรุปบทเรียน วัตถุประสงค์คุณภาพและปริมาณความรู้ของนักเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

สรุปได้ว่า ครูควรมีบทบาทในการสอนแบบร่วมมือ ดังนี้ เป็นผู้สรุป เป็นผู้ตรวจสอบ เป็นผู้ดูแลความถูกต้อง เป็นผู้ขยายความให้ชัดเจน เป็นผู้หาข้อมูลมาให้ให้นักเรียน (Researcher/Runner) เป็นผู้เสริมแรง (Encourager) และเป็นผู้สังเกตให้ทุกคนทำงานของตนเอง

การจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานการณ์ทั่วไปมักจะประกอบด้วยบุคคลผู้เกี่ยวข้อง 2 กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ผู้สอนจะต้องศึกษา วิเคราะห์ กำหนดผลการเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะนำไปสอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ ลักษณะรูปแบบการจัดเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ควรเน้นการปฏิบัติจากการลงมือกระทำ มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center)

1) ครูควรมีการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ ของผู้เรียนว่าแต่ละคนจะต้องใช้เวลาอย่างน้อยแค่ไหน อย่างไร ต้องให้โอกาสกับผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะแสวงหาความรู้ที่ค้นพบด้วยตนเองมาน้อยเพียงใด การค้นพบความรู้ด้วยตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอันจะทำให้ผู้เรียนนั้นเรียนอย่างมีความหมายต่อต่อผู้เรียนเองเป็นอย่างมาก

2) ครูควรใช้การบูรณาการ ซึ่งจะเป็นการนำกระบวนการที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนการสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน อันรวมไปถึงสถานการณ์เงื่อนไขการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เป็นการบูรณาการความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิมและพร้อมที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาต่อไป

3) ครูจะต้องมีวิธีการถ่ายโยงความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะ เจตคติ และค่านิยม เพื่อการประยุกต์ใช้ในการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้นั้น ผู้เรียนควรมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุหรือคาดหวังไว้ ส่วนประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดนั้น ควรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะได้ฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้อย่างไร ประสบการณ์เรียนรู้ที่จัดต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียนประสบการณ์การเรียนรู้ควรมีรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งอาจจะนำไปสู่การบรรลุผลการเรียนรู้หลายอย่างก็ได้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกล่าช้ากว่ากำลังถูกบังคับให้ทำ เพราะถ้ามีการบังคับจะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้น้อย

4) ครูควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยมีความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้สูงสุดตามศักยภาพ

5) ครูต้องคอยเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนควรจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากความไม่รู้และรู้จริง จากทำไม่ได้ทำไม่เป็นเปลี่ยนมาเป็นทำได้ ทำเป็น จากไม่ชอบมาเป็นชอบ

6) ครูต้องยึดหลักการที่ว่าจัดการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพทุกด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ครูต้องมองผู้เรียนว่ามีภูมิรู้และภูมิธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง ครูจะให้หลักการของศาสตร์ที่สอนเท่าที่จำเป็น ไม่เพียงวิธีการเรียนรู้แต่ต้องพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติของตนเองให้มากที่สุด หรือที่เรียกว่าเรียนจากสมาธิและพิจารณาตน (Self-Learning) คือ เรียนไปประเมินผลการปฏิบัติของตน ปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ใฝ่รอบ ใฝ่ลึก และใฝ่แจ้งในที่สุด

7) ครูต้องทบทวนของตนเองใหม่ว่าตน คือผู้ให้องค์คุณของกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ

7.1) วางตนในฐานะผู้ที่ศิษย์ไว้วางใจ

7.2) วางตนให้น่าเคารพ

7.3) วางตนในฐานะผู้ทรงคุณความรู้

7.4) วางตนในฐานะเป็นที่ปรึกษาที่ดี

7.5) วางตนในฐานะผู้ฟังที่ดี ฟังทั้งคำพูดและความรู้สึกของศิษย์

7.6) วางตนในฐานะผู้ทรงปัญญา สามารถอธิบายอย่างลึกซึ้งให้ศิษย์กระจ่างได้

7.7) วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นแบบในการประพฤติปฏิบัติ

8) ครูจะต้องรู้จักเด็กเป็นรายกลุ่ม รายบุคคล และมองว่าผู้เรียนทุกคนมีโอกาที่จะเป็นอัจฉริยะได้อย่างน้อย 8 ด้าน คือ ด้านเหตุผล ภาษา ศิลปะ กาย สัมผัส ดนตรี มนุษย์สัมพันธ์ การเข้าใจตนเองหรือเข้าใจชีวิต เข้าใจธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหรือเรียกว่า อัจฉริยภาพในเชิงพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ดการ์ดเนอร์

9. ครูต้องพร้อมให้ความรักและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แก่ผู้เรียน ครูจึงต้องเปลี่ยนหน้าที่จากผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่อัจฉริยภาพทั้ง 8 ด้านของเด็กแต่ละคน

10) การจัดการการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ ครูจะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับผู้เรียนควบคู่ไปกับธรรมชาติของวิชา ครูจะต้องรู้ใจนักเรียนให้นักเรียนรู้ทั้งหลักการ วิธีการเรียนรู้และคุณธรรมที่จะเกิดตามธรรมชาติของวิชา

11) ครูควรจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่ใช้คุณธรรมนำความรู้บูรณาการคุณธรรมในการจัดประสบการณ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ โดยถือว่าครูทุกคนมีหน้าที่พัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติตนยึดหลักคุณธรรม และพัฒนาคนให้มีค่านิยมอันพึงประสงค์ ฯลฯ

สรุปได้ว่า ครูมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองในบรรยากาศ และสถานการณ์ที่ครูจัดให้ผู้เรียนได้คิดเอง ปฏิบัติและนำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างพึงพอใจ การรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มจะช่วยให้ครูมีข้อมูลที่สำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสนองตอบความต้องการ ความถนัด ความสนใจและวิธีการหรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน และบทบาทสำคัญยิ่ง คือ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในทุกด้าน (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้

1) การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันหรือการพึ่งพาอาศัยกันในทางบวก (Positive Interdependence) จะส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน รับผิดชอบร่วมกันสนับสนุนเกื้อกูลกัน นอกจากนี้ รวมถึงการตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่มขึ้นกับสมาชิกในกลุ่ม

2) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า (Face to Face Interaction) การที่นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย มีการฝึกทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยฝึกให้นักเรียนอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่เผชิญหน้ากันและช่วยให้สมาชิกบรรลุตามวัตถุประสงค์

3) การรับผิดชอบต่อรายบุคคล (Individual Accountability) สมาชิกแต่ละคนต้องตระหนักว่า ผลงานของกลุ่มจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ด้วยความร่วมมือและความรับผิดชอบของสมาชิกทุกคน เช่น การแสดงความคิดเห็น ตอบคำถาม หรือแก้ปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

4) ทักษะทางสังคม (Social Skill) สมาชิกควรได้รับการสอนทักษะทางสังคมทางด้านความเป็นผู้นำ การสื่อสาร การตัดสินใจเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน สมาชิกทุกคนต้องเข้าใจเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานตามแผน ตลอดจน การวัดและประเมินผลและปรับปรุงงาน

กระบวนการกลุ่มเกิดขึ้นในขณะที่สมาชิกทำงานร่วมกัน มีการอภิปราย ซักถามเพื่อปฏิบัติให้ถึงเป้าหมายของกลุ่ม หลังจากการทำงานร่วมกันจะมีการประเมินผลการทำงานของสมาชิกรายบุคคล และงานกลุ่ม เพื่อรู้ข้อบกพร่องและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

องค์ประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือทุกองค์ประกอบต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงานกลุ่มย่อย และกระบวนการกลุ่มจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนและสามารถนำทักษะต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

ผู้เรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ธรรมชาติของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นั้นเป็นวิชาที่อาศัยสัมพันธระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหล่านั้น และมีคุณลักษณะต่างๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้เรียนจะต้องรู้จักพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรรณญาณมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ สามารถเผชิญสถานการณ์ที่วิธีการที่หลากหลาย เรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนซึ่งเป็นความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและจำเป็นจะต้องแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพรู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตามระบอบประชาธิปไตย บนพื้นฐานของหลักธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังต้องรู้คุณค่าและภูมิปัญญาไทย ศิลปะ และวัฒนธรรมที่งดงามของไทย

วิธีการที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และจัดการกับการเรียนรู้ของตนเองได้คือ

1) ใช้วิธีการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ

2) เน้นการเรียนการสอนที่พัฒนาแนวคิด ความคิดรวบยอด เชื่อมโยง กับสิ่งที่ผู้เรียนเคยรู้มาแล้ว และตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนบ่อยๆ

- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหารูปแบบการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเองและแลกเปลี่ยนถึง แนวความคิด และกระบวนการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน
- 4) ให้ผู้เรียนเรียนรู้วิธีการจัดระเบียบความคิดของตนเอง ด้วย การใช้กราฟิกจำพวก ภาพวาด แผนภูมิ แผนผัง แผนภาพ โครงร่าง ตาราง และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือการเรียนรู้
- 6) ใช้คำถามและวิธีการต่างๆ ในการสืบเสาะ ค้นหาความรู้ แก้ปัญหาและสังเคราะห์ความคิดต่างๆ
- 7) ให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน
- 8) ปรับ ดัดแปลงสื่อการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะอย่างของผู้เรียน
- 9) ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ได้ทำงานกับสิ่งที่เขาเรียนในสถานการณ์ชีวิตจริง
- 10) ประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการที่ให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงให้เห็นจริงว่าเขาได้เรียนรู้และ สามารถทำอะไรได้ (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 223)

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning)

มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือไว้หลายท่านดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2532: 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนแบบร่วมมือ คือ แบ่งผู้เรียนออกเป็น 4 ประเภท ตามระดับภูมิปัญญา 1) คือ อุกฤษฏ์ปัญญา ผู้อัจฉริยธรรมได้เมื่อยกแต่หัวข้อ ขึ้นแสดง 2) วิจิตรปัญญา ผู้รู้ธรรมเมื่ออธิบายความแห่งหัวข้อนั้น 3) เนยยะ ผู้พอแนะนำได้ 4) ปทปรมะ ผู้ลำบากในการแนะนำ เมื่อแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มตามสติปัญญาแล้ว โอกาสที่พระพุทธรเจ้าจะสอน พระองค์ก็จะทรงเลือกคำพูดหรือเวลาพูด เลือกสิ่งแวดล้อมในขณะที่พูดเพื่อให้คำพูดนั้นบังเกิดผล เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด จนสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสติปัญญาของผู้เรียนได้

สมชัย ศรีนอก และคณะ (2564: 4) กล่าวว่า เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นักเรียน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดปัญหาที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองจาก แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาโดยจะแบ่งผู้เป็นกลุ่มย่อยเพื่อช่วยกันศึกษา อภิปรายปัญหา แล้วนำเสนอแลกเปลี่ยนความรู้ โดยนำเอาข้อมูลและประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีอยู่มาวิเคราะห์อย่าง สร้างสรรค์ เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้จดจำความรู้ใหม่ไว้ได้นาน และรู้จักนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ ต่างๆ จนสามารถแก้ปัญหาที่พบได้ในที่สุด

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987: 122) ได้ให้ความหมายของการ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ว่าเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน เป็นกลุ่มเล็ก กลุ่มละประมาณ 2-5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่ง กันและกัน สมาชิกของกลุ่มแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

อาร์ทซ์ และนิวแมน (Artzt and Newman, 1990: 448 - 452) กล่าวถึงความหมายของการ เรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการเรียนที่จัดสมาชิกเป็นกลุ่มเล็กๆ ให้ร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จ สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน

แนตทิฟ และคณะ (Nattiv and Others 1991: 216-225) กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นวิธีเรียนที่นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มหรือทีมงานปกติ มีจำนวน 4 - 6 คน มีความแตกต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ เพศ และเผ่าพันธุ์ สมาชิกในกลุ่มจะมีบทบาท ต่างกันและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันรับผิดชอบ

สลาวิน (Slavin, 1990: 71 - 82) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการสอนแบบหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกัน ทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็กๆ มักมีสมาชิกกลุ่มละ 3-5 คน ลักษณะเด่นของการเรียนแบบนี้ คือ เน้นทักษะการคิด การร่วมมือร่วมแรงกันระหว่างสมาชิกทุกคน สมาชิกแต่ละคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและเนื้อหาที่ร่วมกันทำ เพราะถ้าครูเรียกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งตอบหรืออธิบายกระบวนการแก้ปัญหา สมาชิกผู้นั้นต้องสามารถอธิบายได้ การเรียนแบบนี้สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ครูสอนและช่วยสอนเพื่อนด้วย เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกัน

จากความหมายสามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีระดับความสามารถแตกต่างกัน เช่น เพศ เชื้อชาติ และความสามารถทางการกระบวนการกลุ่มเรียน สามารถสื่อสารกันและร่วมกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และต่องานกลุ่มโดยมีเป้าหมายร่วมกัน และได้รับรางวัลร่วมกัน เมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนร่วมกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย มีการใช้กระบวนการกลุ่มและการสื่อสารภายในกลุ่มจนสมาชิกเกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น การเรียนรู้แบบร่วมมือถึงเป็นผลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิก การตระหนักว่าการปฏิบัติของตนมีผลต่อกลุ่ม รู้สึกประสบความสำเร็จและความภูมิใจร่วมกัน

แนวทางการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ตัวอย่างยุทธวิธีการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ได้ทั้งการเรียนการสอน กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และการศึกษาค้นคว้าเป็นรายบุคคล ได้แก่

1) **การระดมสมอง** การให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งในกลุ่มย่อย และเรียนร่วมกันทั้งชั้น ผู้เรียนได้อภิปรายและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ วิธีการนี้ยังทำให้ผู้เรียนได้แสดงพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่การนำความรู้มาใช้ในการศึกษาเรื่องที่เรียนและตรวจสอบความเข้าใจของตนที่ยังไม่ถูกต้องได้อีกด้วย

2) **กรณีศึกษา** เป็นการฝึกให้ผู้เรียนอ่านเรื่องสั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ผู้เรียนสร้างข้อสมมติฐาน กรณีศึกษาทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การคาดคะเนอนาคตด้วย

3) **การเรียนแบบร่วมมือ** เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานด้วยกันในกลุ่มย่อยและที่สมาชิกมีความสามารถแตกต่างกันมาร่วมกันทำงาน ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกในการเรียน ผู้เรียนทำหน้าที่เป็นผู้รู้ เป็นแหล่งความรู้ให้กันและกัน

4) **การจัดกิจกรรมกลุ่ม** วิธีการนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและเชื่อมโยงในสิ่งที่ศึกษาค้นคว้าเข้าด้วยกัน กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการจัดระบบ ข้อมูลความรู้ต่างๆ มาสนับสนุนความคิดเห็นของตนและใช้ทักษะเพื่อสื่อสารใจผู้อื่น

5) **การจัดประสบการณ์นอกสถานที่** เพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและได้รับประสบการณ์ตรงในชีวิตจริง โดยใช้สังคมเป็นเสมือนห้องปฏิบัติการของผู้เรียนทั้งผู้เรียนและครู ได้ฝึกการวางแผนล่วงหน้าก่อนที่จะรับประสบการณ์เหล่านั้น

6) การเขียนบรรยาย เพื่อฝึกทักษะการเขียนโดยให้ผู้เรียนได้คิดประเด็นคำถามต่างๆ รวบรวมความรู้แล้วนำมาถ่ายทอดด้วยการเขียนให้ผู้อื่นได้เข้าใจความคิดเห็นของตนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแล้ว มาผสมผสานกับความรู้ใหม่และเขียนถ่ายทอดออกมา

7) การจัดระบบความคิดด้วยกราฟิก ทักษะการเขียนและอ่านกราฟิกเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดรวบยอดและความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แก่ แผนภูมิ แผนผัง แผนภาพ ตาราง กราฟ แผนที่ความคิดต่างๆ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะความคิดผ่านการใช้กราฟิกเหล่านี้

8) การอ่านร่วมกันในกลุ่ม ในขณะที่ทำงานกลุ่มผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ การอ่านเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านด้วยการอภิปราย ซักถามร่วมกันกับเพื่อน

9) การสัมภาษณ์ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตั้งคำถามเพื่อเตรียมการสัมภาษณ์ รู้จักการตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และรายงานผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ทำให้ผู้เรียนได้สร้างประสบการณ์ความสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างชุมชน ครอบครัว และโรงเรียนอีกด้วย

10) การเขียนอนุทิน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เขียนแสดงความคิด ความรู้สึกอย่างเสรี ผู้เรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงในสิ่งที่เรียนกับความสนใจและประสบการณ์ของเขา

11) การบรรยาย การฟังคำอธิบายจากครูยังเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า ในกรณีที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้องตรงกัน ซึ่งควรใช้ในระยะเวลาอันสั้น

12) การรายงาน เป็นชิ้นงานที่สะท้อนการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อใด หัวข้อหนึ่ง การรายงานผลด้วยการเขียนเป็นรายงานหรือพูดรายงานด้วยการใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบ ทั้งยังส่งเสริมเรื่องความรับผิดชอบและวินัยให้แก่ผู้เรียนด้วย

13) การแสดงบทบาทสมมติและสถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่ให้ ผู้เรียนได้แสดงออกตามความคิดสร้างสรรค์และตามสถานการณ์ที่เป็นจริง ผู้เรียนได้ฝึกการตัดสินใจมีการพัฒนาทักษะทางสังคมรู้จักเตรียมการด้วยการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลก่อนการแสดง (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 224)

อนึ่ง ในการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น ยังมีวิธีการสอนที่เฉพาะปลีกย่อยลงไปอีก เช่น การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์และในการสอนแต่ละครั้งแต่ละรายวิชาก็ยังมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ด้วยดังที่กล่าวไว้ในตอนแรกๆ นอกจากนี้ ทั้งตัวผู้เรียนและครูผู้สอนก็ต้องสำรวจตัวเอง และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย เพราะครูสังคมศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและตื่นตัวอยู่เสมอ

ข้อดีของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การนำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการเรียนการสอน มีข้อดีหลายประการ ได้แก่

1) นักเรียนเรียนเก่งเข้าใจในคำสอนของครูได้ดี สามารถเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็ก อธิบายให้เพื่อนฟังได้ทำให้เพื่อนเข้าใจดีขึ้น

2) นักเรียนที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟัง เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น เพราะยิ่งสอนก็ยิ่งทำให้เข้าใจบทเรียนที่คนสอนดียิ่งขึ้น

3) การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัว ทำให้นักเรียนได้รับการเอาใจใส่และมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

4) นักเรียนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะครูคิดคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มด้วย

5) นักเรียนทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนั้น ทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะอาศัยเพื่อนอย่างเดียวยังไม่ได้

6) นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีหัวหน้ากลุ่ม มีผู้ช่วย มีเพื่อนร่วมกลุ่ม ซึ่งเป็นการเรียนรู้วิธีการทำงานของกลุ่ม อันเป็นประโยชน์เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

7) นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม เพราะในการปฏิบัติงานร่วมกันต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานกลุ่ม เพื่อให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น

8) นักเรียนที่เก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากยิ่งขึ้นและจะรู้สึกว่าได้เรียนหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน นักเรียนจะรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ทางสังคมด้วย

9) การตอบคำถามในห้องเรียน นักเรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่ม คนอื่นๆ จะต้องช่วยเหลือบ้าง นักเรียนจะมีความผูกพันกันมากขึ้น (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2543)

บทสรุป

เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทำให้นิสิตต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อทันโลกปัจจุบัน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระตามหลักสูตรควบคู่กันไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สาระวิชาที่มีความสำคัญ แต่ไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชา ควรเป็นการเรียนรู้จากการค้นคว้าของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นิสิตแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ เช่น สิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนรู้ มี 4 ประการ 1) การนำ ICT มาใช้ คือ จัดทำบทเรียน, ผลิตสื่อ, นำเสนอ, เครื่องมือการเรียนรู้, ติดต่อสื่อสาร, วัดและประเมินผล, สืบค้นความรู้, วิจัย 2) เสริมสร้างคุณลักษณะ คือ ลักษณะจิตนิสัย (habits of Mind) 3) รูปแบบการสอน คือ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง, Project Based Learning, Problem Based Learning, Brain Based Learning, Blended Learning, อื่นๆ 4) บทบาทครูผู้สอน คือ ช่วยเหลือ, แนะนำ, พี่เลี้ยง, โค้ช, สร้างแรงบันดาลใจ, สอนวิธีเขียน, วางแผนจัดกิจกรรม, สอนกระบวนการคิด, สอนทักษะชีวิตอื่นๆ

ดังนั้น เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative Learning) เป็นวิธีการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) การสืบเสาะค้นหา (Enquirers) การคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers) รวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) ภายใต้การทำงานเป็นทีมจากการลงมือปฏิบัติและนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์แก้ปัญหา โดยมีผู้สอนเป็นโค้ช หรือที่ปรึกษาในการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้นี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการจดจำและสามารถไปประยุกต์ใช้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/>. [15 กุมภาพันธ์ 2566].

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *การจัดสาระการเรียนรู้ พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2532). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สหธรรมิก จำกัด.
- สมชัย ศรีนอก และคณะ. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญญาเป็นรากฐานและการเรียนรู้ทางพุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์. *วารสารปัญญา*. ปีที่ 28 ฉบับที่ 3. (กันยายน-ธันวาคม 2564): 4.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2543). *รายงานการศึกษาของฮ่องกง*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- Artzt and Alice F, & Newman. Charier M. (1990, September). *Cooperative Learning*. The Mathematics Teacher, 83(6): 448-452.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1987). *Learning together and alone: Cooperative, competitive and individualistic learning*. (2nd Ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Nattive, A., N. Winitzky, and R. Dricley. Using Cooperative Learning with Preservice Elementary and Secondary Education. *Journal of Teacher Education*. 4, 2 (May-June 1991): 216-225.
- Slavin, Robert E. 1995. *Cooperative Learning Theory, Research and Practice*. 2nd ed. Massachsetts: A Simom & Schuster.

การสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนา

Creation of the Identity of the Lanna Buddhist Community.

พระปลัดบุญช่วย ฐิตจิตโต (ยังสามารท)

Phrapalad Boonchuay Thitacitto (Yangsamart)

พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน)

Phrakhupalad Kittipong Kittisobhano (Wongsathan)

พระนพดล ปภัสสรวิโส (ปันมะ)

Phra Noppadon Paphasarawatso (Panma)

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Faculty of Religion and Philosophy Mahamakut Buddhist University

E-mail: phraboonchuay2522@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 3 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 30 พฤษภาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 31 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ ค้นคว้าจากพระไตรปิฎกและเอกสารเชิงวิชาการเพื่อศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา พบว่า ประชาชนในชุมชนมีการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามด้วยการเสริมจุดแข็ง เช่น การรักษาประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา และเสริมจุดอ่อนให้แข็งแรงเพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชาชน โดยมีอัตลักษณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของชุมชนใดชุมชนหนึ่งจึงทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ ซึ่งแต่ละสังคมจะมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ดังเช่นชุมชนชาวพุทธล้านนา หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน 8 จังหวัดของภาคเหนือที่นับถือศาสนาพุทธ พัฒนาการในการสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนาจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญ อันจะนำไปสู่การสร้างหลักการเผยแผ่ของพระพุทธศาสนาได้ตรงตามความต้องการของชุมชนและสังคมที่เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว ถือได้ว่าเป็นนโยบายพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทั้งทางร่างกายและจิตใจของประชาชนในชุมชนด้วยพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดสังคมไทยที่มีประสิทธิผลสูงและมั่นคง จากการพัฒนาจากตนเองไปสู่ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก เป็นการสร้างศรัทธาที่มีแนวทางที่ดีจนเกิดการพัฒนาของชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, ชุมชนชาวพุทธล้านนา

Abstract

This academic article searching from the Tripitaka and academic documents to study the identity of the Lanna community. It was found that the people in the community maintained good traditions by strengthening their strengths such as preserve the tradition that has been handed down and to strengthen weaknesses in order to strengthen both

physically and mentally of the people. Having a Unique identity of a particular community which makes it known or remembered. In which each society has its own cultural identity like the Lanna Buddhist community refers to the people living in the 8 provinces of the northern region who practice Buddhism. The development of the identity of the Lanna Buddhist community will be strengthened by using Buddhism as an important tool in line with the needs of the community. This will lead to the creation of the propagation principles of Buddhism to meet the needs of the community and a fast-moving society. It can be regarded as a national development policy for sustainable security. This will create both physical and mental immunity of the people in the community with Buddhism, contribute to the creation of a highly productive and stable Thai society from self-development to family, community, nation and global society. It is to build faith that has good guidelines until the development of the community is strong and sustainable.

Keywords: Identity, Lanna Buddhist Community.

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสังคมที่เห็นคุณค่าทางวัตถุ มากกว่าคุณค่าทางจิตใจ การพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่างมุ่งเคลื่อนตัวเข้าสู่สังคมเมืองเพื่อหาสิ่งที่จะมาตอบสนองความต้องการของตน และเมื่อยิ่งพัฒนาไปเท่าใด ก็ยิ่งเกิดปัญหาจากการพัฒนาเท่านั้น ยิ่งมีวัตถุประสงค์ความต้องการมากเท่าใด ก็จะก่อให้เกิดคนไม่รู้จักพอ ประชาชนคนไทยในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีปัญหาทางจิตใจเกิดขึ้นมากมาย เช่น มีพฤติกรรม การแสดงออกที่ร่อไม่ได้ ขาดความอดทน ขาดความเมตตาเอื้ออาทร และมักจะพบเจอข่าวการก่อเหตุ อาชญากรรมอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมสวนทางกับคำสอนของพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า เมตตาธรรม เป็นเครื่องค้ำจุนโลก (สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2535: 26) และเนื่องจากพฤติกรรมของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปที่ยึดถือวัตถุเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าจิตใจจนกลายเป็นสังคมที่ไร้ความ มีน้ำใจ ผู้คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าการมีความพร้อมทางวัตถุจะทำให้ชีวิตมีความสุข จึงพยายามทำทุกสิ่ง เพื่อตามวัตถุ ไขว่คว้าหาบารุงชีวิต สิ่งใดที่ยังไม่มีเหมือนคนทั่วไปจะพยายามดิ้นรนหาให้ได้ สิ่งที่มี อยู่แล้วก็ให้มีมากกว่าเดิมด้วยวิธีการต่างๆ แม้ว่าวิธีการนั้นจะเป็นสิ่งที่มีถูกไม่ควร เช่น การกู้หนี้ยืมสิน หรือการทุจริตต่อหน้าที่การงานเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุเงินทอง เพื่อให้ตนเองมีหน้ามีตาในสายตาของผู้อื่น นอกจากนั้นมนุษย์ในสังคมปัจจุบันยังชอบตัดสินคนอื่นตามความรู้สึกชอบตนเอง โดยไม่เคยย้อนมอง ตัวเองว่าดี ชั่ว เพียงใด มักคอยตรวจสอบ คอยจับผิด และตำหนิผู้อื่น แต่ไม่เคยสำรวจข้อบกพร่องของ ตนเองแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น ทำให้กลายเป็นคนที่ค้นหาความสงบสุขทางใจไม่ได้ ดังคำสอนที่ว่าจงเตือนตน ด้วยตนเอง (ขุ.ธ. 25/36/66)

ดังนั้น เพื่อให้สังคมไทยสามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน จะต้องส่งเสริมให้คนในสังคมยึดถือและ ปฏิบัติตามรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ที่ดี ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติที่ปฏิบัติกันมายาวนาน เป็นการเสริมสร้างจุดเด่น เพื่อสร้างชุมชนที่เข้มแข็งซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยใช้ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา มาช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์รวม เกิดกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชนมีการผลิต เพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียง พึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน

บนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เกิดความสมานฉันท์ มีการอนุรักษ์พัฒนาและใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม ยั่งยืนนำไปสู่สถานะดินดำน้ำชุ่ม ป่าไม้ พืชพรรณ สัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ปลอดภัย ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสันติและเกื้อกูล เกิดความสงบสุข ร่มเย็น สามารถแก้ปัญหาความยากจนอย่างมีบูรณาการ มีภูมิคุ้มกันสามารถต้านรับและใช้ประโยชน์จาก กระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน และมีบทบาทที่เข้มแข็งในการพัฒนาประเทศ

ความหมายของอัตลักษณ์

ความเป็นตัวตนมีลักษณะคล้ายกับเหรียญมีสองด้านซ้อนทับกันอยู่ วาทกรรมจะสร้างภาพ ตัวแทนของเรา เช่น การเป็นหญิงหรือชาย การเป็นไทยหรือเป็นลาว เป็นต้น อัตลักษณ์เหล่านี้จะหล่อหลอมและยึดเหนี่ยวตำแหน่งทางสังคม ตลอดถึงประสบการณ์ความเป็นตัวเราในแง่มุมต่างๆ อัตลักษณ์ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของลักษณะเฉพาะของบุคคล สังคม ชุมชน หรือประเทศนั้นๆ เช่น เชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรมท้องถิ่น ศาสนา ฯลฯ ซึ่งมีคุณลักษณะที่ไม่มีทั่วไปหรือแตกต่างกับสังคมอื่นๆ พุดง่าย ๆ คือ ลักษณะที่ไม่เหมือนกับของคนอื่นๆ “อัตลักษณ์” มาจากภาษาบาลีว่า อตต + ลักษณะ โดยที่ “อตต” มีความหมายว่าตัวตน, ของตน ส่วน “ลักษณะ” หมายถึงสมบัติเฉพาะตัว หากมองเพียงแค่รูปศัพท์ “อัตลักษณ์” จึงเหมาะจะนำมาใช้หมายถึงลักษณะเฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่า ส่วนคำว่า “เอกลักษณ์” มีคำว่า “เอก” ซึ่งหมายถึงหนึ่งเดียว จึงน่าจะหมายความว่าลักษณะหนึ่งเดียว (ของหลายๆ สิ่ง) หรือลักษณะที่ของหลายๆ สิ่งมีร่วมกันซึ่งเป็นความหมายแรกตามพจนานุกรมนั่นเอง คำว่า “อัตลักษณ์” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Identity หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้ เช่น นักร้องกลุ่มนี้มีอัตลักษณ์ทางด้านเสียงที่เด่นมากใครได้ยินก็จำได้ทันที สังคมแต่ละสังคมมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง โลกาวัดนี้ทำให้อัตลักษณ์ของสังคมไทย เปลี่ยนไป (ทิดกร สอนภาษา, 2551)

สรุปความว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่บ่งบอกถึงตัวตนว่าเป็นใคร อย่างไร มีความคิดมีที่มาอย่างไร โดยสิ่งเหล่านี้จะแตกต่างกับคนอื่น ส่วนใหญ่จะมีที่มาจาก การสืบสานคุณค่าทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และความเป็นมาของชุมชน สิ่งเหล่านี้แม้จะมีความแตกต่างจากสังคมอื่นแต่ก็ยังสามารถอยู่ร่วมกันได้ ซึ่งอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืนและพร้อมที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และสามารถถูกสร้างขึ้นเป็นอัตลักษณ์ใหม่ที่สอดคล้องกับสภาพของสังคมนั้นๆ แล้วจะดำรงอยู่โดยการ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมใหม่ อัตลักษณ์จึงจะถูกเปลี่ยนแปลงหรือดับลงแล้วเกิดอัตลักษณ์ใหม่ต่อไป

ประเภทของอัตลักษณ์

สำหรับหัวข้อนี้มีนักวิชาการที่มีความเห็นเหมือนกันและต่างกันเกี่ยวกับประเภทของอัตลักษณ์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท และ 3 ประเภท เพราะผลการศึกษาทำให้ได้เกณฑ์การจำแนกแตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว พบว่า อัตลักษณ์แบ่งได้เป็น 2 ประเภท โดยพิจารณาจากสิ่งที่ใช้ในการแสดงออกของบุคคล ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคลเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงการรู้จักตนเอง การรับรู้ตนเอง การยอมรับตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเองที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งอัตลักษณ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงผลของการขัด

เกลาทางสังคม กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและระบบการศึกษา ทั้งนี้สิ่งที่แสดงออกมาจะปรากฏในรูปวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อและแบบแผนพฤติกรรม โดยแบ่งอัตลักษณ์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) อัตลักษณ์หรือตัวตนส่วนตัว (Personal or Self Identity) ตนเป็นปัจเจกชน สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการก่อรูปหรือสร้างอัตลักษณ์ของตนขึ้นมาได้

2) อัตลักษณ์ส่วนร่วม (Collective Identity) หมายถึง อัตลักษณ์ที่เป็นปัจเจกชนจำนวนหนึ่งมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นอัตลักษณ์ส่วนตัวและอัตลักษณ์ทางสังคม

3) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) หมายถึง อัตลักษณ์ที่คนอื่นๆ มอบให้กับปัจเจกชน กล่าวอีกนัยหนึ่ง หมายความว่า ปัจเจกชนคนหนึ่งอาจถูกกำหนดนิยามในทางสังคมโดยเชื่อมโยงกับอาชีพ ศาสนา ภูมิหลังทางชาติพันธุ์ หรืออาจจะเป็นประเภททางสังคมใดๆ ก็ได้

สรุปว่าเมื่อใช้เกณฑ์การมองจากภายนอกและการมองจากภายในพบว่า อัตลักษณ์มี 2 ประเภท คือ อัตลักษณ์ที่เกิดจากการนิยามตนเองและอัตลักษณ์ที่สังคมนิยามให้ตั้งแนวคิดของ Golf man นักสังคมวิทยาในสายสัญลักษณ์สัมพันธ์ได้จำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างอัตลักษณ์ส่วนบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม โดยอัตลักษณ์ของปัจเจกประกอบด้วย 2 ส่วน เขานิยามว่าความคิดความรู้สึกที่เป็นปัจเจกมีต่อตัวเองว่า “Ego Identity” ส่วนภาพปัจเจกในสายตาคนอื่น ในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เขาเรียกว่า “Personal Identity” ส่วน “Social Identity” ของบุคคลคือสถานภาพทางสังคม เช่น อาชีพ เพศ ชาติพันธุ์ หรือศาสนาที่ปัจเจกบุคคลนั้นสังกัดอยู่ สังคมคาดหวังและเรียกร้องว่าปัจเจกบุคคลควรจะทำอย่างไร นั่นคือจุดที่อัตลักษณ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ปัจเจกซ้อนทับกันอยู่ อัตลักษณ์ทางสังคมจึงมีสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นมาตรฐานที่สังคมเรียกร้องจากปัจเจกบุคคล และส่วนที่สอง คือ อัตลักษณ์ที่เป็นจริงของคนนั้น

การสร้างอัตลักษณ์

ในการสร้างอัตลักษณ์นั้นจะเป็นการสร้างทางชาติพันธุ์ให้เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่สลับซับซ้อน หลากหลาย ไม่หยุดนิ่งมาตั้งแต่อดีต สันนิษฐานกันว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ณ ช่วงเวลาเดียวกัน มีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งในเชิงซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของจนถึงการรบราฆ่าฟันกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวัฒนธรรมระหว่างกันจนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ผสมผสาน ดังนั้น หากกลุ่มชาติพันธุ์ใดต้องการที่จะรักษาความเป็นหนึ่งเดียวกันไว้ หรือต้องการให้เกิดความเป็นปึกแผ่นในระหว่างพวกพ้องชาติพันธุ์เดียวกัน ก็จะต้องมีการสร้างอัตลักษณ์ที่มีเฉพาะชาติพันธุ์ของตนเอง เป็นการปลูกฝังความคิดความเป็นหนึ่งเดียวเพราะมีสิ่งที่เหมือนกันในกลุ่มพวกกันเอง แต่มีความแตกต่างจากกลุ่มคนที่เป็นชาติพันธุ์อื่น ซึ่งกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์นี้อาจจะเกิดโดยการสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมด หรืออาจนำเอาวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นบางส่วนมาประยุกต์ปรับใช้ให้เข้ากับกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองจนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่ม อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นนี้จะไม่ถาวรเพราะอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นในยุคหนึ่งอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในอีกยุคหนึ่ง ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เดิม หรืออาจสร้างอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุค (วันดี สันติวุฒิมณี, 2554: 219-221)

การแลกเปลี่ยนหยาบยี่มวัฒนธรรมไปมาระหว่างกันของกลุ่มชาติพันธุ์ จนเกิดเป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยตนเองนี้ จึงเป็นเหตุที่ทำให้ยืนยันได้ว่า อัตลักษณ์ของแต่ละชุมชนจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่และพร้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะเมื่ออัตลักษณ์เก่าไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนได้ อัตลักษณ์ใหม่ก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นทดแทนอัตลักษณ์เก่าเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ

บริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิทธิของชุมชนที่พึงกระทำได้ (ยศ สันตสมบัติ, 2545: 50) สิทธิชุมชนตามความเชื่อในมิติของระบบคุณค่าอันที่จริงแล้วไม่ได้มีความหมายเฉพาะที่เป็นเพียงความเชื่อดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังหมายถึงคุณค่าที่มีการปรับเปลี่ยน ผ่านกระบวนการผลิตความเชื่อเดิมมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ เพื่อตอบสนองและปรับตัวกับสถานการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ในการปรับตัวนี้ชุมชนให้ความสำคัญกับการมองสิทธิชุมชนในมิติของอำนาจมากขึ้น เพราะการที่รู้ว่าชุมชนมีสิทธิอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างความชอบธรรมของชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นความพยายามอย่างหนึ่งในการจะบอกให้คนอื่นรู้ว่าชุมชนนั้นเป็นใคร และเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแสดง อัตลักษณ์ของชุมชนซึ่งเป็นการพยายามที่จะกำหนดความสัมพันธ์ของชุมชนกับกลุ่มชนอื่นๆ ในสังคม

ฉะนั้น เมื่อกลุ่มชนใดก็ตามที่รวมกันขึ้นเป็นชุมชนขึ้นมา คนในชุมชนก็อยากที่จะให้ผู้อื่นรู้ว่าพวกเขาเป็นตัวตนอยู่ โดยการพยายามสร้างตัวตนโดยการแสดงออกถึงวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ให้เกิดกระแสความสนใจในสังคมว่าพวกเขามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร จึงสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อัตลักษณ์เป็นพลังของชุมชนที่ช่วยจัดการและสร้างความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ทั้งที่เป็นบุคคลทั่วไป เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ นายหน้า รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งอรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2548: 45) ก็ได้มีความเห็นที่สอดคล้องในทำนองเดียวกันและได้มีความเห็นเพิ่มเติมว่า ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ชุมชนจะมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา แต่ความเปลี่ยนแปลงในอัตลักษณ์ของชาวบ้านจะเป็นผลมาจากการรับรู้ของคนในชุมชนถึงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของตนเองว่า แต่เดิมชุมชนของตนเองเป็นคนที่ไหน โยกย้ายถิ่นฐานมาจากไหน มีความสัมพันธ์กับชุมชนใกล้เคียงในรูปแบบใด ระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนเป็นอย่างไร และคนในชุมชนมีความรู้ความสามารถในด้านใด รวมถึงศักยภาพและความสามารถในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชนเพื่อให้ชุมชนยังคงดำรงอยู่ได้ แต่เมื่อมีการขยายตัวของรัฐเข้ามา ทำให้ชุมชนกลายเป็นหน่วยเล็กๆ ของชาติไทย ประกอบกับการขยายตัวด้านการบริหารควบคุมโดยระบบราชการ การรับรู้ตัวตนของชาวบ้านก็เปลี่ยนไปโดยคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชาติ และต้องพึ่งพารัฐในทุกๆ ด้านในการดำรงชีวิต เช่น การทำมาหากิน การจัดสรรการใช้ทรัพยากร การศึกษา และการได้รับการดูแลสุขภาพอนามัย เป็นต้น

สรุปว่า คุณูปการของการศึกษาอัตลักษณ์ช่วยให้เห็นความละเอียดอ่อนของอำนาจในการสร้างอัตลักษณ์ ความเข้าใจในเรื่องอำนาจและอัตลักษณ์ช่วยให้เราเข้าใจที่มาจากความรุนแรงทางสังคมรอบๆ ตัวเรา กระบวนการสร้างอัตลักษณ์จะปะปนอยู่ในชีวิตประจำวันของเราโดยไม่ตระหนักรู้ เราต้องตกอยู่ภายในภายใต้โครงสร้างของมัน ไขมันและถูกมันใช้เกือบตลอดเวลาและหากมองไปรอบๆ ตัวจะพบความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ของการกีดกันและการแบ่งแยกอยู่เสมอ

อัตลักษณ์ล้านนา

สำหรับอาณาจักรล้านนานั้นจะเป็นราชอาณาจักรของชาวไทยวนในอดีตที่ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตลอดจนถึงสิบสองปันนา เช่น เมืองเชียงรุ่ง (จิ่งหง) มณฑลยูนนาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำสาละวิน ซึ่งมีเมืองเชียงตุงเป็นเมืองเอก ฝั่งตะวันตกแม่น้ำสาละวินมีเมืองนายนเป็นเมืองเอก และ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน โดยมีเมืองเชียงใหม่ เป็นราชธานี มีภาษาตัวหนังสือ วัฒนธรรม และประเพณีเป็นของตนเอง ต่อมาถูกปกครองในฐานะรัฐบรรณาการของอาณาจักรตองอู อาณาจักรอยุธยา และอาณาจักรอังวะ จนสิ้นฐานะอาณาจักร กลายเป็นเมืองส่วนหนึ่งของอาณาจักรอังวะในราชวงศ์นยองยาน ไปในที่สุด ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีน่าน้ำล้าน (ไร่) หรือมีที่นาเป็นจำนวนมาก คู่กับล้านช้าง คือ ดินแดนที่มีช้าง

นับล้านตัว เมื่อปี พ.ศ. 2530 คำว่า “ล้านนา” กับ “ลานนา” เป็นหัวข้อโต้เถียงกัน ซึ่งคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย โดยมี ดร.ประเสริฐ ณ นคร เป็นประธาน ได้ให้ข้อยุติว่า “ล้านนา” เป็นคำที่ถูกต้องและเป็นคำที่ใช้กันในวงวิชาการ

ทั้งนี้ปัญหาที่นำไปสู่การโต้เถียงกันนั้นสืบเนื่องมาจากในอดีตการเขียนมักไม่ค่อยเคร่งครัดในเรื่องวรรณยุกต์ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันว่า แม้จะเขียนโดยไม่มีรูปวรรณยุกต์โทกำกับ แต่ให้อ่านเหมือนมีวรรณยุกต์โท สำหรับคำ “ลานนา” น่าจะมาจากพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ลานนา หมายถึง ทำเลทำนา” ซึ่งทำให้คำว่าลานนาใช้กันมาเป็นเวลาเกือบหนึ่งศตวรรษ ภายหลังจาก พ.ศ. 2510 นักวิชาการระดับสูงพบว่าล้านนาเป็นคำที่ถูกต้องแล้ว และชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อ ดร. ฮันส์ เพนธ์ ค้นพบคำว่า “ล้านนา” ในศิลาจารึกที่วัดเชียงสา ซึ่งเขียนขึ้นใน ปี พ.ศ. 2096 นอกจากนั้นการตรวจสอบคำว่า “ล้านนา” โดยใช้ศัพท์ของภาษาบาลี พบว่ามีปรากฏอยู่ในส่วนท้ายเล่มของคัมภีร์ไบเบิลของเมืองต่างๆ ที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนามากกว่า 50 แห่ง

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาณาจักรล้านนามีอาณาเขตครอบคลุมดินแดนบางส่วนของบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง บริเวณลุ่มแม่น้ำสาละวิน และดินแดนบางส่วนของบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา รวมถึงเมืองต่างๆ ที่ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำสาขา ได้แก่ แม่น้ำปิง แม่น้ำวัง แม่น้ำยม แม่น้ำน่าน แม่น้ำแม่แตง แม่น้ำแม่จืด แม่น้ำปาย และแม่น้ำกก โดยอาณาเขตทางทิศเหนือติดเมืองเชียงรุ่ง หรือเมืองจิงหง (Jinghong) ในปัจจุบัน ซึ่งเพี้ยนมาจาก “เจียงฮง” เนื่องจากคนจีนออกเสียงของภาษาไทยลือไม่ชัด อาณาเขตทางทิศใต้ติดกับสองดินแดน ได้แก่ ดินแดนด้านเหนือของอาณาจักรสุโขทัย และติดกับเมืองตาก หรืออำเภอบ้านตากในปัจจุบัน ทิศตะวันตกติดบริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำโขง และทิศตะวันตกมีพื้นที่เลยเข้าไปในฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสาละวิน และได้มีการแผ่ขยายอิทธิพลของรัฐล้านนาไปสู่เมืองต่างๆ บริเวณชายขอบของล้านนา เช่น เมืองเชียงรุ่ง เมืองเชียงตุง เมืองปุ เมืองสาด เมืองนาย และเมืองยอง

เมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนาที่กล่าวอ้างในตำนานพื้นเมืองของนครเชียงใหม่ ได้กล่าวไว้ว่า “ในสัตตปัญญาสล้านนา 57 หัวเมือง” หมายความว่า มีดินแดนที่เป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนา 57 เมือง แต่ไม่ได้ระบุว่าเมืองใดบ้าง ในปัจจุบันได้มีการพบบันทึกหลักฐานที่พม่านำไปจากเชียงใหม่ในสมัยที่พม่าปกครองเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ. 2101-2317) ซึ่งต่อมาได้ถูกแปลเป็นภาษาพม่า และถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษ ในปี ค.ศ. 2003 โดยมหาวิทยาลัย Yangon ชื่อ “Zinme Yazawin” หรือ “ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ฉบับภาษาพม่า” โดยได้ระบุว่าเมืองขึ้นของอาณาจักรล้านนามีอยู่ 57 เมือง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเมืองขนาดใหญ่ 6 เมือง ได้แก่ เมืองเชียงราย เมืองแหงหลวง หรือหางหลวง เมืองฝาง เมืองแกน เมืองคอง และเมืองสาด กลุ่มเมืองขนาดกลาง 7 เมือง ได้แก่ เมืองเชียงแสน เมืองเชียงของ เมืองน่าน เมืองพะเยา เมืองเทิง เมืองป๋น และเมืองตรอน และกลุ่มเมืองขนาดเล็ก 44 เมือง ได้แก่ เมืองแพร่ เมืองลำพูน เมืองลำปาง เมืองปาย เมืองพร้าว เมืองระแหง หรือเวียงแหง เมืองเชียงดาว เมืองเชียงลา เมืองเชียงลัด เมืองภูคา เมืองกก เมืองกาย เมืองล่อ เมืองเลน เมืองยอง เมืองปุ เมืองข่า เมืองฮิง เมืองฮาย เมืองไฮ เมืองแซ่ เมืองโก เมืองซอน เมืองจ้อต เมืองงาว เมืองละโว้ เมืองหลาย เมืองโหล่ง เมืองลอง เมืองนิง เมืองปู้ตอ เมืองเถิน เมืองเชียงรุ่ง เมืองเชียงตุง เมืองสิน เมืองรวง เมืองตั้น เมืองท่าไร่ เมืองป่าแหงด เมืองสะมาด เมืองข่าหรั๊ด หรือเมืองกี้ด เมืองข่าไต เมืองป่าบง และเมืองกันปี

อัตลักษณ์วิถีชีวิตชาวล้านนา

เมื่อกล่าวถึงชาวไตโบราณนั้นพบว่าจะมีรากฐานของสังคมเกษตรกรรมแบบพอเพียงและพึ่งตนเอง ในโลกทัศน์และคติความเชื่อเรื่องผี ซึ่งเหมือนกับชนเผ่าอื่นๆ ของเอเชีย ก่อนอิทธิพลคติความ

เชื้อทางพราหมณ์-ฮินดู จะแผ่เข้ามาในดินแดนที่ตั้งถิ่นฐานของคนไทยอย่างน้อย 1,400 ปีที่แล้ว ในยุคก่อนหรือยุคตั้งแต่มิแคว้นหรือยุคชัยภายใต้อำนาจของละโว้ ศาสนาพุทธเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อพัฒนาการด้านทัศนคติความเชื่อและวัฒนธรรมของคนในดินแดนที่ภายหลังเป็นอาณาจักรล้านนา พุทธศาสนาเจริญขึ้นทีละน้อยและเจริญเป็นอย่างมากในสมัยพระเจ้าติโลกราชตลอดจนสมัยพระเมืองแก้ว กล่าวกันว่าถือเป็นยุคทองของล้านนา แต่ทัศนคติความเชื่อเรื่องผีและพราหมณ์-ฮินดู หาได้หมดไปไม่ กลับเสริมสร้างเอกลักษณ์แบบแผนโลกทัศน์ของชาวล้านนาให้มีลักษณะเฉพาะและผสมผสาน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจส่งผลให้ทัศนคติความเชื่อและศาสนามีแนวโน้มเสื่อมลงอย่างเห็นได้ชัด

สำหรับวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงามแก่หมู่คณะ ประกอบไปด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ประเพณี จารีต กฎหมาย เป็นเอกลักษณ์ร่วมที่เป็นแบบแผนในสังคม โดยสัมผัสได้จากวิถีชีวิต พฤติกรรม บุคลิกภาพ และถูกเก็บสะสม พัฒนา และถ่ายทอดสู่ชนรุ่นหลัง ล้านนาเป็นขอบเขตทางวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย หมายรวมถึงจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน แม่ฮ่องสอน รวมถึง ตาก และอุดรติดต่อบางส่วน ล้านนาเป็นชื่อต้นของอาณาจักรที่สถาปนาโดยพญามังรายมหาราชในปี พ.ศ. 1839 ที่จริงแล้วขอบเขตอาณาจักรล้านนา ไม่ได้อยู่แค่ในประเทศไทยในปัจจุบัน ในอดีตก่อนมีแผนที่ประเทศไทย ล้านนาเคยมีดินแดนกว้างขวางเข้าไปในส่วนของพื้นที่รัฐฉานที่อยู่ในประเทศพม่าปัจจุบัน ส่วนหนึ่งของยูนนานใต้ประเทศจีน แถบสิบสองปันนา และส่วนหนึ่งของประเทศลาวตอนเหนือในปัจจุบัน วัฒนธรรมล้านนา หมายถึง วัฒนธรรมที่มีแบบแผนที่เป็นเอกลักษณ์ของผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่เคยเป็นดินแดนอาณาจักรล้านนาในอดีต ปรากฏให้เห็นในวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาความรู้ด้านต่างๆ ทั้งความเชื่อ ศิลปะ ประเพณี และจารีต ซึ่งสามารถสังเกตและสัมผัสได้

จากวิถีชีวิต พฤติกรรมหรือบุคลิกภาพ ของผู้คนที่ส่วนมากมีบรรพบุรุษสืบสายมาจากผู้ที่ตั้งถิ่นฐานในดินแดนอาณาจักรล้านนาในอดีต วัฒนธรรมล้านนาไม่ได้มีลักษณะที่มีแบบอย่างลักษณะเดียว (Typical) เนื่องจากชาติพันธุ์ของผู้คนในล้านนามีลักษณะผสมผสาน โดยเริ่มแรกก่อนตั้งอาณาจักรได้มีชาวละว้าอพยพมาอาศัยอยู่ก่อนแล้ว จากนั้นมีชาวละโว้ ลพบุรี อพยพขึ้นมาสมทบในยุคอาณาจักรหรือยุคชัย และเมื่อหรือยุคชัยเสื่อมลง ชาวไตโยนจากอาณาจักรโยนก็ได้เคลื่อนย้ายลงมาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก และตั้งอาณาจักรล้านนาขึ้นหลังจากนั้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ล้านนาได้เป็นที่รวมของชาติพันธุ์ที่หลากหลายเผ่ามากขึ้น ได้แก่ ไตลื้อ ไตเจิน ไตยอง ไตใหญ่ รวมทั้ง ชาวละว้าเดิม และชาวกะเหรี่ยง อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมล้านนาได้เกิดการผสมผสานจากสายวัฒนธรรมหลักของชาวไตโยนที่มีต้นเหง้ามาจากไทลื้อโบราณ วัฒนธรรมชาวละว้าโบราณบางส่วน วัฒนธรรมของชาวไตเจิน ไตยอง ที่มีต้นเหง้ามาจากไทลื้อเหมือนเช่นไตโยน และวัฒนธรรม ไตใหญ่ และพม่า ศิลปะและสถาปัตยกรรมของล้านนาได้รับแรงบันดาลใจบางส่วนจากพุกาม สุโขทัย และจีน แต่โดยรวมแล้วบรรพบุรุษล้านนาได้สะสมภูมิปัญญาความรู้ในแขนงต่างๆ สร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่งดงามไม่มีใครเหมือน มีความลงตัว และมีเอกลักษณ์ที่ล้ำค่า ภายหลังจากการเสื่อมลงของอาณาจักรล้านนา วัฒนธรรมล้านนาไม่ได้เสื่อมหายไปทั้งหมด

ชาวล้านนาทั้งหลายได้สืบสานวัฒนธรรมต่างๆ เอาไว้ได้โดยส่วนมาก ในยุคที่เป็นเมืองขึ้นของพม่าชาวล้านนาได้นำเอาวัฒนธรรมของพม่าเพียงเล็กน้อยมาเพิ่มเติม ทำให้มีสีสัน เช่น อาหาร ศิลปะ สถาปัตยกรรม เมื่อล้านนาได้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม วัฒนธรรมจากสยามได้ไหลบ่ามาสู่ดินแดนล้านนาทำให้เกิดการผสมผสานและรับเอาวัฒนธรรมสยามเข้ามาจำนวนมากจนปัจจุบัน นอกจากนั้นวัฒนธรรมจากตะวันตกที่ผ่านมาจากสยามที่ภายหลังคือกรุงเทพมหานครได้ส่งอิทธิพลมาสู่ล้านนาอย่าง

ท่วมทับเช่นกัน ธรรมชาติของวัฒนธรรมย่อมมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสม สัดส่วนในการปรับเปลี่ยน มีนัยสำคัญเป็นอย่างมากต่อการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ในวัฒนธรรม วัฒนธรรมล้านนาปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนไปมาก มีตัวแปรมากมายที่มีผลต่อการทำลายเอกลักษณ์วัฒนธรรมล้านนา ได้แก่ ประชากรส่วนใหญ่ของดินแดนวัฒนธรรมล้านนาที่ไม่ใช่ลูกหลานคนล้านนา และลูกหลานชาวล้านนาได้ปฏิเสธวัฒนธรรมล้านนา หรือคนต่างวัฒนธรรมผู้ที่มาอาศัยและมาเที่ยวชมในดินแดนล้านนาไม่เคารพและยอมรับอนุรักษวัฒนธรรมล้านนา และอีกประการหนึ่งคือการละทิ้งสิ่งดีในวัฒนธรรมล้านนาเดิม เปลี่ยนแปลงโดยรับวัฒนธรรมจากที่อื่นล้วนๆ โดยไม่สร้างสรรค์ผสมผสานวัฒนธรรมเก่าและใหม่ให้สะดวกเหมาะสมและคงคุณค่าในอัตลักษณ์ล้านนา การนำเอาวัฒนธรรมล้านนามาใช้อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสมก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่สำคัญ เช่น การนำเอาศิลปะและสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่เป็นสิ่งเคารพที่เป็นของสูงไปใช้ในเชิงลบ หลู่ บิดเบือนความหมาย หรือใช้ไปในเชิงพาณิชย์ อันเป็นการลดคุณค่าที่มีความหมายต่อจิตใจจริง

อัตลักษณ์ที่เป็นวิถีชีวิตของคนล้านนาที่แสดงให้เห็นเด่นชัดว่าเป็นอัตลักษณ์ของคนเมืองหรือคนเหนือ ไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกายด้วยเสื้อผ้าหม้อห้อม หรือเสื้อผ้าลายต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาคำเมือง ภาษาชาติพันธุ์ บ้านเรือนล้านนา อาหารล้านนา เพลงขอ เครื่องดนตรี ได้แก่ สะล้อซอ ซึง ศิลปกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น สถาปัตยกรรม การสร้างอุโบสถ วิหาร หอพระไตรปิฎก หรือหอธรรมเจดีย์ ประติมากรรม เช่นการสร้างพระพุทธรูปไม้ ชาวล้านนาเรียกพระพุทธรูปว่า “พระเจ้า” แม้ในทางพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ชาวล้านนาเองก็มีวิถีการปฏิบัติทาง ศาสนพิธีที่แตกต่างจากพระสงฆ์ภาคอื่น กล่าวคือมีประเพณีพิธีกรรม เช่น สืบชะตา กินสลาก การเทศน์มหาชาติมหาเวสสันดรชาดกที่มีรูปแบบการเทศน์ที่แตกต่างไป มีการระบำธรรม อ้อกาพย์ คำสอน สำนวนต่างๆ เช่น ป่าวก้วยใบ มะนาวล่องโขง นกเขาเห็น เป็นต้น

ความเป็นของพระพุทธศาสนาในล้านนา

ความเป็นมาของพระพุทธศาสนาที่ได้เผยแผ่มาในดินแดนถิ่นล้านนานั้นเกิดจากความศรัทธาในพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์และผู้ปกครองล้านนาในยุคก่อน ถือเป็นคุณูปการอย่างยิ่งของพระสงฆ์และผู้ปกครองในแต่ละยุคแต่ละสมัยที่ได้ตั้งใจจะนำหลักพุทธธรรมคำสอนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน จึงเกิดวิวัฒนาการของพระพุทธศาสนาในล้านนา

สำหรับการเข้ามาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนา การเข้ามาของพระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนา สามารถแบ่งเป็น 2 มิติ ดังนี้

มิติทางชาติพันธุ์: ถ้ายอมรับว่า ชาติพันธุ์ไท เคยอยู่ที่ตอนใต้ของประเทศจีน อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำแยงซีเกียง ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้การยึดครองของชาวจีน (ฮั่น) เรียกว่า อาณาจักรอ้ายลาว จุดศูนย์กลางอยู่ที่มณฑลยูนนาน จะตั้งตัวมาช้านานเพียงไร ไม่อาจทราบ แต่ปรากฏ “เมืองเทียน” หรือ “เมืองถ่าน” ราว พ.ศ. 263-323 ในสมัยขุนหลวงม้าว (ลิมา) กษัตริย์ที่ทรงครองราชย์อยู่ในอาณาจักรอ้ายลาว ก่อนที่จะอพยพเข้ามาสู่ดินแดนประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับเอาพระพุทธศาสนาเมฆาณโดยการนำของพระสมณทูตชาวอินเดียมายังดินแดนไทย หลังจากพระเจ้ากนิษกะมหาราชทรงอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ 4 ของฝ่ายเมฆาณ เมืองซัลันธร แคว้นแคชเมียร์ พระสมณทูตได้เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเอเชียกลาง พระเจ้ามิ่งดีจักรพรรดิจีนทรงรับเอาพระพุทธศาสนาไปเผยแผ่ในจีน พระองค์ได้ส่งทูตมาเจริญสัมพันธไมตรีกับอาณาจักรอ้ายลาว คณะทูตที่นำเอาพระพุทธศาสนาและสมณทูตมาด้วย เมื่อหลวงลิ้วมารับเอาพระพุทธศาสนา ราว พ.ศ. 600 ก็ทำให้หัวเมืองไทยทั้ง 77 หัวเมือง และราษฎรจำนวนถึง 51,890 ครอบครัวเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาแบบเมฆาณ ภายหลังเมื่อไทกลุ่มนี้ต่อสู้ปกป้องดินแดนกับจีนแต่พ่าย

แพ่งสงครามกับจีน จึงถอยร่นลงมาทางแหลมอินโดจีน ตั้งบ้านเมืองเป็นอิสระ สร้างอาณาจักรน่านเจ้า (หนังสือ เรื่องของชาติไทยของพญาอนุমানราชชน เรียบบเรียงเพื่อพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2483 ราว 70 ปี มาแล้ว ยังมีความเชื่อเก่าๆ ว่า ถิ่นเดิมของไทยอยู่ในดินแดนจีน และอาณาจักรน่านเจ้าเป็นของไทย แต่ถูกจีน รุกรานหลายระลอก กลุ่มหนึ่งลงมาตั้งอาณาจักรที่ราบทางภาคกลางตอนบนของไทยปัจจุบัน มีกรุงสุโขทัย เป็นราชธานี) เรื่องอาณาจักรน่านเจ้าเป็นของไทยนั้น ได้มีข้อโต้แย้งจากนักนักวิชาการประวัติศาสตร์ โบราณคดีมานุษยวิทยาทั่วโลก และรับรู้กันมานานว่าอาณาจักรน่านเจ้าไม่ใช่ของไทย แต่เป็นอาณาจักร ของ “ชนชาติไป๋, หยี่” (พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต หรือ โล-โล้, หลอ-หลอ) ที่เป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิมดึกดำบรรพ์ อยู่ในหุบเขา (รอบทะเลสาบเอ๋อร์ไห่) ทางตอนเหนือของมณฑลยูนนาน ศูนย์กลางตั้งอยู่บริเวณที่ ปัจจุบันเรียกว่าเมืองต้าหลี่ (ตำนานไทเรียก เมืองตาลีฟู) ด้วยผลงานศึกษาค้นคว้าวิจัยของนักวิชาการจีน และนักวิชาการนานาชาติต่างยืนยันตรงกันว่า “ไม่มีคนไทยในน่านเจ้า เพราะน่านเจ้าไม่ใช่อาณาจักรของไทย จึงไม่เคยมีคนไทยถูกขับไล่ให้อพยพหลบหนีร่นลงมาทางใต้จากจีน (มติชนรายวัน ฉบับประจำวันอังคารที่ 9 พฤศจิกายน 2553)

จึงสรุปได้ว่า ถ้าคนล้านนา หรือคนไทกลุ่มนี้สืบสายมาจากชนชาติไท สมัยขุนหลวงกลิวมา (ขุนหลวงเม้า) ที่เคยรับพระพุทธศาสนาจากจีนยุคจักรพรรดิถังตี้ พ.ศ. 600) และนำติดตัวมาประพฤติปฏิบัติในดินแดนใหม่นี้ ก็ยืนยันว่าชาวล้านนาได้นับถือพระพุทธศาสนาแบบมหายานนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 7 แล้ว ดังหลักฐานสำคัญในดินแดนนี้ คือ 1) นอกประตูเมืองเชียงแสนด้านทิศตะวันตกมีพระธาตุกู่เต้า ที่สร้างเป็นปล้องๆ ต่อกันแบบเจดีย์จีน 2) ขุดพบลานเงินในท้องที่อำเภอเชียงแสนซึ่งบรรจุมนตร์ของ พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน สาขามันตรยาน เป็นหลักฐานว่าคนไทยนำพระพุทธศาสนาแบบมหายานจาก จีนมา 3) ประมาณ พ.ศ. 1292 พระเจ้าอชุตตราช (หลานของพระเจ้าสิงหนวัติ) ได้รับพระบรมสารีริกธาตุ จากพระสงฆ์มอญที่มาจากเมืองสะเทิม (สุวรรณนคร) ได้สร้างพระธาตุคอดอยตุงตามรูปแบบศิลปะทวารวดี ขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ

มิติทางภูมิศาสตร์: เมื่อถือเอาดินแดนตามสภาพภูมิศาสตร์เป็นหลัก พระพุทธศาสนาเข้าสู่แดนนี้ ได้อย่างไรบ้าง ขอนำเสนอข้อมูลเพื่อพิจารณา ดังนี้

1) โดยการนำมาของพระนางจามเทวี ผู้มาครองนครหริภุญชัย พุทธศตวรรษที่ 13 (พ.ศ. 1205) ล้านนาในอดีตมีอาณาจักรโบราณ คือ อาณาจักรหริภุญชัย ปกครองโดยราชวงศ์จามเทวี อาณาจักรหริภุญชัย เป็นอาณาจักรมอญที่ตั้งอยู่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทยปัจจุบัน ตำนานจามเทวีวงศ์ได้บันทึกว่า ฤๅษีวาสุเทพเป็นผู้สร้างเมืองหริภุญชัยขึ้น ทูลเชิญพระนางจามเทวี เจ้าหญิงจากอาณาจักรละโว้ ให้ขึ้นมา ครองเมืองหริภุญชัย ในปี พ.ศ. 1205 (ชินกาลมาลีปกรณ์) บางแห่งว่ามาครองเมืองปี พ.ศ. 1202 (ตามตำนาน พระนางจามเทวีฉบับแปลและเรียบเรียงโดย นายสุทวาริ สุวรรณภาชน์) ในครั้งนั้นพระนางจามเทวีได้นำ พระภิกษุ นักปราชญ์ และช่างศิลปะต่างๆ จากละโว้ขึ้นมาด้วยเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วย พระเถระ 500 รูป หมู่ปะขาวที่ตั้งตนอยู่ในเบญจศีล 500 คน หมู่หมอโหรา 500 คน บัณฑิต 500 คน หมู่ช่าง แกะสลัก 500 คน ช่างแก้วแหวน 500 คน พ่อเลี้ยง 500 คน แม่เลี้ยง 500 คน ช่างโยธา 500 คน ช่างเงิน 500 คน ช่างทอง 500 คน ช่างเหล็ก 500 คน ช่างเขียน 500 คน และหมู่ช่างต่างๆ 500 คน รวมทั้งหมอยาอีก 500 คน ร่วมเดินทางโดยเรือขึ้นมาตามลำแม่น้ำปิง มากับพระนาง โดยใช้เวลานานร่วม 7 เดือน เพื่อมาสร้างบ้านแปลงเมืองแห่งใหม่ หรือเมืองหริภุญชัยให้มั่นคงยิ่งขึ้น นอกจากนั้นพระนางยังได้อัญเชิญ พระพุทธรูปที่สำคัญมาด้วย 2 องค์ คือ พระแก้วขาว หรือพระเสด็จกมณี ซึ่งปัจจุบันได้ถูกอัญเชิญมา ประดิษฐานไว้ที่วัดเชียงมั่น จังหวัดเชียงใหม่ และพระรอดหลวง ซึ่งประดิษฐานที่วัดมหาวัน จังหวัดลำพูน เมื่อพระนางเสด็จถึงเมืองหริภุญชัยแล้ว สุทวาริและสุกทันตฤๅษีได้ประกอบพิธีราชาภิเษกยกพระนางจาม

เทวีขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งทริภุชชัย และเฉลิมพระนามว่า “พระนางเจ้าจามเทวีบรมราชานารี ศรีสุริยวงศ์ องค์บดินทร์ ปันธานีทริภุชชัย” ซึ่งในขณะนั้นพระนางจามเทวีได้ทรงพระครรภ์มาตั้งแต่ประทับอยู่ที่เมืองละโว้ และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีราชาภิเษก 7 วัน พระนางก็ได้ประสูติพระโอรสแฝด และขนานพระนามของพระโอรสองค์โตว่า “พระมหันตยศ” หรือ พระมหายศ ส่วนองค์รองขนานพระนามว่า “พระอนันตยศ” หรือ “พระอินทวร”

ซึ่งเมืองทริภุชชัยในรัชสมัยของพระนางจามเทวีมีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ราษฎรอยู่ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุข รวมทั้งพระพุทธศาสนาที่ได้รับการทำนุบำรุงเป็นอย่างดี ดังตำนานที่กล่าวว่า “พสกนิกรต่างมีใจเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา ได้ร่วมกันสร้างวัดขึ้นเป็นจำนวนมากถึง 2,000 แห่ง โดยมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาครบทุกแห่ง” เมื่อพระนางชนะสงครามกับขุนวิลังคะซึ่งเป็นผู้นำชาวลัวะ ในขณะนั้น ก็ได้สร้างวัดประจำเมืองขึ้นมาอีก 5 แห่ง เพื่อใช้เป็นพุทธปราสาทล้อมพระนครทริภุชชัย

สถานการณ์พระพุทธศาสนาของล้านนาในยุคปัจจุบัน

อิทธิพลจากวัฒนธรรมพุทธแบบพม่า พ.ศ. 2101-2317 สมัยที่อาณาจักรล้านนาตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า นับแต่สมัยพระเจ้าเมกุฏิสุทธิวงศ์ถึงสมัยพระเจ้ากาวิละ ในช่วง 200 ปีที่ผ่านมา โดยการปกครองของพม่า บ้านเมืองอยู่ในสภาพเมืองขึ้น การศาสนาขึ้นอยู่กับสภาพชุมชนที่ไม่มั่นคงและมีอำนาจที่ขาดผู้สนับสนุนหลัก ทำให้การพุทธศาสนาในล้านนาซบเซาลงไปมาก พระสงฆ์นักปราชญ์ที่เก่งเหมือนสมัยรุ่งเรืองไม่มี การปฏิบัติกิจศาสนาก็เป็นแบบคตินิยมที่สืบทอดมาจน บางอย่างมีการเบี่ยงเบนไปจากหลักการเดิมของเถรวาทมาก รวมทั้งวัฒนธรรมพม่าได้มีอิทธิพลต่อวิถีชาวล้านนาหลายอย่าง เช่น

1) นิยมบวชเป็นสามเณรมากกว่าการบวชเป็นภิกษุ ซึ่งการที่บวชเป็นเณรและบวชในระยะสั้นๆ นั้น ทำให้การศึกษาพระพุทธศาสนาในล้านนาไม่เข้มแข็งและค่อยๆ เสื่อมลงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ความเสื่อมถอยเช่นนี้ทำให้ไม่มีนักปราชญ์ทางภาษาบาลีที่สามารถแต่งตำราภาษาบาลีเกิดขึ้นในล้านนา เช่นในสมัยก่อนอีก ทั้งนี้เพราะสังคมนิยมแต่การบวชสามเณร เมื่อสร้างวัดก็ไม่นิยมสร้างพระอุโบสถ ส่วนมากวัดในชุมชนจะมีเพียงพระวิหารกับพระสถูปเจดีย์ ถึงแม้จะมีผู้ที่บวชพระภิกษุและอุทิศตนต่อพระศาสนาตลอดชีพก็มีอยู่บ้าง แต่ความนิยมศึกษาพระปริยัติธรรมให้เข้มแข็งก็มีน้อย ส่วนใหญ่เน้นประกอบพิธีกรรมสงเคราะห์ชาวบ้าน หรือประพาศิตนในสายปฏิบัติ สายครูบาเป็นเอกเทศไป

2) พิธีแห่ลูกแก้ว แต่งตัวเหมือนเจ้าชาย ชีมา ถือตรงตามพุทธประวัติ

3) มีรูปปั้นสิงห์แบบพม่านั่งเฝ้าประตูวัด

4) การนับถือพระอุปคุต และการตักบาตรในเวลากลางคืนของวันเพ็ญที่ตรงกับวันพุธ เรียกว่า “เป็งปู้ด หรือเพ็งพุธ” ดังเช่นที่ประเทศพม่าที่มีรูปพระบัวเข็ม ซึ่งก็คือพระอุปคุตนั่นเอง

5) การเอาทองหุ้มพระธาตุ หรือพระเจดีย์ ซึ่งเป็นธรรมเนียมนิยมของพม่า (หุ้มทองจังโก)

6) การพ้อนฝัดฝัดเม็ง แต่งตัวแบบพม่า นุ่งโจงกระเบน มีผ้าพันศีรษะ

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของอาณาจักรล้านนาและความเป็นมาของพระพุทธศาสนาที่ได้เผยแผ่มาถึงล้านนาแสดงให้เห็นถึงความความเจริญของพระพุทธศาสนาแต่ละยุคตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวพุทธล้านนานั้นมีความยึดมั่นในหลักปฏิบัติตามคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นเสมือนเบ้าหล่อหลอมจากคนในอดีตสู่การสืบทอดจนถึงปัจจุบัน ความภูมิใจในความเป็นชาวล้านนา กอปรกับวิถีวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้ความเชื่อ ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงส่งผลมาถึงคนในปัจจุบัน

บทสรุป

การสร้างอัตลักษณ์ชุมชนชาวพุทธล้านนาภาคเหนือ โดยยึดหลักสอดคล้องกับความศรัทธาในพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อชุมชนชาวพุทธล้านนาภาคเหนือ กล่าวได้ว่าเป็นความเชื่ออย่างมีเหตุผลของบุคคลที่มีต่อศาสนาพุทธ ซึ่งอาจจะมากน้อยแตกต่างกันไป อันนำไปสู่การปฏิบัติตนเพื่อทำความดี ในที่นี้จึงสามารถให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับ “ความศรัทธาหรือความเชื่อทางพุทธศาสนา” ซึ่งจะมีลักษณะที่สามารถบ่งชี้ได้จากการเป็นผู้ที่มีความเชื่อในพระพุทธเจ้า เป็นความมั่นใจในฐานะที่ท่านเป็นบุคคลต้นแบบที่ยืนยันถึงความสามารถของมนุษย์ว่า เป็นผู้ที่มีสติปัญญา ความสามารถที่จะฝึกหรือพัฒนาให้บรรลุผลได้ สามารถหยั่งรู้อุหลักธรรม บรรลุความหลุดพ้นเป็นอิสระ ไรทุกข์ ลอยเหนือโลกธรรมและมีความดีเลิศสูงสุดที่แม่เทพเจ้าและพรหมก็เคารพบูชา นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในพระธรรม มีความมั่นใจในความจริงที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้ว่าเป็นสิ่งที่พระองค์ได้ค้นพบ ปฏิบัติเห็นผล ประจักษ์กับตนเองแล้วจึงนำมาประกาศเปิดเผยไว้ ซึ่งธรรมะนั้นเป็นกฎแห่งธรรมชาติ เป็นกลางและเที่ยงธรรมต่อทุกคน ผู้ใคร่จักพัฒนาตนเองให้มีสติปัญญา นำความรู้ทางธรรมหรือความจริงนี้มาใช้ประโยชน์ต่อสิ่งทั้งหลายด้วยความรู้เท่าทันสภาพความเป็นจริงก็จะแก้ปัญหาได้ดีที่สุดและมีชีวิตดีที่สุดในอนาคตกาล นอกจากนี้ยังมีความเชื่อในพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้สละบ้านเรือนมาบวชในพุทธศาสนา ได้ศึกษาและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพระสงฆ์นั้นจะแสดงออกมาในลักษณะของความมั่นใจในกลุ่มบุคคลที่มีธรรมเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตและเป็นผู้มีจิตใจห่างจากทุกข์แม้จะมีพัฒนาการทางจิตปัญญาในระดับต่างกันก็ตาม แต่ก็อยู่ร่วมกันได้ด้วยดีพร้อมกับการรู้ธรรมและปฏิบัติธรรม ทั้งนี้ ความเชื่อในพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์ หรือเรียกว่าพระรัตนตรัยอันเป็นหัวใจสำคัญของพุทธศาสนา เป็นความเชื่อที่มีเหตุและผล รวมทั้งต้องมีปัญญากำกับไว้อยู่เสมอ

องค์ความรู้ใหม่

ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาของชุมชนชาวพุทธล้านนาภาคเหนือที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ประกอบด้วยความเชื่อในเรื่องของกรรม ความเชื่อในกฎแห่งกรรมที่เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง และผลของกรรมจะทำให้เกิดวิบากกรรม เชื่อว่าพระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยสติปัญญาของพระองค์เอง รวมถึงความเชื่อที่ว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรมเพราะสัตว์มีกรรมเป็นของตน หลักความเชื่อส่วนใหญ่จะมีปัญญาเป็นตัวกำกับจึงสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งในภพปัจจุบันและในภพหน้า ถือเป็นหัวใจหลักทางความเชื่อของคนในชุมชนชาวพุทธล้านนาประโยชน์ของความศรัทธาทำให้ชุมชนชาวพุทธล้านนาใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท มุ่งพากันสร้างกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความเชื่อความศรัทธานั้นๆ ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีในรูปแบบของประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ เช่น การมีความเชื่อในพระพุทธเจ้าจึงสร้างกิจกรรมผ่านประเพณีที่สำคัญ เช่น ประเพณีปอยส่างลอง ซึ่งเป็นการบวชสามเณรที่เชื่อว่าเป็นหน่อเนื้อของสมณะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมอัตลักษณ์ของชุมชนชาวพุทธล้านนาผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่น ถือเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่จะต้องช่วยกันอนุรักษ์เพื่อให้ชาติของตนเองมีวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองเป็นที่ยอมรับของต่างชาติ เพราะชาติที่มีวัฒนธรรมย่อมแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาตินั้นด้วยการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของตน ซึ่งปฏิบัติได้ดังนี้ 1) การอนุรักษ์และส่งเสริมทางด้านจิตใจ ปัญหาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับคตินิยม เนติธรรม วัตรธรรม และสัทธรรม ควรที่จะส่งเสริมให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป 2) การอนุรักษ์และส่งเสริมระเบียบประเพณี ทำประเพณีประจำชาติให้มีความหมายในทางดีงาม ช่วยกันส่งเสริมและปฏิบัติกันอย่างจริงจัง 3) การอนุรักษ์และส่งเสริมทางวรรณกรรม ทำวรรณกรรมให้สูงค่า มีความไพเราะกินใจ อำนวยประโยชน์

ในด้านวัฒนธรรมแก่ผู้อ่านโดยสร้างวรรณกรรมให้มีคติธรรม เนติธรรม วัตถุประสงค์ และสทธรรม แฝงอยู่ด้วยจะทำให้เป็นวรรณกรรมที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง และ 4) การอนุรักษ์และส่งเสริมทางศิลปกรรม ทำศิลปกรรมให้มีความหมายทางคติธรรม เนติธรรม วัตถุประสงค์ และสทธรรม จะทำให้ศิลปกรรมมีค่าสูงทางศิลปะรวมถึงการสอนให้ผู้ดูเห็นคุณค่า ซึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการส่งเสริมวัฒนธรรมจะสามารถดำรงความเป็นชาติไว้ได้ สามารถสร้างความกลมเกลียวภายในชาติได้ ก่อให้เกิดความสามัคคีภายในชาติ

บรรณานุกรม

- ทิตกร สอนภาษา. “ภาษาไทย ชัดใจปุ้ : เอกลักษณ์-อัตลักษณ์”. *คมชัดลึก City life*. ฉบับที่ 445. (23 มิ.ย. 2551).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 11, 25. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2525). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: เฉลิมชาญการพิมพ์.
- ยศ สันตสมบัติ (2545). *สิทธิชุมชนพัฒนาการและการปรับกระบวนการทัศน์ทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- วันดี สันติวุฒิเมธี. (2545). กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ชายแดนไทย-พม่า กรณีศึกษา: หมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*.
- สวัสดิ์ พินิจจันทร์. (2537). *คติธรรม*. กรุงเทพฯ: กองวัฒนธรรม กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุพัตรา สุภาพ. (2525). *สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2538). *พุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม แห่งชาติ พ.ศ. (2545 -2549)*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฒโน). (2538). *ความจริงที่ต้องเข้าใจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์. (2536). *ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. (2548). *ประวัติศาสตร์เพื่อชุมชน : ทิศทางใหม่ของการศึกษาประวัติศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อานนท์ อาภาภิรม. (2515). *มนุษย์กับสังคม : สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ.

การสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต

Buddha's Method System to Support Students Good Civic
the Faculty of Education.

พระพิทักษ์ บุญทอง

Phra Pituk Boonthong

สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

The Social Studies section of Mahachulalongkornrajavidyalaya

E-mail: pituk.boom2564@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 20 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 8 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

การที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้นั้น พลเมืองในประเทศต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองหากเราทุกคนทำหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี ความเป็นพลเมืองดีของนิสิต คือ ผู้ที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องทำได้อย่างครบถ้วน สอดคล้องกับหลักธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่ได้กำหนดไว้ มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไม่ล่องละเมียดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ถือได้ว่าพลเมืองเป็นส่วนสำคัญของสังคม ได้แก่ (1) ให้ทราบถึงบรรทัดฐานของสังคม (2) รู้จักการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น (3) ต้องเคารพกฎหมาย มีระเบียบวินัย ตามที่สังคมได้วางไว้ (4) ปรับทัศนคติและค่านิยมที่ดีในสังคม และยังต้องมีลักษณะของความเป็นพลเมืองดีเพื่อพัฒนาสังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า เชื่อว่าคุณภาพความเป็นพลเมืองดีของนิสิตจะเจริญก้าวหน้าไปทางดีขึ้นอย่างแน่นอน จึงนำหลักการพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมให้นิสิตเรียนรู้หลักตามพระพุทธศาสนามาบูรณาการมี 4 ประการ คือ (1) สันติสนา ในการอบรมสั่งสอนธรรมะของพระองค์จะชี้แจงให้ผู้ฟังอย่างเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน เห็นจริง (2) สมาปทา พระองค์จะอธิบายให้ผู้ฟังเห็นว่าเรื่องที่พูดถึงนั้นเป็นความจริง (3) สมุตเตชนา พระองค์จะใช้วิธีปลุกเร้าใจให้ผู้ฟังศีกคัก กระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ และ (4) สัมปหังสนา ในการบรรยายธรรมะ พระองค์จะสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ดังนั้น จะพัฒนาให้เกิดความมั่นคง สิ่งสำคัญอันดับแรกที่พัฒนาก่อน คือ คุณภาพของพลเมืองดี ต้องรู้จักสิทธิหน้าที่ของตน เคารพสิทธิของผู้อื่น จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การเป็นคนดีตามหลักธรรมของศาสนา และสังคมต้องการพลเมืองดีเพื่อที่จะสามารถนำพาความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมและประเทศชาติได้อย่างมั่นคง เราควรเริ่มต้นจากการปลูกฝังให้เด็กได้รู้จักหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี โดยปลูกจิตสำนึกผ่านการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต

คำสำคัญ : การสอนพุทธวิธี, พลเมืองดี, นิสิต

Abstract

On the condition as nation development so population in country must be known them well on duty. Therefore, good civil student means who do all thing completely

concern with Dhamma principal culture traditional as set too. They must be active persons the participate with all cases and do not break rule on other people social as follow:- (1) they should to know social norm (2) they should to know symbiosis in social (3) they must be obeying law and discipline as set (4) they should adjust their attitude and good social character for advantage and development as surely. Therefore, the principles of Buddhist methods are used to encourage students to learn the principles of Buddhism to be integrated. There are 4 aspects as follow:- (1) Elucidation and verification, by cultivate them to be clear for all things (2) incitement to take upon oneself; Inspiration towards the Goal, as Buddha explain them to know the truth (3) urging; encouragement; animation; Filling with enthusiasm, as Buddha motivate them to creation practice until successful (4) Gladdening; exhilaration; Filling with delight and joy for Dhamma explain as Buddha kindness for all learners.

So that, we are going to develop for permanent the first of all means good civil quality must be know their duty respect other right and loyalty for nation religion and king. Therefore, the person who good practice for religion and social wanted them too. They were been good and bring civilization to social nation by permanently. So that, we be starting from the good beginning by cultivating them according to Buddha method for good governance civil.

Keyword: Buddha's Method, Good Civic, Students.

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทยมาช้านานนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงสามารถพูดได้ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจของคนไทยรวมไปถึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนและสังคมในอดีต โดยพระพุทธศาสนาได้ฝังลึกแผ่ขยายลงไปแทบทุกด้านของสังคมไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมไทยทุกด้าน ท่ามกลางกระแสเปลี่ยนแปลงนั้น โดยมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน มีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมุ่งให้ผู้เรียน รักการเรียนรู้ รู้คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างมีเหตุผล และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต จุดมุ่งหมาย 5 ประการ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จุดหมายนี้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะ การคิด วิเคราะห์ จากประสบการณ์เพื่ออยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุขได้

จากเหตุผลและสภาพปัญหาของสังคมไทยปัจจุบันเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ประชาชนขาดจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนตามพุทธวิธีของ มีหลักการสอนอันเป็นระบบ การดำเนินชีวิตที่ดีงาม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอันหมายถึงคุณภาพของ “ความเป็นพลเมืองดี” ของคนไทยให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์และพัฒนา นิสิตสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

พุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า

วิธีสอนของพระพุทธเจ้า มีหลายแบบหลายอย่างที่น่าสังเกตหรือพบบ่อยคงจะได้แก่วิธีการต่อไปนี้

1. แบบสากัจฉา หรือสนทนา หมายถึง วิธีนี้น่าจะเป็นวิธีที่ทรงใช้บ่อย ไม่น้อยกว่าวิธีใดๆ โดยเฉพาะในเมื่อผู้มาเฝ้าหรือทรงพบนั้น ยังไม่ได้เลื่อมใสศรัทธาในพระศาสนา ยังไม่รู้ ไม่เข้าใจหลักธรรมในการสนทนา พระพุทธเจ้ามักจะทรงเป็นฝ่ายถาม นำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมและความเลื่อมใสศรัทธาในที่สุด แม้ในหมู่พระสาวก พระองค์ก็ทรงใช้วิธีนี้ไม่น้อยและทรงส่งเสริมให้สาวกสนทนาธรรมกัน อย่างในมงคลสูตรว่า “กาเลน ธมมสากัจฉา เอตมมกฺขมุตตม-การสนทนาธรรมตามกาล เป็นมงคลอันอุดม” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), [ออนไลน์])

2. แบบบรรยาย หมายถึง กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการเตรียมเนื้อหาสาระการบรรยาย คือ การแสดงธรรม บอกเล่า อธิบายเนื้อหาสาระหรือสิ่งที่ต้องการสอน ส่วนมากเป็นผู้มีพื้นความรู้ความเข้าใจกับความเลื่อมใสศรัทธาอยู่แล้วมาฟัง

3. แบบตอบปัญหา หมายถึง ผู้ที่ถามปัญหานั้นนอกจากผู้ที่มีความสงสัยข้องใจในข้อธรรมต่างๆ แล้ว โดยมากเป็นผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่น บ้างก็มาถามเพื่อต้องการรู้คำสอนทางฝ่ายพระพุทธศาสนา หรือเทียบเคียงกับคำสอนในลัทธิของตน พระพุทธองค์ทรงสอนให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหาและใช้วิธีตอบให้เหมาะสม ในสังคีตสูตร (ที.ปา. (ไทย) 11/255) ท่านแยกประเภทปัญหาไว้ตามลักษณะวิธีตอบเป็น 4 อย่าง คือ:

1) **เอกัสมพยากรณียปัญหา** ปัญหาที่พึงตอบตรงไปตรงมาตายตัว พระอรุณกถาจารย์ยกตัวอย่าง เช่น ถามว่า “จักขุเป็นอนิจจังหรือ” พึงตอบตรงไปได้ทีเดียวว่า “ถูกแล้ว”

2) **ปฏิปุจฉापยากรณียปัญหา** ปัญหาที่พึงย้อนถามแล้วจึงแก้ ท่านยกตัวอย่าง เช่น เขาถามว่า “โสตะก็เหมือนจักขุหรือ” พึงย้อนถามก่อนว่า “ที่ถามนั้นหมายถึงแง่ใด” ถ้าเขาว่า “ในแง่เป็นเครื่องมองเห็น” พึงตอบว่า “ไม่เหมือน” ถ้าเขาว่า “ในแง่เป็นอนิจจัง” จึงควรตอบรับว่า “เหมือน”

3) **วิภังชพยากรณียปัญหา** ปัญหาที่จะต้องแยกแยะตอบ เช่น เมื่อเขาถามว่า “สิ่งที่เป็นอนิจจังได้แก่ จักขุใช่ไหม?” พึงจำแนกความออกแยกแยะ ตอบว่า “ไม่เฉพาะจักขุเท่านั้น ถึงโสตะ ฆานะ ฯลฯ ก็เป็นอนิจจัง” หรือปัญหาว่า “พระตถาคตตรัสว่าจาซึ่งไม่เป็นที่รักที่ชอบใจของคนอื่นไหม?” ก็ต้องแยกตอบตามหลักการตรัสว่าจา 6 หรือปัญหาว่าพระพุทธเจ้าทรงติเตียนบะทั้งหมดจริงหรือ” (อง.ทสก. (ไทย) 24/94) ก็ต้องแยกตอบว่าชนิดใดติเตียนชนิดใดไม่ติเตียนดังนี้ เป็นต้น

4) **รูปนียปัญหา** ปัญหาที่พึงยับยั้งเสีย ได้แก่ ปัญหาที่ถามนอกเรื่อง ไร้ประโยชน์ อันจักเป็นเหตุให้เขว ยึดเยื้อ สิ้นเปลืองเวลาเปล่า พึงยับยั้งเสีย แล้วชักนำผู้ถามกลับเข้าสู่แนวหรือเรื่องที่ประสงค์ต่อไปท่านยกตัวอย่าง เมื่อถามว่า “ชีวะอันใด สรีระก็อันนั้นหรือ ?” อย่างเป็นคำถามประเภทแก่งความจริง ซึ่งถึงอธิบายอย่างไรผู้ถามก็ไม่อาจเข้าใจหรือพบข้อยุติ เพราะไม่อยู่ในฐานะที่เขาจะเข้าใจได้ พิสูจน์ไม่ได้ ทั้งไม่เกิดประโยชน์อะไรแก่เขาด้วย นอกจากนี้ ท่านยังสอนให้คำนึงถึงเหตุแห่งการถามปัญหาด้วย

ในเรื่องนี้ พระสารีบุตรอัครสาวก เคยแสดงเหตุแห่งการถามปัญหาไว้ว่า “บุคคลผู้ใดผู้หนึ่ง ย่อมถามปัญหาแก่ผู้อื่นด้วยเหตุ 5 อย่าง อย่างไม่อย่างหนึ่งหรือทั้ง 5 อย่าง คือ -

- 1) บางคน ย่อมถามปัญหาเพราะความงี่เงา เพราะความไม่เข้าใจ
- 2) บางคน มีความปรารถนาลามก เกิดความอยากได้ จึงถามปัญหา
- 3) บางคน ย่อมถามปัญหา ด้วยต้องการอวดเด่นข่มเขา
- 4) บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยประสงค์จะรู้

5) บางคน ย่อมถามปัญหาด้วยความดำริว่า เมื่อเราถามแล้ว ถ้าเขาตอบได้ถูกต้องก็เป็นการดี แต่ถ้าเราถามแล้ว เขาตอบไม่ถูกต้อง เราจะได้ช่วยแก้ไขเขาโดยถูกต้อง” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/165)

ในการตอบปัญหา นอกจากรู้วิธีตอบแล้ว ถ้าได้รู้ซึ่งถึงจิตใจของผู้ถามด้วยว่า เขาถามด้วยความประสงค์อย่างไร ก็จะสามารถกล่าวแก้ได้เหมาะแก่การและตอบปัญหาได้ตรงจุดทำให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้น

4. แบบวางกฎข้อบังคับ เมื่อเกิดเรื่องมีภิกษุกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นเป็นครั้งแรก พระสงฆ์หรือประชาชนเล่าลือโพนทะนาตีเตียนกันอยู่ มีผู้นำความมาราบทูลพระพุทธเจ้า พระองค์ก็จะทรงเรียกประชุมสงฆ์ สอบถามพระภิกษุผู้กระทำความผิด เมื่อเจ้าตัวรับได้ความเป็นสัตย์จริงแล้วก็จะทรงตำหนิ ชี้แจงผลเสียหายที่เกิดแก่ส่วนรวม พรรณนาผลร้ายของความประพฤติไม่ดี และคุณประโยชน์ของความประพฤติที่ดีงามแล้วทรงแสดงธรรมกถาที่สมควรเหมาะสมกับเรื่องนั้น

จากนั้นจะตรัสให้สงฆ์ทราบว่าจะทรงบัญญัติสิกขาบท โดยทรงแถลงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติให้ทราบแล้วทรงบัญญัติสิกขาบทข้อนั้นๆ ไว้ โดยความเห็นชอบพร้อมกันของสงฆ์ในท่ามกลางสงฆ์ และโดยความรับทราบร่วมกันของสงฆ์ ในการสอนแบบนี้ พึงสังเกตว่าพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบท โดยความเห็นชอบของสงฆ์ ซึ่งบาลีใช้คำว่า “สงฆสมุญฺหุตาย” แปลว่า “เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์” ท่านอธิบายความหมายว่า “ทรงบัญญัติโดยชี้แจงให้เห็นแล้วว่าถ้าไม่รับจะเกิดผลเสียอย่างไร เมื่อรับจะมีผลดีอย่างไร” จนสงฆ์รับคำของพระองค์ว่า “ดีแล้วไม่ทรงบังคับเอาโดยพลการ” (วินย.อ. (ไทย) 1/262)

สรุป การสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิตเป็นการสอนพระองค์จะทรงพิจารณาเนื้อหาที่จะสอนก่อน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจธรรมคำสอนได้อย่างชัดเจนโดยเรียงจากเรื่องง่าย จากเรื่องที่รู้อยู่แล้วไปสู่เรื่องที่ลุ่มลึกต่อไป โดยใช้เหตุผลที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้และยังเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนอีกด้วย ต่อจากนั้นพระพุทธองค์ทรงทรงพิจารณาผู้เรียน เพื่อการแสดงธรรมให้เป็นที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนจะรับรู้และเข้าใจ ซึ่งพระองค์ทรงเล็งเห็นถึงความแตกต่างของผู้เรียนก่อนที่จะเข้าสู่การสอนนั้นพระองค์ยังสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเพื่อชักจูงให้ผู้เรียนมีความสนใจ เช่น เมื่อทรงสนทนากับความช่างก็ทรงเริ่มสนทนาด้วยเรื่องวิธีฝึกช้าง เป็นต้น วิธีการสอนของพระพุทธเจ้านั้นพระพุทธเจ้ามีวิธีการสอนอยู่ 4 แบบ คือ สอนแบบสากัจฉา หรือสนทนา สอนแบบบรรยาย สอนแบบตอบปัญหา และสอนแบบวางกฎข้อบังคับ อีกทั้งยังยึดถือหลักการสร้างความสุขในชีวิต โดยการดับหรือระงับที่ต้นเหตุ คือ ความทุกข์

หน้าที่พลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา

ผู้เรียนนับว่าพลเมืองมีคุณค่ามีความสำคัญมาก เพราะผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกอบรมสั่งสอนจนสามารถนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองและสังคมได้

หน้าที่ของพลเมืองดี (พระอัครเดช ญาณเตโช, [ออนไลน์])

- พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองได้ครบถ้วน ทั้งกิจที่ต้องทำและกิจที่ควรทำ

- หน้าที่ หมายถึง กิจที่ต้องทำหรือควรทำ เป็นสิ่งที่กำหนดให้ทำ หรือห้ามมิให้กระทำ ถ้าทำก็จะก่อให้เกิดผลดี เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว หรือสังคมส่วนรวม
- จริยธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนเสียหาย
- คุณธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น
- ศีลธรรม หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนเสียหาย พร้อมกันนั้นก็สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นด้วย

คุณธรรมของการเป็นพลเมืองดี

1. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม คือ การนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมให้มากกว่าประโยชน์ส่วนตน
2. การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ คือ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยความเรียบร้อย รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และการปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับ ของสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
3. รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน เคารพในมติของเสียงส่วนมาก คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมร่วมกัน และมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง
4. ความซื่อสัตย์สุจริต คือ การรู้จักประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายยามจำเป็น ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง
5. ความสามัคคี คือ การร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในสังคม ในการทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จในกิจกรรมนั้นๆ
6. ความละเอียดและเกรงกลัวในการกระทำชั่ว คือ การยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรม จากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา
7. ความกล้าหาญและเชื่อมั่นในตนเอง คือ เป็นแรงบันดาลใจแก่เพื่อน เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตนเอง มีสังคมอุดมการณ์หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาาร่วมกันโดยการใช้เหตุผลในการคิด วิเคราะห์ และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น
8. การส่งเสริมให้คนดีปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ คือ การเคารพ กฎระเบียบของสังคม

สรุป หน้าที่พลเมืองตามแนวทางพุทธศาสนา คือการพัฒนาทักษะทั้งคุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนิสิต เพื่อเป็นประโยชน์แก่นิสิต และสังคมในปัจจุบัน รวมถึงการสร้างพื้นฐานการเป็นพลเมืองดีของมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปสู่การเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและพลเมืองดีของโลกต่อไป

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต

การพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดีมีวัฒนธรรมและอยู่ในสังคมประชาธิปไตย การส่งเสริมประชาธิปไตยที่ดีจะต้องจัดให้สถานศึกษาทุกแห่งให้ บรรลุจุดมุ่งหมายที่สังคมต้องการ โดยเน้นการประพฤติปฏิบัติที่จะนำไปใช้ในครอบครัวอันเป็นรากฐานในสังคม ประชาธิปไตยในระดับที่กว้างขึ้น เช่น การฝึกความเป็นระเบียบ ความมีวินัย การรักษาความสะอาดของร่างกายการประพฤติปฏิบัติในสังคม การรู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และส่งเสริมทักษะการคิด ดังนั้น ครูทุกคนจะต้องถือเป็นหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างแท้จริงทำได้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (255: 6-7) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

- 1) การเล่นเกมและการสังเกตการเล่นตามกฎกติกา
- 2) การฟังนิทานและร่วมแสดงความคิดเห็น
- 3) แสดงบทบาทสมมติและร่วมอภิปราย

4) วาดภาพ เล่าเรื่องจากภาพ เขียนบรรยายโดยเสรีสร้างแผนผังความคิด
 5) จัดนิทรรศการประกวดผลงาน สำรวจสภาพ ปัจจุบันของห้องเรียน โรงเรียน ตลาด ชุมชน
 ท้องถิ่น และประเทศ

6) การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การศึกษาแหล่งเรียนรู้การทำโครงการการศึกษาเอกสาร
 และตอบประเด็นคำถาม

7. การวิพากษ์การวิจารณ์ข่าวสารข้อมูลและการฝึกปฏิบัติฝึกการวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่างๆ
 ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ และคณะ (2554: 101-111) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1) การรับประสบการณ์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับลักษณะประชาธิปไตย
 เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการฟังนิทาน การแสดง บทบาทสมมติ การรับฟังข่าวสาร
 การสนทนา หรือการสัมภาษณ์บุคคลที่มีลักษณะประชาธิปไตย

2) การร่วมวิเคราะห์ โดยจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
 ประสบการณ์ ที่ได้รับทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนกับบุคคลอื่นตลอดจนแสวงหาประสบการณ์
 เพิ่มเติมด้วย การสอบถามสัมภาษณ์บุคคลรอบตัว และการอภิปรายร่วมกับเพื่อนหรือครูผู้สอน

3) การคิดตัดสินใจ โดยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้รับจากชั้นรับประสบการณ์ และชั้นร่วม
 วิเคราะห์มาใช้ในการตัดสินใจเลือกการแสดงลักษณะประชาธิปไตย โดยผู้เรียนจะเลือกตัดสินใจ
 เลียนแบบและแสดงพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับตนเอง

4) การสร้างนิสัย โดยจัดให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ที่ตนได้ยอมรับไว้แล้วมาปฏิบัติอย่าง
 สม่าเสมอจนกลายเป็นนิสัยในที่สุด ซึ่งอาศัยหลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติโดยการเรียนรู้ได้ลงมือปฏิบัติ
 ลักษณะประชาธิปไตยด้วยตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดการเชื่อมโยง
 ประสบการณ์ที่ปฏิบัติในโรงเรียนกับชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้ต้องมีการกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อปลูกกระแสของสังคมให้ร่วมกันให้
 ความสำคัญ และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และต้องมองไปให้ไกลกว่าการสร้าง Active citizen แต่ต้อง
 สร้างไปถึง Responsible Citizen โดยต้องวางรากฐานของเยาวชนในฐานะที่เป็น Sovereign Citizen
 ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 ตัวแบบการพัฒนาเยาวชนผ่านการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี
 ที่มา: เลิศพร อุดมพงษ์, [ออนไลน์]

จากการศึกษาระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดี ข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทบาทของครูผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้การใช้กระบวนการกลุ่มทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ทีม และให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนชี้แนะกิจกรรมเรียนรู้ นั้น เพื่อส่งเสริมคุณความพลเมืองดีของนิสิต (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) ประกอบด้วย

1) ด้านคุณธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์ หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวม การประพฤติตนเป็นผู้มีคุณธรรมปฏิบัติได้

2) ด้านสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมแสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกัน มีการประสานประโยชน์ของหน่วยงานและองค์กรร่วมกันให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด และ

3) ด้านปัญญาธรรม เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออก ในด้านของผู้ใช้สติปัญญาใช้เหตุผล และความถูกต้อง ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยผู้เขียนสามารถสรุปเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ประชาธิปไตยของครูผู้สอนได้ดังนี้

1. ชั้นเตรียมการ

1) การเตรียมตัวครู ครูต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยการเข้าอบรมสัมมนาอย่างหลากหลายใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลักการประชาธิปไตยในสถานศึกษาให้สอดคล้องตามนโยบายปฏิรูปการศึกษานั้น

2) การเตรียมแหล่งเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นแหล่งประเภทภายใน (วัสดุและสถานที่) อาทิ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนศูนย์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ศูนย์ปฏิบัติการ และประเภทภายนอก (บุคคล) อาทิ แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ประชาชนชาวบ้าน ศูนย์การเลือกตั้ง เป็นต้น

3) เตรียมนำเสนอ เพื่อการเผยแพร่ในระดับ ห้องเรียน ระดับโรงเรียน ระดับชุมชน / เครือข่ายองค์กร รัฐและเอกชนภายนอก

2. ชั้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง

1) การเตรียมการจัดการเรียนรู้เป็นภารกิจ ที่สำคัญที่สุดที่ครูจะต้องดำเนินการเพื่อให้มีความพร้อม สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้าน ความรู้ ทักษะ และเจตคติ

2) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสวงหา ความรู้ด้วยตนเองที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งทุกระดับ อาจทำในลักษณะชมรมหรือทำในลักษณะการจัดนิทรรศการ

3. ชั้นประเมินผล

การประเมินผล เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่เป็นตัวชี้วัดว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตย จะบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่อย่างไร เป็นการประเมิน ผลตามสภาพจริง เจิงประจักษ์ เน้นลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้การประเมินจะต้องมีส่วนร่วมประเมินอย่างหลากหลาย ประกอบด้วยครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นำ/ตัวแทนองค์กรเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น

ภาพที่ 2 ระบบการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต

บทสรุป

การสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิต โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นการฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง กล่าวการแสดงความคิดเห็น ภายใต้การแนะนำชี้ชวน ชักจูง สร้างแรงจูงใจในการรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนตามพุทธวิธีเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของนิสิตนั้นเป็นเรื่องที่ดี

ผู้วิจัยจึงได้นำหลักแนวคิดนี้ไปบูรณาการในการสอนนิสิตในระดับอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดีโดยผู้สอนได้เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็น และพอใจการรับฟังความคิดเห็นจากนิสิต หรือสังคม ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ดังนั้น นิสิตผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ทั้งทางด้านบริหารจัดการกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในห้องเรียน และสังคม เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ปฏิบัติหน้าที่การจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นแนวทางการพัฒนาตนเอง ฉะนั้นความเป็นพลเมืองดีจึงสามารถผสมผสานระหว่างแนวคิดในสังคมปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นการสอนที่น่าสนใจทั้งผู้สอนและผู้เรียนมีความสุขในการแสวงหาการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในสังคมยุคใหม่

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- เลิศพร อุดมพงษ์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M8_272.. [19 กุมภาพันธ์ 2566].
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2560). *ความสำคัญของพระพุทธศาสนาประจำชาติ*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนา กองศาสนศึกษา กรมการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://pol.mcu.ac.th/?p=1265>. [19 กุมภาพันธ์ 2566].

_____. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการสอนของพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ปริ้นท์กรุ๊ป.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกแปลฉบับภาษาไทย 45 เล่ม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศศิธร อมรินทร์แสงเพ็ญ และคณะ. (2554). การวิเคราะห์องค์ประกอบและการพัฒนาลักษณะประชาธิปไตยของเด็กปฐมวัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สัปดาห์*. 17(2): 101-111.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.sobkroo.com/article/detail.asp?id=1145>. [19 กุมภาพันธ์ 2566].

แนวทางการสอนตามหลักปัญญา 3

Teaching Method According to the Three Wisdoms.

พระยุง ชยานนุโท (ชวน)

Phra Nhoung Jayanando (Chhoun)

นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Ed.D. Student, Doctor of Education in Teaching Social Studies

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: prayung51@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received): 27 กุมภาพันธ์ 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised): 12 เมษายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 พฤษภาคม 2566

บทคัดย่อ

มนุษย์ต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต ให้ปราศจากความทุกข์มากที่สุด ให้สามารถอยู่รอดอย่างสง่างาม มีความสุข มีความเข้าใจในเหตุผล รู้ดีชั่ว รู้คิด รู้วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการสิ่งใดเป็นประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ การเรียนรู้เป็นความหมายอย่างหนึ่งของการศึกษาที่จะฝึกตัวเอง พัฒนาชีวิตตนเอง ให้มีความสามารถในการดำรงอยู่ได้อย่างดีในสังคม ซึ่งชีวิตของมนุษย์นั้นโดยปกติจะสัมพันธ์กับโลกใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านพฤติกรรม ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น (2) ด้านจิตใจ ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น และ (3) ด้านปัญญา ได้แก่ การพิจารณาเรื่องราวต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต เพื่อให้สามารถแยกแยะระหว่างเรื่องดีและไม่ดี

คำสำคัญ : แนวทางการสอน, หลักปัญญา 3

Abstract

Human beings rely on wisdom as a means of living to be free from suffering as much as possible, to be able to survive gracefully, happiness, understanding of reason, knowing good and bad, knowing thoughts, ruling and know how to manage What is beneficial and what is not? Learning is one of the meanings of education to train yourself to develop your own life to have the ability to live well in society. Which human life is usually related to the world in 3 aspects: (1) Behavioral aspects, including good interactions with others, (2) Mental aspects, including compassionate relationships with others, and (3) Intellectual aspects, including rationalizing things that have been passed through both good stories and bad stories.

Keywords: Teaching Method, the Three Wisdoms.

บทนำ

ปัญญาเป็นองค์ประกอบหรือคุณสมบัติสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในยุคโซเซียลมีเดียแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ได้นำพามนุษย์ก้าวสู่สังคมดิจิทัล เพื่อเข้าถึงโลกออนไลน์ที่คอยอำนวยความสะดวกทั้งส่วนตัวและธุรกิจ มนุษย์จึงมีชีวิตอยู่ในโลกแห่งการเร่งรีบกับหน้าที่การงานจึงตกเป็นเหยื่อต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัว เพราะขาดการพัฒนาปัญญาในการคิดวิจรรณญาณที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางปัญญาต่อการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสของมนุษย์ พระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ล้วนมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้เพื่อสร้างปัญญาให้เป็นเครื่องมือสำคัญในทุกกระบวนการแห่งความเป็นไปของชีวิต นำพาชีวิตมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดตามคำสอนในพระพุทธศาสนานั้นคือ “พระนิพพาน” การตรัสรู้ธรรมด้วยปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ทรงเป็นแบบอย่างและเป็นการประกาศศักยภาพอันยิ่งใหญ่ของมนุษย์ในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาปัญญาสูงสุดให้กับชีวิต ธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้มีมากมาย แต่ทรงสั่งสอนในเรื่องความทุกข์และหลักธรรมสร้างปัญญาเพื่อความดับทุกข์ของชีวิตเท่านั้น ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ปัญญา โลกสมิ ปชโชโต” หมายถึง ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก และพุทธโอวาทที่ทรงประกาศตลอด 45 ปีนั้น ย่อลงในปัจฉิมโอวาทเพียงบทเดียว คือ ความไม่ประมาท ให้มีสติสัมปชัญญะและมีปัญญาเฉลียวฉลาดในการดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางโลกไร้พรมแดนที่เปลี่ยนแปลงไม่เคยหยุดนิ่งแม้ชั่วขณะ

พระพุทธเจ้ามักจะสอนให้พิจารณาหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา และได้พยายามปรับเปลี่ยนแนวคิดที่เข้าข่ายถูกศักยภาพความเป็นมนุษย์และย่ำยีคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้ เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม จุดที่เน้นมากก็คือ ความเชื่อเชื่อมั่นในการพัฒนาตามศักยภาพความเป็นมนุษย์คำว่า ศักยภาพ ดังกล่าว สื่อถึงสมรรถนะของมนุษย์ว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง การลงมือทำ จึงเป็นสิ่งที่สื่อถึงศักยภาพของมนุษย์และแน่นอนว่า สิ่งที่เป็นเกณฑ์ชี้วัดความมีศักดิ์ศรีของมนุษย์ได้ดีที่สุด ก็คือพฤติกรรมการกระทำ ด้วยคุณสมบัติของปัญญาเปรียบได้กับแสงสว่างส่องทางชี้บอกทางให้แก่บุคคล ซึ่งบุคคลควรได้รับการพัฒนาจนเกิดความรู้รู้ตัวรู้ชั่ว รู้เหตุรู้ผล รู้คิดรู้พิจารณา รู้ตามความเป็นจริง ผู้ที่บรรลุเป้าหมายในทางพระพุทธศาสนาที่ท่านเรียกว่า บุคคลที่พัฒนาตนแล้ว หรือมีตนอันพัฒนาแล้ว มีตนอันฝึกแล้ว ผู้มีปัญญาย่อมมีวิถีทางดำเนินชีวิตที่ดีที่ถูกต้อง เป็นผู้พร้อมจะรับฟังคำสั่งสอนแนะนำ จากผู้อื่นเพราะผู้รู้เป็นผู้ที่ไม่โอ้อวด ไม่มีมารยา เป็นคนตรง ผู้มีปัญญาเปรียบดังผู้มีรัตนะ เพราะปัญญามีคุณค่าที่ประเสริฐอย่างยิ่งเปรียบเหมือนผู้มีทรัพย์อยู่ภายในที่ไม่มีผู้ใดสามารถขโมยหรือช่วงชิงไปได้

ความหมาย ความสำคัญ และองค์ประกอบของปัญญา

ศักยภาพด้านความคิดหรือปัญญาของมนุษย์นับว่า เป็นศักยภาพที่ยิ่งใหญ่ของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์สามารถมีอำนาจเหนือสิ่งอื่นในโลกได้เพราะแท้ที่จริงแล้ว ความคิด คือ พลังงานสูงส่งที่สุดที่มนุษย์รู้จัก ด้วยพลังความคิดนี้เอง ที่ทำให้มนุษย์สามารถสกัดผลของความกลัวที่ตกทอดกันมาเป็นระยะชั่วอายุคน โดยอาศัย ความเห็นชอบด้วยตนเองจึงทำให้เราค้นพบว่า ความกลัว คือ สาเหตุสำคัญที่สุดของการพัฒนาตนเองให้พ้นจากปัญหาต่างๆ คนที่สามารถเอาชนะความกลัวจึงสามารถบรรลุความสำเร็จได้ แม้จะมีปัญหาอุปสรรคมาขวางกั้นอยู่ก็ตาม ปัญญาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของจิตวิญญาน คำว่า ปัญญา คือ ความรู้ทั่ว ปรีชาหยั่งรู้เหตุผลความรู้เข้าใจที่ชัดเจน ความสามารถในการแยกแยะ ดี ชั่ว คุณ โทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ เป็นต้น และรู้ที่จะจัดแจง จัดสรร จัดการความรอบรู้ในกองสังขาร มองเห็นตามความเป็นจริง เมื่อสรุปลงแล้ว ปัญญาที่แท้จริงในพระพุทธศาสนานั้นมี 4 นัย ที่สำคัญที่ต้องรู้จัก คือ

1) ปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ในเรื่องของเหตุและผลของสิ่งนั้นๆ ซึ่งในที่นี้หมายถึง รู้ถึงโครงสร้าง รู้ถึงองค์ประกอบ รู้ที่มาที่ไป รู้เหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) ปัญญาที่รู้ถึงคุณค่าและความหมายของสิ่งนั้นๆ ทั้งในส่วนที่เป็นคุณ โทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ที่มีต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม

3) ปัญญาที่รู้จักเข้าไปทำหน้าที่จัดแจงจัดสรรจัดการหรือเข้าไปทำหน้าที่และเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง

4) ปัญญาที่รู้เท่าทันความเป็นจริงในกองสังขาร ซึ่งในที่นี้ หมายถึง รู้เท่าทันในความเป็นไตรลักษณ์ (อนิจจัง, ทุกขัง, อนัตตา = ความเปลี่ยนแปลง, ความทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้, ความไม่ใช่ตัวตน) ของสิ่งต่างๆ ที่เป็นของปรุงแต่ง ซึ่งจะมีผลทำให้จิตมีความเป็นอิสระไม่มีความบีบคั้นและไม่เกิดความประมาท ไม่ยึดมั่นถือมั่นแม้ในความรู้นั้นๆ และพร้อมที่จะปรับปรุงความรู้ต่างๆ ให้ดีขึ้นก้าวหน้าขึ้นตลอดเวลา (ที.ปา. 11/228/231)

ฉะนั้น มนุษย์จึงต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต ให้ปราศจากความทุกข์มากที่สุด ให้สามารถอยู่รอดอย่างดีงาม มีความสุข มีความเข้าใจในเหตุผล ดีชั่ว รู้คิด รู้วินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการ สิ่งใดเป็นประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ การเรียนรู้เป็นความหมายหนึ่งของการศึกษา ที่จะฝึกตัวเอง พัฒนาชีวิตตนเอง ให้มีความสามารถที่จะเป็นอยู่ได้อย่างดีซึ่งชีวิตของมนุษย์นั้นโดยปกติจะสัมพันธ์กับโลกใน 3 ด้าน คือ (1) ด้านพฤติกรรม หมายถึงความสัมพันธ์กับผู้คน เพื่อนมนุษย์สรรพสัตว์ด้วยตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ (2) ด้านจิตใจหมายถึง ความสัมพันธ์ในการแสดงออกทางกายและวาจาของตนเองและผู้อื่น สุดท้ายทาง (3) ด้านปัญญา เป็นการแสดงออกทางด้านความเห็น ความเข้าใจ การพิจารณาในเหตุผล ซึ่งจะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ทั้ง 3 ด้านนี้มีผลต่อเราทุกคนในการดำเนินชีวิต หากขาดปัญญาเสียแล้วการเป็นอยู่ที่ต้องสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีองค์ประกอบ 3 ด้านก็อาจจะนำมาซึ่งความทุกข์ที่ไม่สามารถควบคุม สติสัมปชัญญะและอารมณ์ได้ “ปัญญาจะเป็นตัวชี้ นำ บอกทาง ให้แสงสว่างขยายขอบเขต ปรับแก้จิตใจและพฤติกรรม และปลดปล่อยให้หลุดพ้นจากปัญหาหรือทุกข์” เมื่อปัญญาถูกพัฒนาขึ้นจนเห็นแจ้งตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งทั้งปวง (ขั้นบรรลुरुธรรม) จนสามารถคลายจากความยึดมั่นถือมั่นในรูปร่างกายจิตใจนี้ได้อย่างแท้จริงแล้ว ย่อมเข้าถึงความสุขสงบสันติเป็นอิสระจากเครื่องพันธนาการทั้งปวงของโลกจะเข้าถึงความสุขสงบอย่างแท้จริง ด้วยการฝึกอบรมปัญญาให้พัฒนาขึ้นตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

การพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

ศรัทธาในกระบวนการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง ความเชื่อมั่น ความซาบซึ้งด้วยความมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนสามารถพิจารณาเห็นได้ โดยมีเหตุผลว่า จุดหมายหรือเป้าหมายที่อยู่ข้างหน้าเป็นไปได้อย่างจริงและมีคุณค่าควรที่จะไปให้ถึง ศรัทธาจึงเป็นบันไดขั้นแรกที่จะนำไปสู่ปัญญาหรือความรู้ ซึ่งตรงข้ามกับศรัทธาที่เป็นแบบมอบตัว มอบความไว้วางใจให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่คิดหาเหตุผล ดังนั้น ศรัทธาที่ดี จึงเป็นศรัทธาที่นำไปสู่ความเชื่อที่ถูกต้อง 4 ประการ คือ

- 1) ความเชื่อมั่นในศักยภาพในการเข้าถึงอิสรภาพที่แท้จริงของมนุษย์ (ตถาคตโพธิสัตถา)
- 2) ความเชื่อมั่นในกฎการกระทำ (กัมมสัทธา)
- 3) ความเชื่อมั่นในผลของการกระทำ (วิปากสัทธา)
- 4) ความเชื่อมั่นว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำนั้น (กัมมัสมกตาสัทธา)

ปัญญา หมายถึง ความรู้ หรือความหยั่งรู้เหตุผล ปัญญาที่ถูกต้องในกระบวนการพัฒนามีลักษณะ 3 ประการ คือ

- 1) ความรู้จักเหตุแห่งความเสื่อมและโทษของความเสื่อม (อปายโกศล)

2) ความรู้จักเหตุแห่งความเจริญและประโยชน์ของความเจริญ (อายุโกศล)

3) ความรู้จักวิธีการละเหตุแห่งความเสื่อมและวิธีการสร้างเหตุแห่งความเจริญ (อุบายโกศล)

จากการที่พระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้องดังกล่าวข้างต้น พระพุทธศาสนาจึงได้ชื่อว่าเป็นศาสนาแห่งเหตุผล หรือเป็นศาสนาแห่งปัญญา ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้ใช้สติปัญญาความคิดเห็นของตนพิจารณาอย่างเต็มที่ก่อนแล้วจึงค่อยเชื่อ

ศรัทธาที่เกิดจากปัญญา

ศรัทธาหรือความเชื่อเป็นสื่อนำไปสู่ปัญญา นั่นก็คือเมื่อเกิดความเชื่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาเหตุผล จึงเป็นกระบวนการในการพัฒนาปัญญา กล่าวโดยสรุปดังนี้

- 1) ศรัทธาเป็นเพียงขั้นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาปัญญา และกล่าวว่าเป็นขั้นต้นที่สุด
- 2) ศรัทธาที่พึงประสงค์ คือต้องเป็นความเชื่อที่มีปัญญารองรับ เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล
- 3) ศรัทธาที่ใช้อารมณ์ เป็นความเชื่อที่มุงมาย เป็นสิ่งที่ต้องกำจัดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง
- 4) ศรัทธาที่มุ่งหมายในกระบวนการพัฒนาปัญญานั้น เป็นศรัทธาที่กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากพิสูจน์ความจริงจึงมุ่งมั่นที่จะค้นหาความรู้

5) คุณประโยชน์ของศรัทธามี 2 ลักษณะคือ ศรัทธาเป็นปัจจัยให้เกิดปิตซึ่งทำให้เกิดความสงบเยือกเย็นนำไปสู่สมาธิและปัญญาในที่สุด และศรัทธาทำให้เกิดความเพียรพยายามที่จะปฏิบัติ มุ่งมั่นค้นหาความรู้ที่เกิดจากความเชื่อนั้นๆ ให้รู้แจ้งเห็นจริง นำไปสู่ปัญญาในที่สุด

6) ศรัทธาเป็นไปเพื่อปัญญา เมื่อเกิดศรัทธาต่อเรื่องใดๆ สิ่งใดๆ ก็ตาม ก็คิดเห็นเหตุผล หรือค้นหาความจริงนั้นๆ ดังนั้น ศรัทธาจึงส่งเสริมค้นคิดหาเหตุผล ด้วยความพึงพอใจและเต็มใจ การขอรับรองให้เชื่อก็ดี การบังคับให้ยอมรับความจริงตามที่กำหนดก็ดี การขู่ให้เชื่อก็ดี เป็นวิธีการที่ไม่ใช่สิ่งที่ก่อให้เกิดศรัทธา

7) ในการพัฒนาปัญญา อาจกำหนดขั้นตอนที่จัดว่าเป็นระยะของศรัทธาได้ดังนี้ คือ

- (1) สร้างทัศนคติที่มีเหตุผล ไม่เชื่อหรือยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามหลักกาลามสูตร
- (2) ยินดีรับฟังหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความคิดเห็นต่างๆ ด้วยใจเป็นกลาง คิดพิจารณาถึงข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริง

(3) พิจารณาหาเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ พิจารณาถึงที่มาของหลักการ ทฤษฎี คำสอน ความคิดเห็นต่างๆ

(4) นำมาคิดวิเคราะห์ ทดสอบหรือทดลองด้วยเหตุผล จนเกิดความมั่นใจว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริง

(5) เมื่อมีข้อเคลือบแคลงสงสัย ก็สามารถสอบถามหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ความรู้ที่แท้จริง (อภิ.วิ. 35/822/443)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักปัญญา 3

ในปัจจุบันโลกของการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ได้เดินทางมาถึงจุดที่หลายคนต่างตระหนักและเห็นพ้องร่วมกันว่า ต้องมีการทบทวนสร้างใหม่ขนานใหญ่ การศึกษาวิชาการนอกตัวเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆ และไม่สามารถนำพาสังคมไปสู่สุขภาวะได้ การแสวงหาทางเลือกให้กับสังคมและมนุษยชาติ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพด้านในของมนุษย์ ทั้งในเรื่องจิตใจและปัญญานั้น จะทำให้มนุษย์สามารถก้าวพ้นขอบเขตของศาสตร์ต่างๆ ที่ตายตัว เสมือนการต่อยอดความรู้ที่มีอยู่เดิม โดยเพิ่มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ในสายอาชีพและวงการต่างๆ ไม่ว่าจะแพทย์ นักการ

สาธารณสุข นักวิทยาศาสตร์ นักการศึกษา นักพัฒนา นักบริการ สถาปนิก วิศวกร นักธุรกิจ สื่อมวลชน และอื่นๆ ให้มากขึ้น อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอย่างที่เป็นในปัจจุบัน

จากปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นกับคน และจากมหาวิทยาลัยทั่วทุกมุมโลก ในการสอดแทรก เรื่องการพัฒนาจิตและปัญญาเข้าไปในบทเรียน บ่งบอกถึงกระแสการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ ที่หัน มาสนใจในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของคนในสังคม ให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้น เป็นที่มาของ Contemplative Education ซึ่งได้ให้คำจำกัดความหมายในภาษาไทยไว้ว่า จิตตปัญญาศึกษา อันเป็น กระบวนการพัฒนาจิตและปัญญาอย่างรอบด้าน เป็นวิทยาศาสตร์ อันสอดคล้องตามหลักพระพุทธศาสนา เรื่องของปัญญา 3 ประการ คือ (อภิ.วิ. 35/804/438)

1) สุตมยปัญญา : ปัญญาหรือความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเล่าเรียน กล่าวคือสุตมยปัญญา ถือเป็นการเข้าถึงซึ่งปัญญาในระดับเบื้องต้น ด้วยการศึกษเล่าเรียนด้วยตนเองในด้านต่างๆ ทั้งการอ่าน ตำราด้วยตนเอง และการสดับรับฟังจากคณาจารย์ รวมถึงการศึกษาเล่าเรียนจากสื่ออื่นที่เข้าถึงได้

หลักการสอนการฟัง กระบวนการฟังเป็นสิ่งสำคัญมากในการสื่อสาร โดยเฉพาะในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในสาระต่างๆ เพื่อให้กระบวนการฟังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นผู้วิจัยขอเสนอ แนวทางการสอนหลักการฟังที่ดีจากนักวิชาการต่างๆ ดังนี้

ล็อคค์ (Locke) ได้กล่าวถึงกลวิธีการสอนฟังที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ (Locke. 2013 : 102)

(1) เน้นจุดที่สำคัญ คือ ผู้สอนดึงความสนใจไปสู่พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องโดยการสนทนาเกี่ยวกับ ความสำคัญของสิ่งที่ฟัง และอธิบายได้ถึงเหตุผลที่ผู้เรียนจำเป็นต้องฟัง

(2) การสร้างแบบจำลอง คือ ผู้สอนแสดงพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ เช่น ประบมือ ตามจังหวะเพลง คำ หรือวลี วิธีการเลียนแบบเป็นการสอนและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

(3) การกระตุ้น คือ ผู้สอนกระตุ้นและกำกับให้ผู้เรียนตอบสนองพฤติกรรมที่เหมาะสมกับตัว ผู้เรียน โดยการถามคำถามจากสิ่งที่ฟัง

ฮาร์เมอร์ (Harmer) ได้กล่าวถึงหลักสำคัญในการสอนการฟังผู้เรียนไว้ ดังนี้

(1) การใช้เทปบันทึกเสียงในการสอน การใช้เทปบันทึกเสียงในการสอนฟังนั้น แม้ว่าเทปบันทึกเสียง จะเนื้อหาดีแค่ไหน แต่หากเสียงที่บันทึกมาไม่มีคุณภาพหรือเครื่องเล่นเทปเล่นเร็วหรือช้า เกินไป สิ่งที่จะ ฟัง ก็จะไม่เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

(2) การเตรียมความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนและผู้สอนจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อน การเรียนการสอนฟัง สำหรับผู้สอนนั้นจะต้องฟังเทปบันทึกเสียงทั้งหมดก่อนทำการสอนเสมอ ซึ่งเป็นการ เตรียมความพร้อมรับมือกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาด้านเสียง ปัญหาด้านสำเนียง เป็นต้น

(3) การฟังเพียงครั้งเดียวไม่เพียงพอ ควรเปิดเสียงเนื้อหาให้ผู้เรียนฟังมากกว่าหนึ่งครั้ง เพราะผู้เรียนต้องการฟังอีกครั้งเพื่อเก็บรายละเอียดที่ตกหล่นจากการฟังในครั้งแรก

(4) ผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นให้ตอบสนองต่อเนื้อหาไม่ใช่เพียงแค่ภาษาที่ฟัง สิ่งสำคัญ สำหรับการฟัง คือ การเข้าใจความหมายและจุดมุ่งหมายของสิ่งที่ฟังได้ โดยผู้สอนถามคำถามเพื่อ ตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่

(5) การฟังแต่ละขั้นต้องมีภาระงานที่แตกต่างกัน ในการฟังเนื้อหาแต่ละขั้นควรเตรียมภาระ งานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งในขั้นแรกของการฟังภาระงานไม่ควรยากหรือง่ายเกินไปแต่มุ่งให้ผู้เรียน เข้าใจและตอบ สอนองได้ และช่วยให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน ส่วนภาระงานในการฟังจะมุ่งเน้น เนื้อหา ภาษา การออกเสียง และอื่นๆ

(6) การทำภาระงานเพื่อความเข้าใจเนื้อหาที่ฟัง หลังจากการฟังผู้เรียนจะใช้เวลาในการทำภาระงาน ผู้สอนควรใช้เวลาผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำภาระงานอย่างเต็มที่

แวนเดอร์กริฟ (Vandergrift) ได้นำเสนอหลักการสอนฟังจากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการฟัง ดังนี้

(1) ข้อจำกัดของหน่วยความจำที่ทำงานสนับสนุนให้ผู้เรียนควรฟังเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับเนื้อหา และภาระงาน หากมีการจัดการที่ยุ่ยากจะทำให้ดึงความสนใจของผู้เรียนจากเป้าหมายหลักของเนื้อหาที่ฟังไป

(2) คำบรรยายได้ภาพ คำอธิบายประกอบ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ลดระดับ การพูดให้ช้าลงอาจเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะการจำคำศัพท์และการเรียนรู้คำศัพท์ แต่มีข้อสนับสนุนว่าผู้เรียนจะไม่สามารถใช้ได้ในการสนทนาในสถานการณ์จริงจึงจำเป็นต้องฟังพาปัจจัย บริบทที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาทวิวิธีในการฟัง

(3) การเห็นภาพขณะฟัง ภาพช่วยให้พัฒนาไปเป็นความจำระยะยาว เพิ่มความสนใจและจดจ่อในรายละเอียดอื่นๆ

(4) บริบทเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการฟัง ผู้ฟังใช้ข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้ยิน เพื่อจัดการข้อมูลและตีความสิ่งที่ได้ฟัง

(5) วิธีการและกลยุทธ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนฟังกับผู้เรียนระดับเริ่มต้น ควรเริ่มจากการสร้างความเชื่อมั่น เพิ่มการรับรู้การฟัง และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ที่จะผสมผสานวิธีในการฟัง

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การฟังที่ดีนั้นต้องเน้นความสนใจของตัวเองกับสิ่งที่ฟัง อาจจะเน้นเป็นประเด็นย่อย เป็นเรื่องสั้น หรือเรื่องเล่าประกอบการฟังก็ได้ เพื่อให้วิธีการฟังนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งแนวทางนี้จะเป็แนวทางในการเรียนรู้ขั้นอื่นๆ อีกต่อไป

2) จินตามยปัญญา : ปัญญาหรือความรู้อันเกิดจากการคิดวิเคราะห์ กล่าวคือจินตามยปัญญา เป็นการได้มาซึ่งปัญญาชั้นกลางโดยใช้พื้นฐานปัญญาที่ได้รับจากการศึกษาเล่าเรียนในขั้นสุดมยปัญญา คือ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากตำราเรียน หรือจากคณาจารย์ผู้สอนมาคิดวิเคราะห์ หาเหตุ หาผลหาข้อเท็จจริงอันที่จะเป็นไปได้ โดยไร้ซึ่งอคติโน้มเอียงในตำราและผู้สอน โดยให้ยึดหลักธรรมที่เรียกว่า กาลามสูตร 10 ประการ คือ ฟังอย่าเชื่อเพราะฟังตามกันมา อย่าเชื่อเพราะถือปฏิบัติสืบๆ กันมา อย่าเชื่อเพราะการเล่าลือ อย่าเชื่อเพราะอ่านในตำรา อย่าเชื่อเพราะเพราะคิดด้วยตนเอง อย่าเชื่อเพราะการคาดเดา อย่าเชื่อเพราะมีเหตุผลประกอบ อย่าเชื่อเพราะมีทฤษฎีที่คนอื่นกล่าวไว้ อย่าเชื่อเพราะรูปลักษณ์ อย่าเชื่อเพราะเขาเป็นครูเรา หรือใช้หลักธรรมอื่นที่เป็นพื้นฐานสำคัญของปัญญา คือ โยนิโสมนัสสิการ

การคิด (Thinking) หมายถึง การทำงานของกลไกสมอง ที่เกิดจากสิ่งเร้าตามสภาพต่างๆ เพื่อทำให้เกิดจินตนาการ เพื่อนำไปแก้ปัญหา หาคำตอบ ตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดทั้งพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกจิตใจสำหรับการดำเนินชีวิต ถ้าไม่คิดก็ไม่สามารถที่จะทำในเรื่องต่างๆ ได้ ประเภทของการคิดสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

(1) ทักษะการคิด คือ ความคิดของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ในการคิดสิ่งเดียวกันอาจจะคิดไปคนละแบบ ซึ่งบางทีการคิดของคนก็มีตรงกันบ้างแต่ก็ยังมีข้อแตกต่างในความเหมือนนั้นถือว่าเป็นการคิดของสมอง มนุษย์สามารถคิดได้ในหลายแบบแตกต่างกันไปและเมื่อมนุษย์คิดแล้วสามารถทำได้ เราเรียกสิ่งนั้นว่าทักษะหรือทักษะการคิดที่เกิดจากการเรียนรู้

(2) ลักษณะการคิด คือ การคิดที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลโดยอาศัยปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เราเกิดการคิดขึ้นมาได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ 1) การคิดอย่างไม่มีเป้าหมาย เป็น

การคิดไปเรื่อยๆ ไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการคิด 2) การคิดอย่างมีเป้าหมาย เป็นการคิดที่มีประโยชน์และมีคุณภาพมากกว่าการคิดแบบแรก

(3) กระบวนการคิด คือ การคิดที่คิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อประมวลสิ่งต่างๆ ที่เราคิดออกมาให้ได้ตามที่เรากำลังต้องการหรือความจุดประสงค์ในสิ่งนั้นๆ ทักษะความคิดหลายๆ ด้านเข้ามาผสมผสานกัน กระบวนการคิดจึงต้องมีขั้นตอน และมีความแยบยลจึงจะทำให้พบแนวทางในการแก้ปัญหา คำตอบหรือข้อสรุปของความคิดแต่ละครั้ง อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการคิดเป็นเรื่องของการใช้ทักษะความคิดระดับสูง

ศศิมา สุขสว่าง (2564) ได้ให้ความหมายของการคิดและทักษะการคิด (Thinking Skill) มีรูปแบบต่างๆ ได้แก่

(1) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ๆ ความสามารถในการรับรู้ความคิดใหม่ๆ และนวัตกรรมโดยแยกออกจากความคิดทฤษฎีกฎและขั้นตอนการทำงาน มันเกี่ยวข้องกับ การวางสิ่งต่างๆ ด้วยกันในรูปแบบใหม่และจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์มักเรียกกันว่า “การคิดนอกกรอบ”

(2) การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดในรายละเอียด ความสามารถในการแยกแยะส่วนต่างๆ ออกเป็นส่วนพื้นฐาน หรือส่วนย่อยๆ เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ความเชื่อมโยง หรือความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่างๆ เป็นการคิดในเชิงตรรกะทีละขั้นตอนเพื่อแบ่งระบบข้อมูลขนาดใหญ่ออกเป็นส่วนๆ เพื่อมาวิเคราะห์หาสาเหตุ หรือเป้าหมายที่ต้องการ

(3) การคิดเชิงอย่างมีเหตุผล (Critical Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดโดยใช้วิจารณ์ญาณ หรือการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลรอบด้าน โดยใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ประเด็น รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลต่างๆ รอบด้าน การสำรวจองค์ประกอบอื่นๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อข้อสรุป เพื่อตรวจสอบพิจารณา ตัดสิน และประเมินความถูกต้อง หรือสิ่งที่เป็นประเด็นในขณะนั้นๆ ให้แม่นยำ

(4) การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) หมายถึง กระบวนการคิด โดยการวิเคราะห์และประเมินเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการปฏิบัติ เพื่อตัดสินใจให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะในปัจจุบันที่สถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(5) การคิดเชิงบวก (Positive Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดและเข้าใจในสิ่งที่เป็นทั้งด้านบวกและด้านลบ แล้วหาเรื่องราวดีๆ หรือมุมมอง ในเหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆ ที่ได้พบเจอ เพื่อยอมรับ เรียนรู้ ปรับปรุงแก้ไข และให้เราเติบโตขึ้น

(6) การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และนวัตกรรม จากทักษะและกระบวนการคิดแบบต่างๆ ที่มีประโยชน์ต่อผู้คน สังคมโลกออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถต่อยอดในเชิงพาณิชย์ได้

(7) การคิดเชิงระบบ (System Thinking) หมายถึง กระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน การมองภาพรวมอย่างเป็นระบบ มีส่วนประกอบย่อยๆ มีขั้นตอน และรายละเอียดแยกย่อยออกมา และเชื่อมโยงกับระบบต่างๆ

3) ภาวนามยปัญญา : ปัญญาหรือความรู้อันเกิดจากฝึกฝน หรือลงมือปฏิบัติ เป็นการได้มาซึ่งปัญญาระดับสุดท้าย โดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน และคิดวิเคราะห์จนได้ข้อเท็จจริงในสิ่งนั้น แล้วนำแนวทางเหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติจริง

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ (Active Learning) เป็นกระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้สมมติฐานพื้นฐาน 2 ประการ คือ

(1) การเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์ และ (2) แต่ละบุคคลมีแนวทางในการเรียนรู้ที่

แตกต่างกัน โดยผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ (Receive) ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ (Co-Creators) Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง แปลตามตัวก็คือเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้” ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้การเรียนรู้โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์, การสังเคราะห์, และการประเมินค่า ดังกล่าวนั้นเองหรือพูดให้ง่ายขึ้นมาหน่อย ก็คือหากเปรียบเทียบความรู้เป็น “กับข้าว” อย่างหนึ่งแล้ว Active Learning ก็คือ “วิธีการปรุง” กับข้าวชนิดนั้น

องค์ประกอบการสอนตามพุทธวิธีการสอน

เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบการสอนนั้น สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เนื้อหาที่ใช้สอน 2) เนื้อหาเกี่ยวกับด้านผู้เรียน 3) เนื้อหาเกี่ยวกับผู้สอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

(1) สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ อริยสัจ ซึ่งทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ ความเดือดร้อนปัญหาชีวิตที่คนมองเห็นและประสบอยู่โดยธรรมดา รู้เห็นประจักษ์กันอยู่ทุกคนแล้ว ต่อจากนั้นจึงสาวหาเหตุที่ยากลึกซึ้งและทางแก้ไขต่อไป

(2) สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น และต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป อย่างที่เรียกว่า สอนเป็นอนุพุทธิกถา ตัวอย่างก็คือ อนุพุทธิกถา ไตรสิกขา พุทธโอวาท 3 เป็นต้น

(3) ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง เช่น ทรงสอนพระนันทะที่คิดถึงคู่รักคนงาม ด้วยการทรงพาไปชมนางฟ้า นางอัปสรเทพธิดาให้เห็นกับตา เรื่องอาจารย์ที่ศิปาโมกข์ให้หมอชีวกทดสอบตัวเอง เรื่องนามสัทธิดาตก หรืออย่างที่ทำให้พระเพ็งดูความเปลี่ยนแปลงของดอกบัว เป็นต้น

(4) สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง อยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่กววน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่อง

(5) สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้ อย่างที่เรียกว่า สนิทาน

(6) สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผลไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก เหมือนอย่างที่พระพุทธเจ้าเมื่อประทับอยู่ในป่าประดู่ลายใกล้เมืองโกสัมพีได้ทรงหยิบใบไม้ประดู่ลายเล็กน้อยใส่ภาพระหัตถ์ แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบประดู่ลายในพระหัตถ์กับใบป่า ไหนจะมากกว่ากัน ภิกษุทั้งหลายกราบพูลว่า ใบป่ามากกว่าจึงตรัสว่า สิ่งที่พระองค์ตรัสรู้แต่มิได้ทรงสอน เหมือนใบประดู่ลายในป่า ส่วนที่ทรงสั่งสอนน้อยเหมือนใบประดู่ลายในพระหัตถ์และตรัสแสดงเหตุผลในการที่มิได้ทรงสอนทั้งหมดเท่าที่ตรัสรู้ไว้ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่เป็นประโยชน์ มิใช่หลักการดำเนินชีวิตอันประเสริฐไม่ช่วยให้เกิดความรู้ถูกต้องที่จะนำไปสู่จุดหมาย คือ นิพพานได้

(7) สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจ เป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเอง อย่างพุทธพจน์ที่ว่าพระองค์ทรงมีพระเมตตา หวังประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย จึงตรัสพระวาจาตามหลักการเฉพาะของพระพุทธเจ้า ซึ่งทรงเป็นกาลวาที สัจจวาที ภูตวาที อุตถวาที ธรรมวาที วินยวาที อันมี 6 ประการ คือ

- คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชบใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส
- คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชบใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส

- คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ ไม่เป็นที่รักที่ชอใจของผู้อื่น - เลือกกาลตรัส
 - คำพูดที่ไม่จริง ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่ชอใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส
 - คำพูดที่จริง ถูกต้อง แต่ไม่เป็นประโยชน์ ถึงเป็นที่รักที่ชอใจของผู้อื่น - ไม่ตรัส
 - คำพูดที่จริง ถูกต้อง เป็นประโยชน์ เป็นที่ชอใจของคนอื่น - เลือกกาลตรัส
- (ที.ปา. 11/119)

2) เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

(1) ควรคำนึงถึงผู้เรียนและสอนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างในทศพลญาณข้อ 5 และข้อ 6 ที่อธิบายมาแล้ว เช่น คำนึ่งถึงจรีต 6 อันได้แก่ รากจรีต โทสจรีต โมหจรีต ศรัทธาจรีต พุทธิจรีต และวิตกจรีต และรู้ระดับความสามารถของบุคคลอย่างทีพระพุทเจ้าได้ทรงพิจารณาเมื่อก่อนเสด็จออกประกาศพระศาสนาว่า “เหล่าสัตว์ที่มีฐลีในดวงตาน้อยก็มี ที่มีกิเลสในดวงตามากก็มี ที่มีอินทรีย์แก่กล้าก็มี ที่มีอินทรีย์อ่อนก็มี ที่มีอาการดีก็มี มีอาการทรามก็มี ทีจะสอนให้รู้ได้ง่ายก็มี ทีจะสอนให้รู้ได้ยากก็มี พวกทีตระหนักถึงโทษภัยในปรโลกก็มี ดังมีอุปมาเหมือนดังกอบลูกอุปทุมหรือกอบุนทริก”

ต่อจากนั้นได้ทรงยกบัว 4 เหล่าขึ้นมาเปรียบ ในทีนี้จะนำไปเทียบกับบุคคล 4 ประเภท ทีพระองค์ตรัสไว้ในทีอื่น ดังนี้

ก. บุคคลผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน แต่พอยกหัวข้อขึ้นแสดงเท่านั้น เรียกว่า อุกมกฤตัญญู เทียบกับบัวพินน้ำ แต่พอรับสัมผัสศรีศมีตะวัน ก็บาน ณ วันนั้น

ข. บุคคลผู้สามารถรู้เข้าใจได้ ต่อเมื่อก่านอธิบายความพิสดารออกไป เรียกว่า วิปจิตัญญู เทียบกับบัวปริมน้ำจักบานต่อวันรุ่งขึ้น

ค. บุคคลผู้พอจะหาทางคอยชี้แจงแนะนำใช้วิธีการยกย่องให้เข้าใจได้ต่อๆ ไป เรียกว่า เนยยะ เทียบกับบัวงามได้พินน้ำ จักบานในวันต่อๆ ไป

ง. บุคคลผู้แก้ปัญหา มีดวงตามืดมิด ยังไม่อาจให้บรรลุคุณวิเศษได้ในชาตินี้ เรียกว่า ปทปรมะ เทียบกับบัวจมใต้น้ำ นำจักเป็นภักษาแห่งปลาและเต่า

(2) ปรับวิธีสอนผอนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล อาจใช้ต่างวิธีข้อนี้ เกี่ยวโยงต่อเนื่องมาจากข้อที่ 1

(3) นอกจากคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ผู้สอนยังจะต้องคำนึงถึงความพร้อม ความสกงอม ความแกร่งบแห่งอินทรีย์ หรือญาณ ทีบาลีเรียกว่า ปริปากะ ของผู้เรียนแต่ละบุคคลเป็นรายๆ ไปด้วย ว่าในแต่ละคราวหรือเมื่อถึงเวลานั้นๆ เขาควรจะได้เรียนอะไรและเรียนได้แคไหนเพียงไร หรือว่าสิ่งทีต้องการให้เขารู้ั้น ควรให้เขาเรียนได้หรือยัง เรื่องนี้จะเห็นได้ชัดในพุททวิธีสอนว่าพระพุทเจ้าทรงคอยพิจารณาปริปากะของบุคคล เช่น คราวหนึ่งพระพุทเจ้าประทับหลีกเร้นอยู่ในทีสงัด ทรงดำริว่า “ธรรมเครื่องบ่มวิมุตติของราหุลสกงอมดีแล้ว ถ้ากระไรเราพึงช่วยชักนำเธอในการกำจัดอาสวะให้ยิ่งขึ้นไปอีก” ดังนี้

ครั้นเมื่อเสด็จไปบิณฑบาต เสวยเสร็จแล้ว จึงตรัสชวนพระราหุลให้โดยเสด็จไปพักผอนกลางวันในป่าอันธวัน เมื่อถึงโคนไม้แห่งหนึ่ง ก็ได้ประทับนั่งลงและทรงสอนธรรมด้วยวิธีสนทนา วันนั้นพระราหุลก็ได้บรรลุอรหัตตผล อีกเรื่องหนึ่ง เมื่อคราวประทับอยู่ 2 องค์กับพระเมฆิยะ ณ จาลิกบรรพต พระเมฆิยะทูลลาไปบิณฑบาตในหมู่บ้านชันทคามในระหว่างทางกลับจากบิณฑบาตมาถึงฝั่งลำน้ำกิมิกาสา ท่านได้เห็นสถานที่ในป่าอัมพวันนารัณรมย์ จึงเกิดความคิดว่าเป็นสถานที่ ทีเหมาะแก่การบำเพ็ญเพียร ครั้นกลับถึงจาลิกบรรพต จึงเข้าไปเฝ้าพระพุทเจ้ากราบทูลขออนุญาตลาไปบำเพ็ญเพียร ณ ป่าริมฝั่งน้ำนั้น พระพุทองค์ทรงทราบว่ญาณของพระเมฆิยะยังไม่สกงอมพอทีจะไปบำเพ็ญเพียรอยู่ผู้เดียวให้เกิด

ผลสำเร็จก้าวหน้าขึ้นไปได้ แต่ก็ทรงให้พระเมฆิยะได้บทรเรียน จึงมิได้ทรงห้ามที่เดียวแต่ทรงทักทวนว่า “รอก่อนเถิด เมฆิยะ เราอยู่คนเดียว เธอจงรอนกว่าจะมีภิกษุรูปอื่นมาเสียก่อน” การที่ตรัสดังนี้ก็เพื่อให้รู้สึกว่าคุณพระองค์มีพระทัยเยื่อใยเมตตาต่อพระเมฆิยะอยู่เป็นแรงคอบโยมน้ำใจ เมื่อพระเมฆิยะ มีเหตุขัดข้องอะไรขึ้นจะได้กลับมาเฝ้าพระองค์ ครั้นพระเมฆิยะ กราบทูลคะยั้นคะยอ พระองค์ก็ทรงอนุญาต

ฝ่ายพระเมฆิยะ เมื่อไปอยู่ที่ป่าอัมพวันผู้เดียวแล้ว ต่อมาก็เกิดมือกุศลวิตกขึ้น เพราะญาณของตนยังไม่แก่กล้าสุกหอม ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้า และกราบทูลให้ทรงทราบ พระองค์จึงตรัสสอนเรื่องธรรม 5 อย่างที่ช่วยให้เกิดปริปากะแก่ใจโตวิมุตติ ที่ยังไม่แก่กล้าธรรมเหล่านี้คือ ความมีกัลยาณมิตร 1 ความมีศีล 1 การมีโอกาสได้ยินได้ฟัง ได้ร่วมสนทนาอย่างสะดวกสบายในเรื่องต่างๆ ที่ช่วยชำระจิตใจให้ปลอดโปร่งผ่องใส เช่น เรื่องความเพียร ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ เป็นต้น 1 การบำเพ็ญเพียรสร้างกุศลธรรมอย่างหนักแน่นจริงจัง 1 และความมีปัญญา 1 โดยเฉพาะทรงเน้นว่า ความมีกัลยาณมิตร นั้นเป็นพื้นเบื้องต้นอันสำคัญที่จะช่วยให้ได้ทั้งศีล ให้ได้ฟังเรื่องที่ดั่งงาม ให้ได้บำเพ็ญเพียรและให้ได้ปัญญา เป็นอันว่า ขณะนั้นพระเมฆิยะยังไม่มีปริปากะ ยังไม่พร้อมที่จะออกไปบำเพ็ญเพียรผู้เดียวอย่างที่ตนประสงค์ ยังต้องพึ่งอาศัยกัลยาณมิตรอยู่

(4) สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจน แม่นยำ และได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจูฬปันถกผู้โง่เขลาด้วยการให้นำผ้าขาวไปลูบคลำ เป็นต้น

(5) การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี หลักการนี้เป็นข้อสำคัญในวิธีการแห่งปัญญา ซึ่งต้องการอิสรภาพในทางความคิด และวิธีนี้ เมื่อเข้าถึงความจริง ผู้เรียนก็จะรู้สึกว่าคุณได้มองเห็นความจริงด้วยตนเอง และมีความชัดเจนมั่นใจ หลักนี้พระพุทธเจ้าทรงใช้เป็นประจำและมักมาในรูปการถามตอบ ซึ่งอาจแยกลักษณะการสอนแบบนี้ได้เป็นดังนี้ คือ

ก. ลอให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ชี้ข้อคิดให้แก่เขา ส่งเสริมให้เขาคิดและให้ผู้เรียนเป็นผู้วินิจฉัยความรู้ที่ตนเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้นำซึ่งช่องทางเข้าสู่ความรู้ในการนี้ ผู้สอนมักกลายเป็นผู้ถามปัญหา แทนที่จะเป็นผู้ตอบ

ข. มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบอย่างเสรี แต่มุ่งหาความรู้ ไม่มุ่งแสดงภูมิข่มกัน

(6) เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆ ไป ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์ เช่น ชาวนาคนหนึ่งตั้งใจไว้แต่กลางคืนว่าจะไปฟังพุทธเทศนาแต่บังเอิญวัวหาย เมื่อไปตามวัวได้แล้วจึงรีบมา แต่กว่าจะมาถึงได้ก็ช้ามาก เลยคิดว่าทันฟังช่วงท้ายๆ หน่อยก็ยังดี ไปถึงวัดปรากฏว่าพระพุทธเจ้ายังทรงประทับรออยู่หนึ่งๆ ไม่เริ่มแสดง ยิ่งกว่านั้นยังให้จัดอาหารให้เขารับประทานจนอิ่มสบาย แล้วจึงทรงเริ่มแสดงธรรมหรือเรื่องเด็กหญิงชาวบ้านลูกช่างทุกคนหนึ่งอยากฟังธรรมแต่มีงานม้วนกรอด้ายเร่งอยู่ เมื่อทำเสร็จจึงเดินจากบ้านเอาม้วนด้ายไปส่งบิดาที่โรง ผ่านโรงธรรมก็แวะหน่อยหนึ่ง นั่งอยู่แถวหลังสุดของที่ประชุม พระพุทธองค์ก็ยังทรงเอาพระทัยใส่หันไปรับสั่งให้เข้าไปนั่งใกล้ๆ ทักทายปราศรัยและสนทนาให้เกียรติให้เด็กนั้นพูดแสดงความเห็นในที่ประชุมและทรงเทศนาให้เด็กนั้นได้รับประโยชน์จากการมาฟังธรรม

(7) ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยที่มีปัญหา เช่น เรื่องพระจูฬปันถกที่กล่าวแล้ว เป็นต้น

ผู้สอนก่อนที่จะเริ่มการสอนควรคำนึงถึงผู้เรียนก่อน โดยการนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งทางด้านโอกาสในการเรียนรู้ ความถนัด ความสนใจ ความสามารถในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนสามารถทำการออกแบบวิธีการสอนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ในการสอนนั้นควรเปิดกว้างด้านการแสดง

ความคิดเห็น เพื่อเป็นการรับฟังแนวคิดของผู้เรียนและทำการปรับปรุงวิธีสอนให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพได้

3) เกี่ยวกับวิธีการสอน

(1) นำสู่การสอน การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมากอย่างหนึ่งการเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอนสำเร็จผลดีเป็นอย่างมากอย่างน้อยก็เป็นเครื่องดึงความสนใจ และนำเข้าสู่เนื้อหาได้พระพุทธรูปเจ้าทรงมีวิธีเริ่มต้นที่น่าสนใจมากโดยปกติพระองค์จะไม่ทรงเริ่มสอนด้วยการเข้าสู่เนื้อหาธรรมที่เดียว แต่จะทรงเริ่มสนทนากับผู้ทรงพบหรือผู้มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขาู้เข้าใจดี หรือสนใจอยู่ เช่น เมื่อทรงสนทนากับความทุกข์ก็ทรงเริ่มสนทนาด้วยเรื่องวิธีฝึกชั่ง พบชวานาก็สนทนาเรื่องการทำงาน

(2) สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลินไม่ให้เกิดเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เขามีความภูมิใจในตัว เช่น เมื่อพราหมณ์โสณทัณฑะกับคณะไปเฝ้า ท่านโสณทัณฑะครุ่นคิดวิตกอยู่ในใจว่า

ถ้าเราถามปัญหาออกไปหากพระองค์ตรัสว่า ‘พราหมณ์ ปัญหาข้อนี้ท่านไม่ควรถามอย่างนี้’ ที่ประชุมก็จะหมิ่นเราได้

ถ้าพระสมณโคดมจะฟังตรัสถามปัญหาเรา ถ้าแม่เราตอบไม่ถูกพระทัย หากพระองค์ตรัสว่า ‘พราหมณ์ ปัญหาข้อนี้ ท่านไม่ควรตอบอย่างนี้ ที่ถูกควรแก้อย่างนี้’ ที่ประชุมก็จะหมิ่นเราได้

ถ้ากระไร ขอให้พระสมณโคดมถามปัญหาเราในเรื่องไตรเพท อันเป็นคำสอนของอาจารย์เราเถิด เราจะตอบให้ถูกพระทัยทีเดียว” พระพุทธรูปเจ้าทรงทนายใจพราหมณ์ได้ ทรงดำริว่า “โสณทัณฑะนี้ลำบากใจอยู่ ถ้ากระไร เราฟังถามปัญหาเขาในเรื่องไตรเพทอันเป็นคำสอนของอาจารย์ฝ่ายเขาเองเถิด

แล้วได้ตรัสถามถึงคุณสมบัติของพราหมณ์ ทำให้พราหมณ์นั้นสบายใจ และรู้สึกภูมิใจที่จะสนทนาต่อไปในเรื่องซึ่งตัวเองถือว่าเขารู้ชำนาญอยู่เป็นพิเศษ และพระองค์ก็ทรงสามารถชักนำพราหมณ์นั้นเข้าสู่ธรรมของพระองค์ได้ ด้วยการเลือกป้อนคำถามต่างๆ กับพราหมณ์นั้น แล้วคอยสนับสนุนคำตอบของเขา แล้วนำเข้าสู่แนวที่พระองค์ทรงประสงค์ ในทำนองเดียวกัน เมื่อพบนิโครธปริพาชกก็ทรงเปิดโอกาสเชิญให้เขาถามพระองค์ด้วยปัญหาเกี่ยวกับลัทธิฝ่ายเขาทีเดียว

(3) สอนมุ่งเนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใครๆ แม้เมื่อมีผู้มาทูลถามเรื่องคำสอนของเจ้าลัทธิต่างๆ ว่าของใครคนใดคนใดถูก พระองค์ก็จะไม่ทรงตัดสิน แต่จะทรงแสดงหลักธรรมให้เขาฟัง

บทสรุป

ปัญญานั้นมีทั้งคุณและโทษ การกำหนดแนวทางการสอนจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาผู้เรียน การสอนตามหลักปัญญา 3 ประการ เป็นการสอนที่เน้นการฟัง เน้นการคิด และเน้นการลงมือปฏิบัติจริง (1) สุตมยปัญญา ปัญญาหรือความรู้อันเกิดจากการศึกษาเล่าเรียน กล่าวคือ สุตมยปัญญา ถือเป็น การเข้าถึงซึ่งปัญญาในระดับเบื้องต้น ด้วยการศึกษาล่าเรียนด้วยตนเองในด้านต่างๆ ทั้งการอ่านตำราด้วยตนเอง และการสดับรับฟังจากคณาจารย์ รวมถึงการศึกษาล่าเรียนจากสื่ออื่นที่เข้าถึงได้ (2) จินตามยปัญญา ปัญญาหรือความรู้อันเกิดจากการคิดวิเคราะห์ กล่าวคือจินตามยปัญญา เป็นการได้มาซึ่งปัญญาชั้นกลาง โดยใช้พื้นฐานปัญญาที่ได้รับจากการศึกษาล่าเรียนในขั้นสุตมยปัญญา คือ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากตำราเรียน หรือจากคณาจารย์ผู้สอนมาคิดวิเคราะห์ หาเหตุ หาผล หาข้อเท็จจริงอันที่จะเป็นไปได้ โดยไร้

ซึ่งอคติโน้มเอียงในตำรา และผู้สอน หรือใช้หลักโยนิโสมนัสสิการ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของปัญญา เมื่อคิดวิเคราะห์ตามประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่เราสงสัยในมูลเหตุต่างๆ ย่อมจะเกิดปัญญารู้แจ้งหรือได้ข้อเท็จจริงในสิ่งนั้น ว่าเป็นจริงหรือเป็นเท็จประการใด (3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาหรือความรู้อันเกิดจากฝึกฝนหรือ ลงมือปฏิบัติ กล่าวคือหมายถึง จินตามยปัญญา เป็นการได้มาซึ่งปัญญาระดับสุดท้าย โดยใช้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียน และคิดวิเคราะห์จนได้ข้อเท็จจริงในสิ่งนั้น แล้วนำแนวทางเหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติจริง

ปัญญา 3 ประการ ถือเป็นขั้นตอนหรือกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งปัญญา หรือความรู้อันเป็นจริง มิใช่รู้เท็จ เพราะความเขลา หรือเชื่อในตำราหรือที่เขาพูด ปัญญานั้น จึงถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของการดำเนินชีวิต เพราะปัญญาก็เป็นอาวุธประเภทหนึ่งที่มีทั้งคุณ และโทษ หากผู้มีปัญญาไม่แท้จริง คือ มีปัญญาด้วยความหลงผิด เชื่อผิด ย่อมที่จะเป็นอาวุธทำร้ายผู้ใช้ปัญญานั้นได้เช่นกัน แต่หากเป็นผู้มีปัญญาที่รู้แจ้งด้วยตน มิใช่เพียงเพราะความรู้ในตำราหรือเพราะเขาพูดมา ย่อมที่จะก่อประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้ ทั้งในปัจจุบันและภายภาคหน้า

บรรณานุกรม

- จักรแก้ว นามเมือง. (2549). *พระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นโปเลียน ฮิลล์. (2541). *ปรัชญาชีวิต: ศาสตร์แห่งความสำเร็จ เล่ม 1*. ประสงค์ อาสา (แปล). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สายส่งศึกษาศิล.
- ปสุตา แฝงสาเคน. (2564). *Active Learning การเรียนรู้แบบลงมือทำ*. มหาสารคาม: โรงเรียนเทศบาล สัมคคีวิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). *พุทธธรรมฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). *พัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2547). *การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกินอยู่เป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2549). *ชีวิตที่สมบูรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2564). *ทักษะการคิด (Thinking Skill)*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ บริษัท HCD Innovation CO., Ltd. Human Creativity Development (HCD) Innovation.
- สุรพล ไกรสรารุฒิ. (2552). *คู่มือปัญญาในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2561). *วิธีพัฒนาปัญญาในทางพุทธ*. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับวันที่ 26 ตุลาคม 2561.
- สมบัติ นพรัก. (2564). *การสร้างปัญญาจากจิตสู่การสอน*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Massupha Mayord. (2012). *Teaching and learning*. Mahasarakham: Faculty of Education, Mahasarakham University.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ

ในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรมปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บ

รวบรวมข้อมูลหรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่นๆ หลังจากที่ได้รับการตีพิมพ์กับวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติ หรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่า บทความที่รับประเมินเป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กำหนดรวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์

บทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีนโยบายส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของนักศึกษา คณาจารย์ และนักวิชาการที่สนใจ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนทัศนะและข้อคิดเห็นทางด้านสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณามี 3 ประเภท คือ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือ

บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสาร “สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม” นี้ จะต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ก่อน เพื่อให้วารสารมีคุณภาพและนำไปอ้างอิงได้

การเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย บทความวิชาการ บทวิจารณ์หนังสือ และงานวิชาการอื่นๆ มีดังนี้

1. **ภาษา** เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น ให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษรใหญ่ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะส่งต้นฉบับ

2. **การพิมพ์** ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ด้วยรูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK ขนาด 16 พอยต์ โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษทุกด้าน ด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)

3. **จำนวนหน้า** บทความวิจัย บทวิจารณ์หนังสือ และบทความวิชาการ ตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษ ขนาด A4

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. บทความวิจัย

1.1 ชื่อเรื่อง ควรสั้น กระชับ และสื่อเป้าหมายหลักของการศึกษาวิจัย ไม่ใช่คำย่อชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยมาก่อน

1.2 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานหรือสถาบันที่สังกัด และอีเมล

1.3 บทคัดย่อ (abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเนื้อความย่อที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหา เช่น วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา ผลงานและการวิจารณ์

อย่างต่อเนื่องกันไม่ควรเกิน 200 คำ หรือมีความยาวไม่เกิน 12 บรรทัด ไม่ควรมีคำย่อ ให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญหรือคำหลัก (Keywords) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ใส่ไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา จำนวนไม่เกิน 5 คำ

1.5 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือบทนำ เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ให้ข้อมูลทางวิชาการพร้อมทั้งจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างคร่าวๆ และมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิจัยนั้นด้วย

1.6 วิธีดำเนินการวิจัย ให้ระบุรายละเอียดวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งที่น่าสนใจ จำนวนลักษณะเฉพาะของตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา อธิบายวิธีการศึกษา หรือแผนการทดลองทางสถิติ การสุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.7 ผลการวิจัย แจกแจงผลที่พบตามลำดับหัวข้อของการศึกษาวิจัยอย่างชัดเจนได้ใจความ ถ้าผลไม่ซับซ้อนไม่มีตัวเลขมาก ควรใช้คำบรรยาย แต่ถ้ามีตัวเลขมาก ตัวแปรมาก ควรใช้ตารางแผนภูมิแทน ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง หรือแผนภูมิ ควรแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบ และสรุปเปรียบเทียบกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.8 อภิปรายผล ชี้แจงว่าผลการศึกษาดตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย หรือแตกต่างไปจากผลงานที่มีผู้รายงานไว้ก่อนหรือไม่ อย่างไร เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีพื้นฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ และให้จบด้วยข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือตั้งประเด็นคำถามการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการวิจัยต่อไป

1.9 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น และต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วนในกรณีที่เป็นตาราง คำอธิบาย ต้องอยู่ด้านบน ในกรณีเป็นรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

1.10 บรรณานุกรม สำหรับการพิมพ์เอกสารอ้างอิง ทั้งเอกสารอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยมีหลักการทั่วไป

2. บทวิจารณ์หนังสือ

- 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือ
- 2.2 ชื่อผู้วิจารณ์
- 2.3 บทวิจารณ์
- 2.4 บรรณานุกรม

3. บทความวิชาการ

- 3.1 ชื่อเรื่อง
- 3.2 ผู้แต่ง
- 3.3 บทนำ
- 3.4 เนื้อหา
- 3.5 บทสรุป
- 3.6 บรรณานุกรม

4. งานวิชาการอื่น

กรอบในการเขียนให้ใช้ในกรณีเดียวกันกับงานวิชาการอื่นๆ ข้างต้น

ขอบเขตการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นวารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบเผยแพร่บทความในด้านมนุษยศาสตร์และสังคม โดยเน้นด้านการศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ เช่น สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การสอนภาษาไทย การสอนภาษาอังกฤษ การสอนสังคมศึกษา การสอนพระพุทธศาสนา การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา ด้านพระพุทธศาสนาและปรัชญา สหวิทยาการด้านการศึกษา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วาระการตีพิมพ์

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีวาระการตีพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม)

การส่งต้นฉบับ

- E-mail: โดยส่งไฟล์เวิร์ด (word) และไฟล์ Pdf. ไปที่ sarthonghan@gmail.com
- สามารถส่งได้ด้วยตนเองที่กองบรรณาธิการวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มวลนิธิบวร เพื่อการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

การเขียนบรรณานุกรม

การรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในการเขียนผลงานนั้นๆ จัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ภายใต้หัวข้อเอกสารบรรณานุกรม สำหรับบทความภาษาไทย หรือ References สำหรับบทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA V.6 (American Psychological Association) ตัวอย่างการเขียนมีดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์. ผู้จัดพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร. (2547). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

Potter, M.E. (1990). *The Competitive advantage of nations*. New York: Free Press.

บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่หรือเล่มที่/(ฉบับที่ (ถ้ามี))./เลขหน้า.

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(1), 32-48.

Foster, W.P. (2004). *The decline of the local a challenge to educational leadership*. Education Administration Quarterly, 40(2), 176-191.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย/(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ และสารนิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์./ชื่อสาขาวิชา./คณะ./ชื่อ มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหินใน ห้องเรียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขา หลักสูตรและการสอน, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

Shim, W. J. (1996). *Contamination and bioaccumulation of tributyltin and triphenyltin compounds in the Chinhae Bay system, Korea*. Master's thesis, Department of Oceanography, Seoul National University.

บทความจากเว็บไซต์ (Web Site)

ชื่อผู้แต่ง./ชื่อบทความ./แหล่งที่มา/วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

พรธณี บัวเล็ก. พัฒนาการทุนนิยมในประเทศไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <<http://research.krirk.ac.th/pdf>> [25 December 2019]

คุณธรรม นำความรู้
Morality before knowledge